

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Nicolai
COSTENCO
ELEGII PĂGÂNE

LITERA

CHIȘINĂU 1998

CZU 859.0 (478.9) – 1

C 77

Selecție: *Costache Costenco, Vasile Malanețchi*

Coperta: *Isai Cârnu*

ISBN 9975–74–107–X

© LITERA, 1998

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

De ce *Elegii păgâne*? se va întreba, poate, cititorul mai puțin avizat.

Imprimat în primăvara anului 1940 și urmând să apară sub auspiciile editurii proprii a proaspăt înființatei Societăți a Scriitorilor din Basarabia, volumul de poezii și poeme cu acest titlu — *Elegii păgâne* — al lui Nicolai Costenco, volum ce conținea câteva cicluri de versuri originale și o serie de traduceri din lirica universală, urma să marcheze faza de maturitate deplină și de afirmare plenară a unui poet de real talent și să încheie, totodată, o fază importantă din activitatea unuia dintre cei mai fecunzi scriitori basarabeni din perioada respectivă. N-a fost, însă, să se întâmple astfel. A venit ziua năprasnică, în care s-a mers cu șenile de tanc peste file de carte și, deopotrivă, a fost agreată bestial ființa umană. Cartea n-a avut parte de viață, de acea tainică lucrare în și întru cuvânt, și nici autorului nu i s-a îngăduit să se bucure de fructul — oprit — al plâsmuirilor sale. Placheta, va menționa, cu amărăciune, într-o scrisoare de mai târziu, poetul, „nici nu a ieșit de la tipografie, deoarece au venit eliberatorii noștri“.

E adevărat că Nicolai Costenco nu era, la 28 iunie 1940, la prima sa carte. În 1937, scosese de sub tipar, într-un tiraj de 300 de exemplare, placheta — 22 de poeme în 46 de pagini — *Poezii*; iar peste doi ani, în 1939, va imprima, în 100 de exemplare, sub formă de extras din revista *Viața Basarabiei*, poemul *Cleopatra (a III-a Elegie păgână)*. Tot în 1939 îi apăruse, într-un tiraj de 700 de exemplare, volumul oarecum mai prezentabil, *Ore*. Dar cartea, care trebuia să-l lanseze ireversibil pe firmamentul înstelat al literaturii românești pe prim-redactorul revistei „Viața Basarabiei“, tot el secretar general al Societății Scriitorilor din Basarabia, se numea *Elegii păgâne*. „La începutul anului 1940, scria Nicolai Costenco în precuvântarea

(neapărută, de altfel) la cartea sa de poezii și poeme din 1969, am editat, sub auspiciile editurii Societății Scriitorilor din Basarabia, un volum de totalizare, ce cuprindea poeme, poezii și traduceri din Esenin, Blok, Bialik, Baudelaire, Musset și alții. Într-o frumoasă prezentare grafică, pe hârtie bună, volumul intitulat *Elegii păgâne* (păgâne în sensul că autorul nu se vroia înglobat în curentul tradiționalist ortodoxist) n-a fost difuzat. Abia dacă au ajuns la prietenii mei 100 de exemplare. Restul tirajului a rămas în depozitul tipografiei. Probabil că a nimerit la niscaiva băcani, pentru ambalaj“. Conform mărturiilor autorului, cartea s-a tipărit într-un tiraj total de 800 de exemplare.

Iată de ce, pregătind pentru tipar prezentul volum, la câțiva ani de la trecerea poetului în neființă, am considerat că prin reluarea titlului ediției reprezentative de la 1940, reabilităm o carte. Astfel, restabilind în drepturile sale firești un original și frumos titlu de carte de poezie, căzut, din motive lesne de înțeles, în disgrăție în perioada sovietică, facem un act de justiție.

Textele din volumul de față sunt reproduse din edițiile apărute anterior. Dat fiind faptul că majoritatea poeziilor și poemelor lui Nicolai Costenco au mai multe variante, unele conținând modificări esențiale dictate de o anume conjunctură social-politică și de criterii ideologice la zi, de comun acord cu moștenitorii legali ai dreptului de autor ai poetului, am selectat textele după cum urmează:

— scrierile de până la 1940 au fost reproduse după variantele lor inițiale, apărute în ediții aparte sau în revista „Viața Basarabiei“;

— scrierile datând din perioada postbelică sunt date după criteriul cronologic conform volumelor în care au apărut pentru prima dată. În acest caz, însă, am optat pentru ultima variantă, considerând-o definitivă.

La transcrierea textelor (într-o măsură mai mare a celor editate până la 1940) am aplicat prevederile normelor ortografice actuale. Am renunțat la dubletele gen *fantazie, turburat, popușoi, săcară, majestate, subțiori, lăcrăma, curățit*, etc. în favoarea formelor literare *fantezie, tulburat, păpușoi, secară, maiestate, subsuori, lăcrima, curățat*.

În schimb, în poemul *Neamul (Hâncu)*, elaborat — programatic — într-un limbaj arhaizat viu colorat, utilizând din plin diversele resurse lexicale și fonetice ale graiului popular, al „grăirii alese a limbii populare“, cum zice însuși poetul, am conservat intacte particularitățile de stil ale autorului.

TABEL CRONOLOGIC

1913 21 *decembrie* Se naște, la Chișinău, Nicolai Costenco, din căsătoria lui Fiodor Costenco-Radzeiovski (care, potrivit afirmației viitorului scriitor, era nobil — „graf“ de obârșie polono-ruso-moldoveană), funcționar la cancelaria gubernială a Basarabiei, cu Maria lui Gheorghie Leahu — o răzășcă din județul Orhei.

Să urmărim — pentru prima dată pe bază de documente și de alte mărturii edificatoare — obârșiile poetului.

Într-un manuscris inedit din mai 1957, intitulat „Părinții“, după ce relatează niște întâmplări din copilărie, toate cu referință la familia bunicului după mamă — „familie de țărani răzeși dintr-un sat basarabean din regiunea codrilor, anume Șihorâni, din preajma Orheiului“ — Nicolai Costenco face (în ultimul alineat al textului care, în totalitate, însumează 8 pagini) și o foarte sumară evocare a originilor sale pe linie paternă. Reconstituit la 1957 — din ceea ce scriitorul revenit de curând din periplul siberian reținuse de mic din relatările mamei și ale altor rude apropiate — portretul tatălui păstrează ceva din insolitul impresiilor acumulate de poet în fragedă copilărie: „...băiat frumos, cu mustați arcuite și ochi în care sălta numai michiduța, fără să știe o boabă în românește, silit însă de bunelul s-o învețe, că de nu — fata i-o dă, da zestre — mai pune-ți apetitul în chiroane. Acesta a fost tata, pe care nu-l știu decât din povestirile mamei. Atât că tare îi mai plăcea să citească și să se facă cu prăjina la nas — de, era graf, cum spunea el, pe jumătate rus, pe jumătate — moldovean, și mai avea o jumătate de polonez. Mă miram pe atunci — cum dracul, înseamnă că era un om și jumătate?...“

Costache Costenco, fiul scriitorului, cel care ne-a pus la dispoziție

textul acestor frânturi de amintiri, ne-a comunicat că, potrivit tradiției de familie, bunicul său a trecut Nistrul și a plecat în Rusia, fără ca, ulterior, despre el să se mai afle ceva.

La 1957, când a așternut pe hârtie textul despre părinți, nici Nicolai Costenco nu știa mai mult decât ce auzise în copilărie de la mama sa. Mult mai târziu, scriitorul avea să primească de la București, de la mama sa, de la tatăl vitreg, avocatul Teodor Păduraru, și de la fratele uterin Anatol Păduraru, o parte din arhiva familiei, cu documente și manuscrise de până la 1940, între care și o serie de acte originale cu privire la viața și activitatea părintelui său natural.

Astfel, conform adevărului eliberat la 16 septembrie 1894 de Consistoriul Bisericesc din Chișinău, în cartea cu actele de stare civilă a Bisericii Adormirii din localitatea Securenii, ținutul Hotin, pe anul 1886, la nr. 11, a fost înscris următorul act: „La 8 februarie anul 1886, în familia nobilului Silvestru al lui Alexandr Costenco-Radzeiovski și a soției sale legitime Domnica a lui Eftodie, ambii de confesiune ortodoxă aflați la prima căsătorie, s-a născut fiul Fiodor, pe care la 16 februarie același an l-a botezat preotul Fiodor Onufreivici și cântărețul diacon Simeon Crocos; naș a fost preotul Ioan al lui Ștefan Plăcintă din satul Clocușna, ținutul Hotin“.

Pe verso-ul acestei adevărului eliberat la 16 septembrie 1894, se află înscris următorul act de stare civilă: „La 10 februarie 1913, susnumitul Fiodor al lui Silvestru Costenco-Radzeiovski s-a cununat, la Biserica „Sfântul Ilie“ din Chișinău, cu domnișoara Maria a lui Gheorghe Leahu, de 20 de ani, de confesiune ortodoxă“. Documentul e semnat de parohul Bisericii „Sfântul Ilie“ preotul Ioan Guja și de cântărețul Vladimir Berezovski și are aplicată ștampila numitei parohii.

Din această căsătorie se va naște poetul Nicolai Costenco.

În conformitate cu „extrasul din registrul metrical“ (originalul rusesc cu textul tradus în românește se păstrează în arhiva familiei Costenco), copilul a fost botezat de clericul de la Biserica „Sfântul Haralampie“ din Chișinău, care au și eliberat actul de naștere-botez. Pruncul Nicolai, numit astfel în cinstea sfântului Nicolai, care se sărbătorește la 6 decembrie, s-a născut la 21 decembrie 1913 și a fost botezat la 25 ianuarie 1914. Nași la botez au fost: secretarul guberni-

al Teodor al lui Gheorghe Leahu — unchiul după mamă al viitorului scriitor — și Iustina a lui Nichita, soția lui Vladimir Ardalion Vasilev-Volghin, secretar în administrația gubernială din Basarabia, și Vasilie al lui Ioan Soldatov, agricultor din satul Canadei, ținutul Sizrani, gubernia Simbirsk. Taina sfântului botez a fost oficiată de preotul Teodor Bivol și cântărețul Dimitrie Moleavin.

Din formularul de servicii al lui Fiodor Costenco-Radzeiovski, întocmit în 1916 și completat cu date noi la 1 iunie 1918, aflăm că acesta s-a născut într-o familie de nobili de viță și, după o educație și studii, obținute, probabil, acasă, cu profesori particulari, la 12 octombrie 1904 a fost angajat în calitate de secretar al șefului poliției circumscripției nr. 2 din Chișinău. De la 20 februarie 1910, și-a continuat cariera pe post de ajutor de secretar al Cărmuirii Guberniale a Basarabiei, revoluția rusă din februarie 1917, ce se extindea vertiginos spre periferiile imperiului găsim-l în plin centrul evenimentelor. La 20 octombrie 1917, Fiodor Costenco-Radzeiovski este numit în postul de „ajutor al șefului cancelariei comisarului gubernial“, acesta fiind subordonat Guvernului Provizoriu de la Petrograd. La 14 iunie 1918, Fiodor Costenco-Radzeiovski e numit șef al secretariatului secției Consfătuirii Expeditive Speciale a Direcției de Interne a Basarabiei reunite, între timp, cu Regatul României. Disponibilizat ca urmare a schimbării structurilor puterii diriguitoare ale Basarabiei sau, poate, rămas fără servicii din cauza faptului că nu va fi dorit să presteze jurământul de credință față de noile autorități de stat ale Țării întregite, prin 1920 Fiodor Costenco-Radzeiovski își abandonează familia și, părăsind locurile natale, trece Nistrul, stabilindu-se pe teritoriul controlat de bolșevici. De acum încolo, i se pierde urma. Rămas, practic, fără sprijin patern, Nicolai Costenco își va trăi copilăria, mai ales în perioada vacanțelor de vară, în satul bunicilor după mamă — Gheorghe și Olimpiada Leahu, născută Hodoroagea, — răzeși din Cegoreniilor Orheiului.

1921 Odată destrămată familia și soțul dispărut, Maria Costenco-Radzeiovski, pentru a-și asigura viitorul — sieși și copilului rămas fără tată — se recăsătorește cu avocatul Teodor Păduraru, născut în comuna Țiplești din județul Bălți, nepot al fruntașului unionist de la 1918

Pantelimon Halippa. Se pare că, abil, avocatul a cam forțat mâna tinerei „văduve“ a „contelui“ Costenco-Radzeiovski, dorind s-o obțină cât mai curând în căsătorie.

Începutul școlarității lui Nicolai Costenco: primele trei clase le face la Școala Primară Ortodoxă din Chișinău, fiind înscris inițial (de către una dintre mătuși) cu numele Leahu, în al doilea an (de către tatăl vitreg) — cu numele Păduraru, și, în fine, aflându-se adevăratele lui obârșii — cu numele Costenco-Radzeiovski. În clasa a patra copilul este înscris la Școala de Aplicație a Școlii Normale de Învățători din Chișinău.

- 1922 *14 august* Se naște, la Chișinău, Anatol Păduraru, frate uterin al scriitorului, viitor medic veterinar.
- 1928-1932 Nicolai Costenco urmează clasele cursului liceal superior la Liceul „Bogdan Petriceicu-Hașdeu“ din Chișinău.
- 1932 *10 septembrie* Ca urmare a susținerii cu succes, în cadrul sesiunii de vară 1932, a examenului de bacalaureat, elevului-absolvent al Liceului „Bogdan Petriceicu-Hașdeu“ din Chișinău Nicolai Costenco i se dă Diploma de bacalaureat, obținută cu media „satisfăcător“.
- 1932-1936 Nicolai Costenco urmează cursurile Facultății de Drept a Universității „Al. I. Cuza“ din Iași. Înscris la facultate cu seria 1932/33, el va trece examenele pentru anii I și, parțial, II de studii, fiind exmatriculat la 12 septembrie 1938, ca unul ce nu s-a prezentat la celelalte examene. Paralel cu studiile la drept, poetul se va înscrie și la Facultatea de Litere. „Universitatea la noi, scria poetul într-o epistolă adresată unchiului Xenofont Leahu la 17 decembrie 1936, e o fabrică nu de minți luminate — pe ele numai natura le face —, ci de lefegii, bugetivori fără conștiință și fără demnitate“.
- 1932 „Cuvântul liber“ de la București inserează câteva poezii de Nicolai Costenco, însoțite de un cuvânt introductiv semnat de poetul și publicistul Demostene Botez.
- 1934 În nr. 1 al revistei „Viața Basarabiei“ publică un grupaj de versuri. Asumându-și, din acest an, funcția de redactor-prim al publicației, ajutat de prietenul său, poetul și publicistul Vasile Luțcan, Nicolai

Costenco își va identifica, până în 1940, destinul propriu cu cel al revistei. Aici va publica în permanență poezii, poeme, articole, eseuri, recenzii la cărțile colegilor, fragmente de proză artistică, traduceri.

1937 Apare, imprimată la tipografia „Tiparul moldovenesc“, placheta *Poezii* — operă editată de Gruparea Revistei „Viața Basarabiei“. Coperta e ilustrată de pictorul Anatolie Cudinoff. La începutul anului, se pare că prim-redactorul a avut un conflict — pe marginea ideii, interpretate în mod diferit, de regionalism cultural — cu o parte dintre colaboratori (Vladimir Neaga, Nicolae Spătaru, Petre Ștefănuță, Nicolae Moroșanu, Emil Gane), aceștia retrăgându-se de la revistă. Redacția și administrația se vor afla în continuare la locuința prim-redactorului și a directorului — avocatul Teodor Păduraru, tatăl vitreg al lui Nicolai Costenco și unul dintre principalii sprijinitori financiari ai publicației.

1939 Se tipăresc, în volume aparte, *Cleopatra — A treia Elegie păgână* — și *Ore* — poeme din perioada 1934 -1939. Sunt anunțate, ca fiind în pregătire, cărțile: *Elegii păgâne* — poeme, *Hâncu* — poem istoric, *Viață fără istorie* — roman, *Unirea* — roman.

1940 La Chișinău, se constituie legal-oficial Societatea Scriitorilor din Basarabia. Președinte e ales Pantelimon Halippa, lui Nicolai Costenco revenindu-i funcția de secretar general. Societatea, recunoscută persoană juridică de Tribunalul județului Lăpușna, avea și o editură proprie. Aici urma să apară volumul „Elegii păgâne“, conținând, de rând cu ciclurile de creații originale, și o serie de traduceri din Pușkin, Lermontov, Blok, Esenin, ș.a. Dar, așa cum mărturisește poetul într-o scrisoare, deși imprimat, volumul „nu a ieșit de la tipografie, deoarece au venit eliberatorii noștri“. Ziua fatală de 28 iunie, în care, conform prevederilor fixate în protocolul adițional secret la pactul Molotov-Ribbentrop, are loc raptul Basarabiei și incorporarea ei în colosul roșu, îl găsește pe Nicolai Costenco la Chișinău. Poetul respinge propunerea pe care i-o face Pantelimon Halippa (ceilalți membri ai familiei — mama și fratele Anatol se aflau la odihnă în Țară) de a se refugia. Ispitit să se apropie „de felul nou de viață, preconizat de știința lui Lenin“, Nicolai Costenco a rămas la Chișinău.

1941 *martie* De rând cu alți confracți de condei băștinași, al doilea după Emilian Bucov, este primit în Uniunea Scriitorilor Sovietici din Moldova. În același an e angajat în calitate de șef al secției literare la Teatrul Moldovenesc de Stat, transferat la Chișinău de la Tiraspol. Foarte curând, însă, poetul și-a dat seama de lipsa de perspectivă a experimentelor lingvistice și socio-culturale promovate insistent și cu aroganță de „frunțașii” vieții literar-artistice veniți din Transnistria. În atitudine, pronunțându-se ferm împotriva aberațiilor „șantiste”, inclusiv la întâlnirea cu intelectualitatea de creație din tână republică sovietică, întâlnire organizată la sediul comitetului central al partidului comunist, de Nikita Hrușciiov, care i-a sprijinit demersul.

aprilie Nicolai Costenco se căsătorește cu Lili Cleiderman, fiica unui medic din Chișinău.

23 *iunie* Aparatul represiv al regimului de ocupație ia decizia de a-l aresta, pornindu-se, îndubitabil, de la circumstanța că Nicolai Costenco a fost colaborator apropiat al lui Pantelimon Halippa pe tărâm social-cultural-literar. Printr-un denunț anonim, care a servit drept pretext formal, autoritățile erau informate cum că poetul ar fi avut legături cu Garda de Fier și că, în calitatea lui de fost redactor al revistei „Viața Basarabiei”, a publicat articole cu caracter antisovietic și antirevoluționar; scriitorului i s-au incriminat, totodată, și acțiuni destabilizatoare, cu caracter de agitație antisovietică.

25 *iunie* Doi inși, unul militar și unul civil, sosesc la locuința poetului de pe strada Haralampie, nr.142 pentru a-l aresta. I se face percheziție, fiindu-i confiscate trei monede de aur (rămase în casă de la părinții care se refugiaseră în Țară), actele de identitate (în total șase), două albume, opt cărți, două caiete, șapte fotografii. Martori oculari la percheziție și arest au fost vecinii: N. I. Socolov și I. S. Bodarev (scriitorul Bogdan Istru. Acesta, împreună cu soția, locuia în casă la N. Costenco). Deoarece linia frontului se apropia de Chișinău și orașul era evacuat în grabă de autoritățile regimului de ocupație, fără a fi fost judecat și condamnat, N. Costenco este scos din închisoare, urcat, împreună cu alți deținuți, în tren și trimis spre răsărit.

începutul lui iulie Împreună cu alți arestați, între care și prozatorul Mihail Curicheru, învâțător la Strășeni, Nicolai Costenco e dus cu

mașina până la gară, urcat într-un tren cu vagoane de pușcăriași și expedit spre răsărit. Prima escală: la penitenciarul din „Tirișpolea — capitala republicii autonome moldovenești transnistrene — o formație administrativă butaforică lipită ca un petic zdrențuit ...de cursul întortochiat al bătrânului Nistru“. După șapte zile de ședere la Tiraspol, câte 40 de indivizi în vagoane de marfă, deținuții sunt duși la Odesa. De aici trenul o ia spre Nikolaev. Oarecum resemnat, poetul constată că pentru el „situația era o distracție. Obișnuit din copilărie să privească în drum peisagile“, el se arată curios să vadă „locurile noi ale Rusiei“. „Periplul“ siberian a continuat prin localitățile Kuibâșev, Buguruslan, Ufa, Omsk, Voroșilovsk (pe Obi), Kramatorsk (pe Enisei), Irkutsk (pe Angara) — „inima Siberiei, dricul Asiei de Nord“. De aici, pe un șlep, convoiul a înaintat pe Angara, în cursul apei spre Nord, până în localitatea Aleksandrovsk — „un sat de case simple de țărani săraci“. Mai departe deținuții au mers pe jos vreo 12 km până la pușcăria „Aleksandrovskii Ţentral“, „zidită pe vremea Ecaterinei celei mari pentru deținuții politici“, la 70 km de Irkutsk. Întregul itinerar, de la Chișinău până la punctul final, a ținut „patruzeci de zile de regim uscat, adevărat post mare...“

august-decembrie Încarcerat în penitenciarul „Aleksandrovskii Ţentral“, împreună cu alți basarabeni, poetul și-a dus existența într-o cameră „fără atingeri din exterior“, cum va menționa el, în *Amintirile*, încă inedite, din GULAG. „Puși la opreală, cu lumea exterioară n-aveam nici un contact. Dacă ne-ar fi pus într-un clopot de sticlă și ne-ar fi coborât la fundul mării, n-am fi fost mai izolați decât eram acum“. În camera 50 a pușcăriei se înfiripă un cenaclu — „grupa literelor moldave a favoriților mizeriei“, cum i-a zis, cu amărăciune, poetul.

12 decembrie Lui Nicolai Costenco i se aduc la cunoștință capetele de acuzare. Acestea rezultau din denunțul în baza căruia fusese arestat și fragmente — 10 pagini bătute la mașină — ale stenogramei adunării scriitorilor ce a avut loc în primăvara anului 1941 la Chișinău și în cadrul căreia N. Costenco se pronunțase categoric împotriva tendințelor de înlocuire a limbii române literare cu graiul moldovenesc transnistrean influențat masiv, la toate nivelurile, de limba rusă. În cadrul disputelor, omul de cultură N. Costenco a apărut cu dârzenie

atât originea cât și caracterul latin al limbii. Supus interogatoriilor care se desfășurau, de obicei, noaptea, poetul respinge acuzația de a fi fost membru al vreunui partid, în schimb recunoaște că, în calitate de redactor al revistei „Viața Basarabiei“, în articolele publicate nu a sprijinit mișcarea revoluționară, afirmând că numai orânduirea burgheză poate să scoată Basarabia din starea deplorabilă în care se afla. „Fiind naționalist burghez, a mărturisit el, consideram că limba basarabeană burgheză se află la un nivel superior în raport cu noua limbă sovietică moldovenească“ și că, în prezența lui Hrușciiov, apoi, cu altă ocazie, în cadrul unei întruniri cu participarea profesorului Serghievski de la Moscova, i-a luat în derâdere pe scriitorii sovietici, afirmând că, „odată cu instaurarea puterii sovietice, limba moldovenească a fost deformată și am demonstrat acest lucru criticând lucrările scriitorilor sovietici moldovenii“, iar atunci când a fost primit în Uniunea Scriitorilor, a elogiat „presa burgheză, reducând demnitatea celei sovietice“, spunând că „scriitorii sovietici moldoveni sunt analfabeți, în timp ce scriitorii burgezi, prin limbajul operei lor, se află la un nivel mult mai înalt“.

14 decembrie Organele de anchetă din Irkutsk, în baza stenogramei și a proceselor-verbale ale interogatoriilor la care a fost supus, iau decizia de a-l trage la răspundere în conformitate cu prevederile art. 58-10, partea I a Codului Penal al Federației Ruse, pentru următoarele „crime“: „Fiind scriitor și redactor la revista română burgheză „Viața Basarabiei“, N. F. Costenco a scris articole cu caracter antisovietic. Chiar și în 1940, în timpul puterii sovietice, făcea agitație antisovietică, afirmând că limba burgheză basarabeană este superioară limbii sovietice moldovenești și că operele literare sovietice nu rezistă ca formă. Totodată, la consfătuirea scriitorilor sovietici din Chișinău, N. Costenco, în luarea sa de cuvânt, a afirmat că puterea sovietică ar fi schimonosit limba moldovenească“. În aceeași zi, noaptea, decizia organelor de anchetă este adusă la cunoștința deținutului. Întrebat dacă este de acord cu acuzațiile ce i s-au adus, poetul răspunde afirmativ.

1942 8 februarie Procurorul însărcinat cu supravegherea cazului a susținut întru totul capetele de acuzare și a pledat pentru condamnarea lui N. Costenco. În rechizitoriu, între altele, se afirmă: „Luând în considerare faptul că N. F. Costenco a fost demascat prin activitatea sa antisovie-

tică și că el este periculos pentru stat, propun să i se aplice o pedeapsă de detențiune într-un lagăr de corecție prin muncă pe un termen de 7 ani cu o interdicție a drepturilor politice pe 3 ani“.

15 aprilie Consfătuirea specială de pe lângă Comisariatul Norodnic al Afacerilor Interne al U.R.S.S. (cunoscutul N. K. V. D.), precum și era de așteptat, a lăsat în vigoare sentința pronunțată în cazul lui Nicolai Costenco.

1942-1948 Condamnatul Costenco și-a ispășit pedeapsa într-un lagăr de corecție prin muncă din localitatea Dudinka, ținutul Krasnoiarsk.

1948 25 iunie Expirând termenul de 7 ani la care fusese condamnat, poetul este angajat, prin contract de muncă încheiat pe o perioadă de trei ani, la Combinatul Metalurgic din Norilsk.

1950 12 septembrie Nicolai Costenco procură de la cetățeanul Evgheni Appolinarov un imobil în localitatea Dudinka contra sumei de 856 de ruble.

19 decembrie Se căsătorește cu Maria Haralambie Ursachi (Frunză), originară din satul Mereni, raionul Anenii-Noi. Căsătoria este consensnată în registrul actelor de stare civilă din localitatea Dudinka, ținutul Krasnoiarsk, districtul Taimâr.

1951 15 decembrie Prelungește contractul de muncă la Combinatul Metalurgic din Norilsk pe un termen de încă doi ani. Scriitorul va exercita, pe rând, următoarele funcții: dispecer superior (până la 25 iunie 1952), șef de schimb (până la 25 august 1952), conducător al grupului de recepționare (până la 2 martie 1953), maistru pentru lucrările de încărcare (până la 18 iunie 1953).

1953 25 iunie Prelungește contractul de angajare pe o perioadă de încă 3 ani. Poetul va munci ca șef de depozit (până la 23 decembrie 1953) și, iarăși, dispecer.

1954 vara Folosindu-se de dreptul legal la concediu și de dreptul de deplasare liberă pe teritoriul U.R.S.S. în cadrul timpului rezervat pentru concediu, Nicolai Costenco face o vizită „de recunoaștere“ la Chișinău. Află că părinții și fratele sunt în viață și locuiesc la București. Le scrie și, astfel, reia legătura cu familia, care, la rându-i, află despre el că e viu.

- 1955 *vara* Întreprinde, în cadrul concediului, o nouă călătorie la Chișinău. Începe să-și scrie „memoriile“ din perioada de detenție în GULAG-ul sovietic, împletite, retrospectiv, cu amintirile din copilărie — lucrare rămasă până acum inedită.
- 1956 *25 iunie* Prelungește contractul de angajare la Combinatul Metalurgic din Norilsk pe alți trei ani — până la 25 iunie 1959.
- 1956 *9 august* Prin hotărârea Colegiului judiciar pentru dosare penale al Judecătorei Supreme a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, decizia din 15 aprilie 1942 a Consfătuirii speciale de pe lângă Comisariatul Norodnic al Afacerilor Interne al U.R.S.S., cu privire la condamnarea lui Nicolai Costenco a fost anulată cu încetarea procedurii pe dosar, din lipsa în acțiunile lui a componentei de infracțiune, cu eliberarea imediată din detenție. Poetul, care la acest moment, precum mărturisea el însuși, la modul ironic, într-o notiță biobibliografică de mai târziu, locuia, împreună cu familia, „într-o vilă proprie, ridicată pe malul fluviului Enisei, în portul Dudinka, se întoarce la uneltele sale de scriitor“.
- 20 septembrie* În vederea apropiatei reveniri la baștină, Nicolai Costenco adresează lui Gherasim Rudi, președinte al Consiliului de Miniștri al R.S.S.M., o cerere prin care, informând că a fost reabilitat, solicită să-i fie restituită casa de pe strada Ștefan cel Mare (fosta Haralambie), nr. 142, care i-a fost luată ilegal.
- sfârșitul anului* Reabilitat, Nicolai Costenco, împreună cu întregul său „familion“ — soția Maria, copiii Nicolai (a.n. 1949), Maria (a.n. 1951), gemenii Costache și Tatiana (a.n. 1954), Fiodor (a.n. 1956); mezina Ileana se naște, în 1958, deja la Chișinău, iar un alt fiu, cu numele Constantin, se va stinge din viață la 13 iunie 1953, la numai 8 luni, și va fi înmormântat în solul înghețat al Siberiei —, revine la Chișinău.
- 1957 *18 iunie* Este angajat în calitate de consultant la secția de poezie a Uniunii Scriitorilor din Moldova. Spre sfârșitul anului, iese de sub tipar, la Editura de Stat a Moldovei, într-un tiraj de 3000 de exemplare (dat la cules 22 iulie 1957, bun de tipar 16 noiembrie 1957), culegerea de versuri *Poezii alese* — prima carte apărută în perioada postbelică, după reabilitare, și care s-a vrut una de totalizare. Volu-

mul se constituie din următoarele compartimente: *Începuturi* (1932-1937), *Orizonturi natale* (1938-1939), *Răsăritul* (1940-1941), *Severograd* (1941-1956), *Rondeluri și Întoarcere* (1956-1957) — corespunzătoare, cronologic-tematic, unor perioade distincte din viața și activitatea autorului.

1958 În traducerea lui Nicolai Costenco, la Editura „Școala sovietică“, apare cartea lui V. Nestaiko *Șura și Șuric*.

1959 Editura „Cartea moldovenească“ publică, în limba rusă, volumele de versuri *Postoianstvo și Stibi*.

1960 La Editura „Cartea moldovenească“, apare într-un tiraj de 2000 de exemplare, volumul *Poezii noi*.

22 iunie Printr-un decret al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. este decorat cu medalia „Pentru vitejie în muncă“.

1961 La Editură „Cartea moldovenească“, apare cartea *Poezii* (tiraj — 4000 de exemplare). Volumul conține și traducerea poemului *Demnul* de Lermontov — „pios omagiu la cei 120 de ani de la moartea genialului poet rus“.

Editura „Sovetskii pisateli“ din Moscova publică, în traducerea lui Viktor Kocetkov, volumul de versuri *Moldavskie napevi*.

În traducerea lui Nicolai Costenco, la Editura „Cartea moldovenească“, apare volumul *Pagini alese* de Alecei Tolstoi.

1962 Nicolai Costenco traduce și editează (Editura „Cartea moldovenească“) *Povestiri* de Iuri Naghibin.

1963 Concepută ca o culegere de totalizare a unei experiențe poetice de aproximativ 30 de ani și apărută într-un tiraj de 2500 de exemplare la Editura „Cartea moldovenească“, cartea *Versuri* (peste 360 de pagini) s-a circumscris, totodată, momentului aniversar: ciccizeci de ani de la nașterea poetului.

Apare, la Editura „Cartea moldovenească“, romanul *Severograd*.

La aceeași editură se tipărește placheta de versuri pentru copii *Luci, soare, luci!*

1964 6 octombrie Demisionează din postul de consultant al secției poezie a Uniunii Scriitorilor din Moldova.

- 1966 În colecția „Aurora“ apare volumul selectiv de versuri *Prometeu*. Se tipărește culegerea de nuvele *Norocul omului*.
La Editura „Lumina“, în colecția „Biblioteca școlarului“ iese de sub tipar placheta *Versuri*.
- 1967 Apare, în limba rusă, într-un tiraj de 100 000 de exemplare, volumul *Severograd*, care conține romanul cu același titlu și șapte nuvele.
În revista „Nistru“, nr. 6, se publică drama în trei acte *Serghei Lazo*.
Apare, la Editura „Cartea moldovenească“, culegerea de poezii și poeme *Mugur, mugurel* (tiraj 7000 de exemplare). Ieșit de sub tipar în condiții poligrafice deosebite (suprapertă cu fotoportretul autorului, notiță biobibliografică, gravuri și viniete, alte elemente grafice), volumul va fi înaintat, în 1968, la Premiul de Stat.
- 1969 Editura „Cartea moldovenească“ publică volumul *Poezii și poeme*. Culegerea cuprinde versuri scrise în anii 1967 și 1968 (ciclurile *Culori și umbre* și *Primăveri la Yalta*), precum și versuri din perioada interbelică (ciclul *Preocupări lirice* cu reluări din plachetele *Poezii, Ore și Elegii păgâne* — poemele *Cleopatra* și *Lebăda Neagră*). Se da, astfel, curs — cum se specifică în adnotare — „cererii multor cititori de a face cunoștință cu poeziile scrise de poet în tinerețe“. Tiraj 7000 de exemplare.
La Editura „Lumina“ apare culegerea de poezii și poeme *Neamul*.
- 1970 La Editura „Cartea moldovenească“ apare o nouă ediție a romanului *Severograd*.
- 1971 Ies de sub tipar, la Editura „Cartea moldovenească“, în traducerea lui Nicolai Costenco, romanul *Crimă și pedeapsă* de Fiodor Dostoievski și *Vâna de aur* (poezii și poeme) de Vasili Fiodorov și, transpus din italiană, romanul autobiografic al lui Dante *Viața nouă* (în colaborare cu Nicanor Rusu).
- 1972 Apare volumul de versuri *Tărie* (Editura „Cartea moldovenească“). Traduce din rusă romanele *Destinele se nasc din clipe* de Constantin Șișcan și *Podul de peste Drina* de Ivo Andrici (Editura „Cartea moldovenească“).
- 1973 Editura „Lumina“ scoate o nouă ediție a cărții de poezii și poeme *Neamul*, iar „Cartea moldovenească“ — volumul *Poeme*, în tiraje de 4 și, respectiv, 5 mii de exemplare.

Tot la „Cartea moldovenească“ vede lumina tiparului volumul de versuri în limba rusă *Dnevnik serdța*.

1974 La Editura „Sovetskii pisateli“ din Moscova apare, în traducerea lui Vladimir Bjezovski, romanul *Severograd*.

1975 Apar, la Editura „Cartea moldovenească“, volumele *Versuri* de Evgheni Evtușenko și *Descrierea Moldovei* de Dimitrie Cantemir, transpunerea din rusă și, respectiv, din latină, fiind semnată de Nicolai Costenco.

18 decembrie În numele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., Prezidiul Sovietului Suprem al R.S.S. Moldovenești îl decorează cu medalia „Veteran al muncii“.

1976 I se acordă Premiul de încurajare al Consiliului Central al Sindicatelor din U.R.S.S. și al Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S. pentru romanul *Severograd* prezentat la concursul unional, anunțat pe anii 1974-1976, pentru cea mai reușită scriere de proză artistică pe tema clasei muncitoare.

Editura „Cartea moldovenească“ scoate de sub tipar culegerea de povestiri *Gheorghinî krasnâe i belâe*.

1978 Editura „Sovetskii pisateli“ din Moscova scoate de sub tipar placheta de versuri *Mujestvo*. Volumul conține traduceri din lirica poetului în tălmăcirea lui Viktor Kocetkov.

La Editura „Literatura artistică“ apare *Ihada* de Homer în traducerea lui Nicolai Costenco.

1979 La Editura „Literatura artistică“ apar, în două volume, *Scrieri* de Nicolai Costenco, cu o prefață de Vasile Badiu și Anatol Gavrilov, iar la Editura „Sovetskii pisateli“ din Moscova — o nouă ediție a romanului *Severograd*.

1980 Editura „Literatura artistică“ scoate de sub tipar cartea de versuri *Euritmii*.

I se înmânează însigna de Laureat al Premiului Sindicatelor din U.R.S.S. și al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S., premiu acordat anterior pentru romanul *Severograd*.

1982 Apare o nouă ediție a *Descrierii Moldovei* de Dimitrie Cantemir, traducerea din latină fiind semnată de Nicolai Costenco.

- 1983 La Editura „Literatura artistică“ apare cartea *Poezii și poeme*.
- 1984 Nicolai Costenco este înaintat la Premiul de Stat pentru cartea *Poezii și poeme*.
- 1985 În colecția *Poezie moldovenească contemporană*, la Editura „Literatura artistică“, apare în limba rusă volumul de versuri *Stihi*. Traducerile sunt realizate de Viktor Kocetkov, David Samoilov, Grigori Perov, Boris Dubrovin și Piotr Parhomovski.
- 1986 La Editura „Hudojestvennaia literatura“ din Moscova apare volumul de versuri *Talii sneg* cu un cuvânt înainte semnat de poetul și publicistul Boris Dubrovin. Printre traducătorii textelor sunt: Grigori Perov, Piotr Parhomovski, Viktor Kocetkov și Boris Dubrovin.
- 1988 *11 octombrie* I se decernează Premiul de Stat al R.S.S. Moldovenești pentru cartea *Poezii și poeme*, apărută în 1983.
- 1990 *11 ianuarie* Prin decretul Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.S. Moldovenești, pentru „crearea unor opere cu conținut ideatic profund și de înalt nivel artistic, pentru activitate rodnică pe tărâmul traducerilor“, i se conferă titlul onorific „Scriitor al poporului din R.S.S. Moldovenească“.
- Apare, la Editura „Hyperion“, într-un tiraj de 8000 de exemplare, cartea de versuri *Euritmii*. Selecție și prefață de Ion Ciocanu. Prezentare grafică de Isai Cârmu. Este primul volum editat în noua colecție de poezie contemporană „Orfica“, iar în plan mai larg — prima, după 50 de ani, carte a poetului Nicolai Costenco apărută cu alfabet latin în Chișinăul natal. În culegere sunt incluse unele din cele mai frumoase poezii selectate din volumele apărute anterior.
- 1992 *6 martie* Adunarea generală a Academiei de Științe a Republicii Moldova îl alege pe Nicolai Costenco Membru de Onoare.
- 1993 *20 iulie* Nicolai Costenco încetează din viață. Cauza decesului: insuficiență cardio-vasculară acută. La 22 iulie, poetul e înmormântat în Cimitirul Central Ortodox din Chișinău.

Vasile MALANEȚCHI

Din volumul
POEZII

(1937)

Prolog

Logodna vieții mele cu ursita
S-a petrecut fără să vreau, să știu.
Privighetoarea-și va cânta dosita
Tristețe, eu — fatalul meu sicriu.

La ce-mi surâde vestea de oracol,
Că voi urzi al lumii rost în cânt?
Tot sensul cântecului e spectacol
Și nu trezirea celor din mormânt.

De voi întinde simțurilor cupa —
Otrava cucutei tot va trăi.
La ochi de-aș duce cu pornire lupa
Nu voi afla nimic în clara zi.

Cine așteaptă versurile simple
Mai mult decât al primăverii timp?
Și cine-și sparge propriile tâmples
Să afle-n creieri mult visat Olimp?

Socot că m-am uitat într-o greșală:
În propria-mi găoace mă înec.

Mai mult nici visul nu mă mai înșeală
Și, împăcat, mă simt grăbit să trec.

Retras în pace, cu un singur deget,
Un astru mai fericire-o să-mi gălesc.
De voi greși și-acolo — n-am să preget
De dragul de-a mai fi iar să greșesc.

Cântec

Gândurile, naltele,
Le-am pierdut demult, demult...
Dar mereu, mereu ascult
Altele, tot altele.

Ploile și grindinea
Cântă serilor tăcut
Și-mi dezghioacă flori de lut
Ici și pretutindenea.

Scuture-le, tremure-le
Vântul frunzele de fag,
Lin, adoarmă-n sarcofag
Visurile, vremurile.

Altele, tot altele
Vor veni vieți pe-aici...
Și vor trece, mari și mici,
Gândurile, naltele.

Transplantare

Mi-e inima dospită cu otravă
În mijlocul durerii omenești.
Ți-aș da-o, floare-amară și suavă,
Tu mamă ca să-i fii, tu să o crești.

S-o porți în leagăn tupilat prin raze,
În veacul lumilor cu ochi senini.
S-o plimbi pe umeri repezi de delfini
În liniștea cereștilor extaze.

Ea nu cunoaște pace: țări toride,
Cu sfâșieri de cer pe roșii flori,
O cheamă, să-nflorească-ntre surori;
În mine sângerează și se-nchide.

Cântec

Îmbrăcați în catifele moi și zale,
În poieni de zare fluturi galbeni cad.
Coama părului cu salcia din vale
O amestec și ne oglindim în vad.

Ape trec sub punte, iar pe punte — oameni.
Chipul li-e același de vorbesc ori tac.
Te îmbeți de zâmbet, când cu ei te-asameni
Și de bucurie, când vâslești pe lac.

Dar, cu ofilirea, simți vecina moarte,
Cum zâmbește-n glumă, cu o floare-n dinți.
Nu mă tem: de mine e așa departe
Blânda scânteiere-a ultimei dorinți.

Sanctuar

În sicriașul inimii, tăcut,
S-a ofilit buchet de lacrimioare.
Nu faceți zgomot! — trupul lor durut
S-ar risipi, ca praful pe cărare.

Veniți încet, priviți potirul alb...
Dar nu-l atingeți, nu, că s-ar putea
Să piară — hulubașul meu cel alb...
... Și asta-i tot ce-a fost iubirea mea...

Poem sentimental

Mi-s ochii grei
Și-așa sătui
De-același monoton peisaj:
Obraji pătați incandescent
Și ochii duși afund, în cap;
Și brațe atârinate, lungi,
Ca niște aripi frânte;
Și ghebul dintre umeri;
Și coastele, pe care simți
Că poți să le numeri;

Scrâșnit de dinți;
Și-aceste fețe împietrite
Și vinete, ca de statui,
Ce-și macină mizeria banală
Între viață și-ntre boală,
Nu pot să le mai văd!

Și inima mi-o simt
Că nu mai bate-n mine,
Ci undeva, alături:
Pe stradă, în grădină.
Și luna asta-așa enormă,
De pare c-o privesc prin lupă,
Pare o inimă.

M-am săturat să tot ascult
Același basm cu moarte,
Moarte și iar moarte
(Suferință și durere).
M-am săturat de-atâtea vorbe tari,
De-atâta josnicie,
De tâlhari.

Mi-e inima flămândă
De gingășie, de iubire,
De romantism, de pace;
Mi-e inima flămândă
De o romanță
Sentimentală,
De o petală
Presată între foi,
De-o stanță.

Și sufletul mi-e trist,
Bătrân și obosit,
De-atâta jale, cât a strâns
De pe maidane,
De pe la colțuri,
De prin bordeie
Și temniți umede.

Mi-e sufletul prea greu:
Acest burete,
Ce sugere-ntr-însul picături amare
Din toate zările,
De pe toate cărările.

Mă simt strivit de greutatea
Acestor zile funerare;
Acestor zile semădate
Cu morți, cu cruci și spută.
Mi-e scârbă de același cântec
Viermos, murdar, de slugă;
De cântecul, în care cerul
E bolta neagră de cavou
Și-acest pământ
Mormânt.
Nu vreau! Nu vreau! Nu vreau!
Să mai aud acest tam-tam
De-ngenuncheri și plângeri!
M-am săturat să fericesc
Pe cei ce mor și tac, și dorm,
Iar eu mă zbat și plâng,

Fiindcă-s viu,
Fiindcă-s rob
Și pentru că... trăiesc.

Aceasta-i viața?
Aceasta e menirea noastră?
Să ne bocim
Și să ne tăvălim în glod?

De azi la toate pun sfârșit!

* * *

Era o seară,
Când bureza parfum...
Și-o ploaie umedă, lunară.
Mergeam pe drum.
Salcâmi, arțari și plopi —
Ca niște fete — şușoteau.
Toți câți treceau pe drum păreau
Miopi.
Și a trecut o fată.
Dar, nu știu,
Ori era în mine
O clipă de extaz,
Cum n-a fost niciodată;
Ori s-a deschis un ochi străin,
Bizar, ce a văzut
Realitatea altfel.
De-odată, parcă a crescut
În suflet, sub un cer prea pur,

Un chip sublim:
Un chip de heruvim
Ori demon.
O clipă ce m-a nemurit:
Simțeam că sunt îndrăgostit
Și totul, parcă,
Era altmintrelea;
Și luna îmi părea o barcă
Pe-un lac albastru,
Încărcat cu stele;
Și frunze tremurate de jugastru
Păreau o zea imensă, din inele
De-argint;
Și auzeam și clinchetul
Metalului sunat.
Eram în vis ori eram beat?
Și nori, și pete
Luau conturul unei fete.
Chiar toate fețele, pe stradă,
Păreau că seamănă cu-aceea,
Ce ochii mi-a deschis să vadă
Femeia.
Simțeam în mine clipa mântuirii.
Aveam un rost, aveam un scop:
Făclia cristalină a iubirii.

Și câte planuri n-am făcut
Copilărești,
Frumoase și naive!

Dar le voi izbândi?
Nu m-oi codi
În fața ei? Am s-o sărut?

Dar poate e bogată
Și stă prea sus pe scara socială?
Voi îndrăzni să-i spun
Măcar o vorbă?
Dar de-o zâmbi, distant,
Spunând că sunt nebun?

O, nu! Sunt îndrăzneț!
N-am obiceiul să mă cruț
Și nu mă tem să risc.
Altfel, aș face ca un struț:
Cu capul în nisip să crișc.

De-acum viața e a mea!
Fetiță subțirică și înaltă,
Nu crezi că, pentru tine, toate
Eu le las baltă?
La coș cu filosofii,
Cu poeții,
Cu toți deșteptii!

Noi singuri,
Mână-n mână prin scaieți,
Vom alerga după sticleți;
Vom discuta probleme importante:
Cum să te strămbi,
Cum să alergi,

Când să te plimbi,
Și când s-o ștergi
Pe căile-ncurcate cu azur,
Și celelante, și celelante...

Nu-i drept că e frumos?
Cu pantalonii suflecați
Și-n găuri, ca un ciur,
O să mă cred cel mai ferice trubadur.

Tu, cu o bluză ruptă peste sâni
Și-o fustă zdrențuită,
Ai să te crezi cea mai frumoasă
Și fericită femeie de pe glob.
Natura ne va fi hârzob,
Noi... doi copii îndrăgostiți.
Îmi vine — nu știu cum — să râd,
Când mă gândesc: în vremea noastră
Să-nfiripăm o astfel de idilă.
În lumea asta, putredă de silă
Și murdărie, o să fim
Nepăsători, ca și doi prunci.
Și toți din munți, până în lunci
Vor ști, vor spune — ce să mai vorbim —
Noi ne iubim!

Ploaie

Veștede foșniri de frunze plâng
Amintirea veselului crâng.
Plouă...

Lacrimi vane, picurând prin glastre,
Ard mușcatele iubirii noastre.
Plouă...

În noroiul toamnelor aceste
Mă despart tot mai ușor de creste.
Plouă...

Cracă zămislită-n vis cu luna
Mă voi risipi... ca-ntotdeauna...
Plouă...

Scrisoare

Azi am primit un plic: scrisoarea ta.
Un plic obișnuit, ca alte plicuri,
Cu multe vorbe calde și nimicuri,
Și-un chip ce vrei și nu-l mai poți uita.

E liniște... e seară... în odaie —
Atât pustiu, atâtea dulci tristeți.
Și — nu știu cum — îți place să regreti
Când tot trecutul, veșted, se desfoaie.

Cuprins de-odată de un dor nebun,
Sărut scrisoarea... plâng parcă în rochii...
Și mâna ta-mi apasă gîngăș ochii.
Am vrut să-ți spun ceva...
Ce oare-am vrut să-ți spun?

Mâhnire de toamnă

Veștedele mâini a toamnei,
Peste pomii din grădină,
S-au oprit alintătoare.
Flutură lumină fină.

Pe havuzul ud și verde
Foi mărunte-au coborât.
O singurătate vastă
Azi ne ține de urât.

Parcul gol. Pe lungi poteci
Frunzele se-ntrec la fugă.
Vin, cu mâini prelungi și reci,
Să ne pregătim de rugă.

Mai nimic nu ne-a rămas;
Visele se torc subțiri.
Fiecare sfert de ceas
L-am umplut cu rătăciri.

Ce să spun: curând, curând
Ne vom pregăti de ducă.
Frunzele se cern, la rînd,
Creanga vieții se usucă.

Miez de noapte

Singur sunt în casă,
Vântul e afară.
Parcă în unghere
Mișcă cineva.
Bate ploaia-n geamuri —
Inimii — tot una-i...
În odăi vecine
Umblă cineva.

Singur sunt și ceasul
Îndârjit tot umblă.
În tăcerea vastă
Șoapte parc-aud.
Oh, și noaptea asta
Fără de sfârșire!...
Cine mă cuprinde
Și răsuflă ud?

Ceață. Beznă-beznă!
Nu vreau! Vreau lumină!
Al cui chip se-apeacă
Peste ochii mei?
Nu-mi strivi gâtulejul,
Duh de Miază-Noapte.
Ia!... Auzi cocoșii, —
În zăvoare chei?

Repede, lumină!
Cine-n mădulare

Plumb și frig îmi toarnă?
Nu vreau ca să mor!
Și se joacă umbre,
Mari, tremurătoare;
Umbre de strigoaice
Și se zbat, în cor.

Liniște! Sunt singur.
Ploaia-a stat afară.
Numai vântul jilav
A trecut pe-aici.
Sună ora clară,
Ora salvatoare.
S-a aprins în beznă
Roi de licurici.

Hei! opriți la poartă:
Nu-i acasă nimeni...
Eu?... sunt o părere,
Sunt un pumn de scrum...
Da!... Odaia-i goală...
Nu! nu-i de vânzare!
Hei! să nu mă mături
Cu gunoiu-n drum!

Din adânc

Sus, la poarta raiului,
Omul izgonit veni.
Plânse-o vreme și urni
Fluierele naiului.

Începu o plângere,
Grea povară pentru somn, —
Că în îngeri și în Domn
Răni prindeau să sângere.

Și porniră naltele
Lacrimi pe poteci de-amurg.
Și — o apă — una curg
Altele, tot altele.

Își plângea păcatele,
Ce greșite-au fost, de lut.
Ce păcate am făcut
Oare, neiertatele?

Epilog

Pornit de nu știu unde, nu știu când,
Fără vreo țintă, poate fără rost, —
Mă port în lume neștiut, torcând
Din vis zădărnicii adăpost.

Încheg un cântec — iar mi s-a urât;
Dezleg o taină, însă ce folos?
Mișeii iau virtuțile în rât
Și suferă poporul cel de jos.

O trâmbiță! Și, parcă, văd: Iisus
Suind Golgota împietritei vieți.
Dar cu atât cu cât te-nalți mai sus
De zbuciumul lăuntric te dezveți.

Lumina stelei n-o mai întâlnim,
Punctată-n infinit — cap de țaruș.
Și nici al lunii palid heruvim
În pacea neagră nu mai stă — căuș.

O clipă de-om simți otgonul, vag,
Ce-a priponit pământul doar pe-un crug —
Și cum tresaltă frunzele de fag,
Vom tremura simțind urma de jug.

Și-odată, furișați peste hotar,
În ceața neființei, și nici legi...
Dar ce-ți vorbesc, o, frate-om, barbar!
De ce-ți vorbesc, când nu mă înțelegi...

Din volumul

ORE

(1939)

Prolog

Ce sunt eu oare? Căci mă simt
Cu cerul meu, cu țara mea, cu raiul meu.
În mine e natura cu laboratoare
Din care ies planete, pământ și soare.
În sânge simt plutind smaralde
Ori stele și climate reci și calde.
Sub pleoape am o lume,
Dar curioasă și fără de nume,
În care locul nu e loc, și vâsla
De cumpănă a vremii coromâsla
Și-o-nclină, când prea mult, când prea puțin
Și nu mă știu ce sunt și ce conțin.
O fi el vis ori fantezie, ori delir?
De toate, fără vrere, eu mă mir.
Nu le-am cerut, nu le-am chemat, nu le-am știut,
De unde-au tăbărat în mine, au căzut.
Le nasc, le scot cu sau fără măsură,
Cu rost ori fără, pe aceeași gură
A ne-nțelesului. Mă-ntreb și eu
Nu fac copilării ca*

* Lacună în text. Prometeu? Dumnezeu? (Nota redacției).

Fără vreo țintă, fără voie ori solie
Cuprins de-o creatoare sfântă nebunie?!

Preistorie

Stau printre cărți — un intelectual.
Dar crește-n mine-o umedă verdeață
Și setea de-a fugi prin iarba aspră
Și rece cu picioarele desculțe.

Ciulite se trezesc în mine simțuri
Și gata sunt de-atac, cum fu, prea poate,
Strămoșul meu păros, cu ghioaga-n labe,
Cuprins de pofta sânelui vrăjmaș.

Mă uit la mâna care poartă tocul
Ce-mprăștie imagini și idei
În curcubeie. Și deodată-o văd
În blana moale cum se-nveșmântează.

Îmi vine-n bezna nopții, cu vecia
Căscată-n jur, și năvălesc din vreme.
Pe-ntâia nimfă răsărită-n cale,
Pândind, s-o prind așa, trandafirie,

Și mirosind ușor a nădușeală
Și-n tufele de brustur s-o frământ.
Apoi, la râsul stelelor, povară
Supusă, în coliba mea lacustră

Să o conduc. Și-alături de femeie,
De pe podeaua neagră-n luciul lunii
Să zvârl cu ramuri, cugetând, în glumă,
La veșnicia omului de mâine.

Tărie

Să nu ne mai gândim la moarte. Să iubim viața.
Să ne lăsăm în cursul vremii, ca frunza pe râu.
Să ne scaldăm inima în rouă dimineața
Și ochii în fuga belșugului de grâu.

Aurul pâinii e viață, e bucurie.
Cuptorul prezentului coace pentru viitor.
Frământați dulceața asta cu drojdia vie
A dragostei vechi, ce-o lasă cei ce mor.

Iubito, aici e tăria, e veșnicia noastră;
Să lucrăm pământul, să creștem copii.
De aceea ne zâmbește-nstelată bolta albastră
Și Dumnezeu, pe furiș, pierde aur în negre câmpii.

Ni s-a dat vinul veseliei, nucile drept hrană.
Pivnițele păstrează tradiții, comori.
Degeaba, degeaba, tristețe vicleană,
Târcoale ne dai, tot n-ai să ne dobori!

Saninism

Un tânăr împletește o pălărie de paie,
Din paie de orz, în șapte sau opt.
Miroase a ceva prăjit în tigaie,
A lapte fiert și a porumb copt.

Vara și-a stins cuptoarele și e gata:
Plecarea cu regretul plâng pe un ogor.
Ca un suflet care n-a adus la vămi plata,
Cu greu a sângerat datina un cocor.

Fâlfâitor plutește sorbit de depărtare —
În glasul lui e bocet și-un strigăt ascuțit.
Pe țarmuri, acolo, în hohot de mare
Furtuna i-a trecut soții prin vârful de cuțit.

Cine știe toate lacrimile, durerile toate.
Fiecare e o durere, o flacăra-n vânt.
Și cine-i nebunul să compătimizească, chiar dacă poate,
Toate cele de compătimit pe pământ.

Și simțurile mele de aceea-s nepăsătoare,
Și locul mi-l cunosc; al laptelui scopt
Îl pândesc cu lăcomie vrednică de soare;
Mi-e poftă de lapte fiert și de porumb copt.

Potcovarul

Bate, potcovarule, bate-n fier!
Bate fierul topit, ca inima mea
Scoasă vie afară.
De ce să nu bați și-n mijlocul ei o caia?

Am venit, prietene, la tine,
Pentru că ești mut și nu ești curios.
Curiozitatea mea ar fi să aflu
Cum e când mori. Trebuie să fie frumos?!

Prietene, acum nu-mi place să fii mut.
Ce frumos sună ciocanul pe ilău!
Și miroase a zgură verde ca sticla.
Cum îți verși tu necazul bătând în ilău...

Ascultă, frate, nu poți să faci
Din bucata inimii o potcoavă?
Hai, spune, spune... de ce taci;
Am să-ți plătesc o carboavă.

Vreau să potcovesc iapa dragostei,
Care se oprește-n fiecare seară
La porțița altei fete primitoare.
Haide, meștere, încearcă, așa,-ntr-o doară!

Muguri negri

În bezna nopții singur rătăceam.
Și glasul omului ruga: — Iertare!
La toate casele stătea la geam,
Privind, tăcerea. Risipind amare

Parfumuri — flori ca stropi de var
Împrăștiate-n aer. Plâns eteric.
De duhuri. Răsunau bizar
Copacii încărcați de întuneric.

Și m-am oprit. Urechea ascuțit
Tot cerceta. Și glasul, deodată,
Străpunse nervii goi cu lame de cuțit.
Mi-era uscat gâttelejul și fruntea asudată.

Am început pe stradă s-alerg ca un nebun
Și pașii răsunau străin și gol în noapte.
În pumni cercam deșertul din mine să-l supun
Și suferința cruntă vroiam s-o smulg din fapte.

Acolo, unde strada în câmp ieșea pustiu,
În colb m-am prăbușit și lacrimi arzătoare.
Și parcă dedesubt se zbugiumă-n sicriu
Același glas cerșind în hohote: — Iertare!

Și noaptea-ncet, încet în zare se rărea.
Nepăsătoare, ziua roia biruitoare.
Nășteau, iubeau, mureau... Și-această rea cățea,
Viața, încolțea pe cei fără iertare.

* * *

Sunt mistuit de nostalgii tăcute.
Aud chemarea unor alte lumi.
Prin aurirea toamnelor zăcute
Spre ce tărâm din nou o să mă-ndrumi?

Vor fi și-acolo — ca și-aici — aceleași
Tăcute, rușinoase suferinți.
Natalele coline revede-le-ași!
Și ochii ei albaștri și cumiști.

E visul vagabond. Acolo, poate,
La ce va fi nici să visez nu pot.
Și simt că mă voi despărți de toate
Ce am urât și mi-au fost dragi, de tot.

Poem într-un vers

Sunt o oază de mister într-un spațiu de lumină.

Catrene

În așteptarea nopții, când florile sclipesc
În vetrele bogate cu albul lor feeric,
Copacii frământați se-ncarcă de-ntuneric,
Și mutele neliniști bat golul sufletesc.

* * *

Cuprins de-ndoliata priveliște, adâncul
Se-nchide ca un melc în coaja-ndurerării.
Și numa-n ochi, ca-n maluri, izbindu-și lin oblâncul
De valuri, se mai simte nemărginirea mării.

* * *

Natura, spațiul, vremea în mine se îngroapă
Ca-ntr-un mormânt; și, totuși, acelea-s mai departe.
Se-apleacă veșnicia păinjenită-n apă,
Pe-o ușă intru-n viață, pe alta calc în moarte.

* * *

Cum seva pomului se-nmormântează-n foi
Și-n flori, sicrie verzi și albe-n cimitir de-azur,
Trecutul osemintele și le trimite-n noi,
Cei de nemărginire mărginiți în jur.

Impresii dintr-o călătorie

Ghemuite stau lângă colină
Casele albastrului cătun.
Parc-așteaptă de sub deal să vină
Zborul frânt al primului lăstun.

* * *

Gardurile de nuiele
Dorm ascunse în urzici...

Și te mână-un dor de stele
Și beția c-o să pici.

* * *

Ca o hieroglifă, cuneiform
S-a schițat fântâna pe omăt.
Liniștea cu mersu-i uniform
Vreme deapănă, cu fața îndărăt.

* * *

Hăt, departe, unde câmpu-i un deșert
Pâlc de arbori, parcă-s palmieri.
Ne-ndulcise rostu-unei păreri
Dorul altei lumi cu sens incert.

Al doilea itinerar

Colo-n munții norilor
E poiana cerului.

Trapez, dreptunghi de oale ori șindilă,
Iar jos albastru-nchis; sunt mușuroaie
În care visul fermentează-n milă
Și veselia-n prunci, că sunt o droaie.

Fii înțelept, o, dorule, cum boii
Ce trag în plug, în gând cu-o junglă verde.
Și vremii lasă-te, ca frunza ploii:
De n-ai ce câștiga, să n-ai ce pierde.

* * *

În urma noastră trist rămân
Mărunte gări, tristeți mărunte
Și inimi fluturate-n sân,
Și griji cutate-n frunte.

Un stol de frunze-n pomii goi:
Prigori ursuze au rămas.
Uscate visuri dorm în noi,
Cum păsările fără glas.

* * *

Când stolurile gândurilor mele
În aripi sufăr neputința roabă,
Atunci dau drumul visului și-n grabă
Trec dincolo de lună și de stele.

Prins în mreaja norilor,
Stă canarul soarelui.

* * *

Adio! Timpul vostru a trecut!
Și noaptea soarelui privirii oboșite
E scumpă. Trecătorul nostru lut
E-nduioșat de clipele trăite.

Să plângem toți copiii nimănui?
La ce? Azi toate florile din urmă,
În sufletele noastre de statui,
Cu buze de mireasmă, plânse, scurmă.

Păcatul, biruind în zgura noastră,
Surâde îngerilor blonzi, uciși.
Zadarnic plânge bolta cea albastră
Pe conștiințele cu ochi închiși...

Își plânge infinitul...

Își plânge infinitul sirenele de gheață.
În pasul tău gazela a pus un fin acord.
În marmoră feeric a poposit viață
Și-n ochii tăi nostalgici lăstunii duși spre Nord.

Nu te mira că-n urmă, sub fiecare pas,
Regretul, ca un schilav, se roagă și te cheamă,
Când sufletul suspină trudit, fără pripas,
Lovit de-a ta cruzime, ucis de-a nopții teamă.

De-acum peste lumina ce-ți flutură pe creștet
Tristețea liliacul deșertului agață.
Și-n inimă, ăst număr cu trup bătrân și veșted,
Își plânge infinitul sirenele de gheață.

Elegie

Vom pleca curând! Se-ngălbenește zarea.
Vântul ca un schivnic printre pomi tușește.
Crengile în geamuri bat, timide dește.
Frate, hai să ascultăm cum sună depărtarea...

Pace inimilor ce-amuțesc în piept!
Vântul ca o umbră printre pomi tușește.
Cu aripi de sânge toamna-n codri crește,
Primăvara nu știu de-am s-o mai aștept.

Crengile în geamuri bat, timide dește.
Bat prieteni buni la ușa nimănu.
Nici o vorbă bună n-ai cui să mai spui.
Luna, ca un bolnav, rar pe drum pășește.

Cad uscate frunze sărutând cărarea,
Amintirea noastră e un truc pervers.
Moartea, ori o fiară... s-a oprit din mers?
Inimă, nu bate! Nu-i simți răsuflarea?

Final

Câteodată mă cuprinde un adânc și tainic dor:
La limanul unei ape, plin de liniște, să mor.

De pe-ntinsul creț de valuri, lin adie o chemare
Și de dincolo de vreme, și de dincolo de mare.

Fete goale de lumină parcă joacă în nisip;
Trupul se destramă-n aer și rămân fără de chip.

Umbre dinspre ceruri, umbre îmi acopăr taina morții.
Ridicat fără de aripi trag inelul greu al porții.

Și pornim — convoaie limpezi, pline de cântări și slavă...
Și în urma fiecărui cade-o stea de foc, bolnavă.

Charmion

Sunt ochi fără de lacrimi și lacrimi fără ochi:
Misterul ni se dă cu stropul și precaut.
Din pene lungi de struț și foșnitoare rochi
Să facem cadru scump: e sentiment și flaut.

Pe-un cer boltit, de foc se-ațâță un narcis,
Mai jucăuș pe vâsle. Din liniști visul gustă.
Limbajul serii noastre e dulce și concis,
Amurgul moaie-n sânge o aripă îngustă.

În ochii mei profilul e calm și e corect.
Doar pieptul tulburat se zbuciumă sălbatic.
Un murmur păsăresc și-un găngăvit insect
Oficiază-n codrul de aur și jărătic.

Poveste

Știu viața ta: flori roșii, frunze verzi,
Icoane, candelile și draperii.
Știu că-ți plăcea pe gânduri să te pierzi
Furată de amurguri viorii.

Știu pasiunea ta: pe clape reci
Hulubii mâinilor duși de delir.
Și fruntea gânditoare cum ți-o pleci
O vād, pe alți boboci de trandafir.

Dar dezmiardarea mâinii tale mici,
Aceleia mâini nervoase, de omăt,
E ca un vis demult trecut pe-aici
În amintirea-ntoarsă îndărăt.

Din flori născută, risipit parfum,
Plecată unde vis, nici doruri nu-s, —
Din bezna depărtărilor de scrum
Privești uimită stea de la apus.

Aici sunt stânci, iar dedesubt — abis
Și iată fruntea ostenită-n gânduri.
Iar peste ochii ce nu s-au închis
Trec corbii ceasurilor rânduri, rânduri.

Amurg

Când voi închide ochii, iubito, mai domol
Decât aripile cocorul obosit,
Să știi atunci că ora fatală a sosit
Să las de-acuma trupul de vis și cântec gol.

Știi versurile-acelea în care legănam
Lumina frunții tale și părul — reci cărbuni!...
Petalele de cântec de-acum n-ai să le suni,
Precum atunci, prin holde pe când cutreieram.

Întins pe un răzor de flori liliachii,
Sub codrul plin de steaguri, cernit și bocitor,
Fiindcă mi-a fost glasul de chin alinător,
Îngenuchea-vor fiare, să mi se-nchine-ntâi.

Și îngerii din ceruri vor coborî apoi;
Vor fumea cădelniți cu clinchet de metal
În mâna lor. Luceferi din albul lor caval
Bemolii de lumină-și vor plânge pe zăvoi.

Tu — împletind plevaițe, vei strânge fruntea-n veci
De gânduri pustiită și plină de tăceri;
Înconjurat de-un abur trandafiriu ca-n meri
Primăvăratoci floarea prin crengi de aur, reci.

Te vei pleca tăcută, cu gesturi largi, spre mine,
Pe buze îmi vei pune sărutul cel frățesc.
Și eu-ți voi da tărie — ca semn că te iubesc —
Să veșnicești iubirea și facerea de bine.

Drum de toamnă

Am trecut prin vechiul parc:
Teii triști, uscați castanii...
Mi-ai ieșit de-odată-n cale...
Cum trec anii, cum trec anii!...

Pașii noștri, dezolant,
Răscoleau în frunze moarte.
Ne-am privit mirați și, parcă,
De departe, de departe...

Am trecut prin vechiul parc:
Teii triști, uscați castanii...
Am trecut sau doar îmi pare...
Cum trec anii, cum trec anii!...

Zăpezi topite

E o mireasmă de zăpezi topite.
Noaptea — albastră. Reci palori lunare.
Curg streșinile. Suferința-i grea,
Precum și dragostea mea e prea mare.

Iubita, undeva, într-o stradelă,
Își plânge așteptarea. Cu inelul
I-aș bate-n geam, când luna, printre nori,
Alunecând, își sună clopoțelul.

Sunt plin de o tristețe, de-un sfârșit.
În zvon de zurgălăi și de copite,
Pe străzi mă pierd. Și-n suflet se aștern
Miresmele zăpezilor topite.

Călăuza

Iubire, dacă vrei, ți-oi arăta
Ale cântării gingașe zăbrele
Și-ostaticul de-acolo — cucuvea.
Pe cale nu cumva te speria:
Dihăniile-s multe, dar nu-s rele,
Ca șarpele cel negru ce dormea
Sub roșiile balcoane de lalele.
O rază pipăie cu o nuia
Gălbuiă mazăre a unei stele...
... Și cam așa e, vezi, cu toate cele
Ce obârșesc din fantezia mea.

Pământ natal

Pământ natal — odihnă și alean,
Sub cerul tău de plumb Hristos plutește
Și la răscruci de drum basarabean
Mulțimea-ndurerat blagoslovește.

În chinul tău de veacuri adunat,
Pământul meu mănos, cresc albi luceferi.
Se-nalță turlle zvelte peste sat
Și-n sufletele oamenilor teferi.

Pământ natal — pe dealuri zburdă căi
Ușoare ca lumina de pâraie;
De-a pururi dârz a stat în ochii tăi
Răbdarea, care judecă și taie.

Sunt plămădit din carnea ta și duh
Ce în strămoși s-a zvârcolit ostatic.
Vreau codrii tăi și bălțile cu stuh,
Vreau stepa ta — să rătăcesc, sălbatic.

La harpa razelor, pe strune de argint,
Cu mâna sufletului de cristal,
Urechea inimii în taină s-o alint
De ce ți-e veșnic dor — pământ natal...

La răzășie

Albind printre copaci e o căsuță mică,
În care au trăit, în șir, toți moșii mei;
N-au cunoscut robie și n-au știut ce-i frică —
Priviri aveau de vulturi — răzeșii de Orhei.

Sub streșini, azi, sunt cuiburi de pământ,
Ferestrele-s răclițe cu mușcată...
Și plopul, de povara vremii frânt,
Vremelnicia cu nădejdi îmbată.

Din vechi s-a dus pomina de codreni,
Cu spuma laptelui sub cușme moi,
Cu răzvrătirea spusă la poieni
Și pumnii strânși pe toporașe noi.

Azi, codrul vechi e-un basm de mult trecut...
Pe coaste plugul rămă — rană vie.
E-atât de-amar pe fețele de lut
Și-n suflete — amar de poezie.

Lor nu le vine-a crede că, de-acum,
Un vis de înviere să îngroape.
Ci văd cum crește flacăra din scrum,
De-a dreptu-n veșnicie, ape-ape...

În codru

Sub borangic subțire, de paing,
În codru dorm aripi mlădii de zână.
Când macii basmelor mi se închină,
Argint și sânge de pe creștet ning.

Mulțimi de urme duc la ape reci,
Cu maluri mătăsoase, verzi și strâmbe.
Prin frunze vin luminile în trâmbe
Și se-ncrustează, calde, pe poteci.

Stejarul răsucit ca un șurub
Și-a răsturnat în tău, posac, figura.
Un gândăcel pe-un trunchi s-a dat de-a dura
Și-a săgetat tăcerea un hulub.

Pădurea venerează luna: cult.
Misterios prin mii de flori tămâie
Albastre și unduitoare brâie...
Cu sufletul mișcat stau mut și-ascult:

Se-aud cum pasc sălbatici căpriori
Și pași abia simțiți de fiare crude;
Un zumzet somnoros în jur se-aude
Și harul Domnului trecând prin flori.

În sat la noi

În sat la noi, la Cegoreni,
Printre priporuri și ponoară,
Șerpuie drumuri lungi de cară.
Iar cerul — clopot de azur —
E-ncins de vii jur-împrejur.

La noi nu este ca aiurea:
S-auzi în freamăte pădurea;
Să vezi la șipot de cișmea
Ghilind neveste pânza nouă,
Pe nalba jilavă de rouă
Cum o întind — cărări de nea;
Să vezi și fete la uluc,
Sub plasa umbrelor de nuc,
Cum râd, se zghihuie și țipă,
O tinerețe de risipă...

Din când în când, pe lângă hat,
Cu mers de rață, legănat,
Trec fetele de măritat
De cântec și mireasmă pline;
Cu gene lungi pe ochi plecate,
La trecători când vor să cate.
Roșeața feței, de rușine,
Le stă atât, atât de bine.
Și râde apa-ncetișor,
Când se revarsă pe picior
Din cofele prea pline.

În sat la noi trăiesc buneii.
Sunt fruntea satului: răzeși.
Au casă mare, cu șindilă,
Și-n fața casei — doi cireși.
Dar casa lor nu este vilă,
Ci, doar, o cuhnie de chirpici,
Cu grinzi de nuc și mintă creață,
Uscată an de an sub leață;
Cu ea gătesc rachiul buneii.
Și e plăcut la ei când, seara,
Un pui de zeamă fierbe-n oală.
Și-așa miroase-a muruială,
A grajd, a mintă și a ceară.

Toamna

Cine-a desfrunzit grădinile
Și le-a amestecat cu suspinele?
Cine-a scuturat frunze, pe care
Păsările și-au scris cântecele la plecare?
Cine-a dezbrăcat în pielea goală copacii
Și i-a biciuit cu furtunile? Săracii!

Toamna a venit!

Cine a zvârlit din cer ploii și grindeni,
Să bocească la ferestre, pretutindeni?
Cine a bătut în ușă și în cercevele
Și a lăsat cuiburile fără rândunele?
Cine a chiuuit în horn și a dat busna în tindă
Scuturând izma uscată de pe grindă?

Toamna a venit!

Toamna a venit și-au scârțâit pe deal morile
Și-au cobit pe crângi o noapte-ntreagă ciorile.
Răzoarele cu trandafiri și gheorghine
S-au prăpădit fără veste și fără suspine.
În cușca pieptului s-a zbătut inima, ca o pășărică
Mică, mică — și care mai-mai n-a murit de frică.

Mitologie basarabeană

În câmpul verde dorm gânganii reci...
— Tu pe acolo când va fi să treci,
Pe sub căpițe, vezi, de Dragobete
Nu se ascunde; ori, de pe sub crângi,
Codrean, cel ce-a pus gând viclean pe fete,
Să nu te-nșface; unde-auzi tălângi
Să te ferești, că poate e Delean
Ce stă cu mâna-n creștet de mioare
Și zice din caval până te doare
De dorul lui al inimii mărgean.

Pe zare răsăritul varsă jar...
— Și vezi, copilă, scapă de amar!
Pe puntea cea naltă, spre cișmele,
Te uită bine: dacă simți din plop
Arzându-te priviri cu gânduri rele,
Chirică-i, tu să știi, cel slut și șchiop.
În fața lui hlizită, de nătâng,
Nu te încrede, — bagă-ți fața-n poală,
Că-n turta inimii îl roade-o boală,
Și cei ce-l văd picioru-și frâng.

Se-aprinde valea, iaz de untdelemn...
— Să nu te ducă bengă la îndemn
Ca, unde se străpung poteci ori drumuri,
Tu foc s-aprinzi — cartofi ori păpușoi
Cu miezul miresmat, să coci — că fumul
Se schimbă-ndată-n umbră de strigoi
Și, hohotind, dă busna prin frunziș,
Să plângă, cu blestem, la sfântul Foca.
Ș-atunci nici ceară, nici oloi cu oca
Nu te mai scapă de-al său văz ponciș.

.....
Dar fata, — de, ca fata, soi zălud!
Cu Dragobetele-n fânațul ud
S-a tăvălit; și Codreneaș la țâță
I-a pus căușul mâinii, iar Delean
În coș un dor i-a pus, pe când, în găță,
Tot Dragobete i-a pus măghiran;
Chirică i-a rupt glezna, iar năframa
Pe pârăiaș s-a dus, un nenufar;
Și-a ars-o Foca-n inimă amar.
... Și fata-acum se jăluie la mama.

Dansul unui dub

Fierbe dragostea în mine
Ca un zumzet de albine.
Ici mă scutur —
Vesel flutur —
Pe o floare

De cicoare.
Colo, prin dumbrave,
Peste ierbi jilave,
Chiote reped cu gura:
Să dau fetele de-a dura.

Lumea noastră
Inutilă,
Sub albastră
Tremurare de zambilă,
Se-ngreoaie
În păinjeniș de ploaie.

Sar din timp
Prin Olimp.
Botul umed
Mă încumet
Să-l îngrop —
Sărutare, într-un plop.

Lume, lume fără trup
Din cotloane de pădure!
Arătări de neguri sure
Ceasul magic întrerup.
Unde-i Pasărea Măiastră?
Cosânzeana, Barbă-Cot,
Făt-Frumos și-acel netot
Zis Păcală? De fereastră
Mă apropii lin din joc
Și cu banul: toc, toc, toc!

— Fetelor, veniți de-mi spuneți:

În zulufi
Flori postume
O să-mi puneți?

Tufe mari de nalbă
Își deschid gurița albă.
Pentru cine?
Pentru mine,
Cuviosul zburător,
Mustăcios și berbant
Vânător
Din tărâmul celălant!

Fierbe dragostea în mine
Ca știubeiul cu albine.
Ici mă scutur —
Par un flutur —
Pe o floare
De cicoare,
Colo, prin dumbrave,
Dorm prin foi bolnave,
Frunze mozolind cu gura,
Și dau fetele de-a dura.

Rapsodie basarabeană

Dragoste, răspunde-mi, n-ai vrea undeva să fim la țară,
Cam pe-atunci când pitpalacul scoate puii în secară;
Când în nopțile profunde, luna ca o alămâie,

Somnoroasă, lânzezește peste adormite grâie.
Codrul poleit, sub poale cu privirea lui adâncă
De mister, va da urechii doar murmurul de sub stâncă
Al izvorului. Pârăul, printre foi de brustur, late,
Gângăvind, tot ochiuri-ochiuri, luciul stelelor va zbate.
Nu te teme! Nu-i nimica. Hai, desculță, pe poteci —
Știi, potecile de codru umede mereu și reci.
Ține-mă de braț ori vino, lângă piept de te lipește:
Nu e nimeni, din hățisuri numai frica ta privește.
E-ntr-un loc poiana unor de demult uitați haiduci
Care-au putrezit prin temniți, în cătușe și butuci.
Amintirea le-o păstrează cântecele din popor...
Nu te-nfiora: șoptește codrul rugăciunea lor.

* * *

Dragoste, eu am la țară o căsuță de văzduh,
Are prispă muruită și o streășină de stuh.
În ferestre, după gratii, ard mușcate în vazoane
Și-n ungher un mac c-un licâr de lumină la icoane.
Ai să intri, dar ia seama, nu sta mândră, ci să-ți pleci
Tufa asta de tăciune, pragul când va fi să treci.
Nu că-i joasă ușa, însă, se cunoaște din vechime:
Fără-nchinăciune-n casa omului nu intră nime.
Ai să vezi o laiță largă, peste ea un țol vârgat
Și un păretar, pe-o spată de bunica mea lucrat.
La un capăt, căpătâie până-n bagdadii clădite,
Și pe grindă o Psaltire... și-alte lucruri învechite.
Am să scot dintr-o firidă o garafă de rachiu
Cu pojarniță. Pe-o tavă răzășească am să-ți viu
C-un colac în șapte vițe și un fagure de miere:
Cu acestea mai prinzi suflet și oleacă de putere.

* * *

Cred că știi ce-i rânduiala și ce nu — am să te-nvăț,
Când cu-o vorbuliță bună, când c-un drăgulean de băț...
Și-ai să fii, copila badei, un motan de gospodină
Harnică și certăreață: vrăbiuță și albină.
Cu flăcăii de la coasă, cu vizdogi la cozoroc
Și cu coasele pe umeri, rumeniți de-al zilei foc,
Când, iviți în deal, la cruce, după chiot ai să știi
Ce vor, fiara lor de tineri! de nechează sus, la vii.
Pe măsuța scundă, -n zolnic, aburind dintr-un ceaun,
Repede răstorni un soare de măligă; ce să spun,
Când mai dai mujdeiul, brânza și în străchinile noi
Borșul ardeiat ca focul, — râde inima în noi!
Înspre masa-n trei picioare tăbărând ca o lăcustă,
Ne mirăm ce-i largă pofta, gâtița ce-i de îngustă.
Din cotloane, plopi de fumuri în tăcere se-nverigă...
Satul tot adie-a lapte, leuștean și mămăligă.

* * *

Eh, iubire, pune dreapta ici, la piept, fă jurământ,
De găsești ceva mai strașnic pe fățarea de pământ!
Să te scoli în zori, pe rouă, când vecinul Dumnezeu
În de ziuă trandafirii și-i plivește de chirău.
Tu, în donița gălbuie, strânsă-n cercuri, încrestată
Cu fier roșu, pe Joiana mergi s-o mulgi după corlată;
Să trimiți, apoi, vițeei la cireadă, când văcarul
Pentru vite ori vreo mândră își revarsă-așa pojarul
Dintr-un fluier. Și dând hrană la cobăi, la câini și porci
C-un obraz de lapte proaspăt la iubit să te întorci.
Mângâierea mea! Lumină! Trup suleget, gât minune!

De-aș putea, tot ce-i pe suflet pe de rostu-lea ți-aș spune:
Cât de albă-ți este pielea, ca o lamură de grâu
Măcinată-n moara nouă-a Neamțului, cea de pe râu;
Cât de fraged ți-este sânul și cât de subțire glezna;
Cât de gânditori ți-s ochii, cât de-adâncă le e bezna;
Cât de meșter ți-este brațul, unduios în mângâieri
Și sălbatic ți-e sărutul răscolind străvechi plăceri;
Cât e liniștea de-naltă și aducerea aminte:
Parcă arde-n tine-un munte de iubite oseminte,
Când, alături stând, în miros de lăicere, în cămară,
Bem a dragostei licoare, dulce-așa și-așa amară!

ELEGII PĂGÂNE

(1936-1940)

I-a Elegie păgână

Motto:

Ales Vergängliche

Ist nur ein Gleichnis;

Das Unzulängliche,

Hier wird's Ereignis;

Das Unbeschreibliche,

Hier ist's getan;

Das Ewig-Weibliche

Ziet uns hinan.

Goethe

Ce frumoasă ești, iubito!

Cântarea cântărilor

Frumoasă ești, iubito, cu chipul tău curat.
Ți-aș soarbe-a gurii dulce și sângerândă floare!
În părul tău ca noaptea, de vânturi răsfirat,

Viața mea-și îngroapă trecutul și-ntristarea.
Dă-mi sărutarea gurii, cum o dă florilor
Fierbinte-nvolburare a zorilor. Chemarea

Mea crește-n vâlmășagul cel pârjolit de dor
Al clipelor, oprește în calea sa destinul;
La glasul meu toți crinii plâng, zgribuliți, și mor.

Eu sunt iubitul celei ce-mi dăruiește vinul
Mai tare ca al morții ai sânilor ei mici,
Ca două porumbițe cu ciocul roz. Închinu-l

Acest pahar al clipei păgâne-n cer și-aici.
Frumoasă ești, iubito, cum alta-n lume nu e!
Tu m-ai mușcat de suflet cu al iubirii bici

Și inima-ai legat-o de flacăra ce suie
Din beznele adânci ale vieții părintești
Pe sângeroasa morții și soartei cărăruie, —

Spre înflorirea pură a zărilor cerești.
Acolo cine este și mă așteaptă cine?
Scăldată-n vijelii de visuri — tu, doar tu ești!

* * *

M-am despărțit de-a clipei statornică micime,
M-am desfăcut din călții unui banal trecut,
Și strălucesc sălbatic, zvârlind peste mulțime

Sfidarea tunătoare: — am dragostea ta scut.
O, te iubesc, fecioară! tu-mi ești împărtășirea
Vieții noi în care sunt înger renăscut.

Împrăștie-ți din ochii întunecați uimirea!
În templul fără zei al lumii am surprins
Misterul zeității ce ne-a supus — Iubirea.

Coboară-ți fuga roză a vreii, înadins,
Pe sidefata scară ce sufletu-mi lunatic,
Pe frunți de flori și sânge, spre tine a întins.

Nu te feri de-al gurii împătimit jărat;
Îmbrățișării — șarpe — nu te împotrivi!
Tubește-n mine duhul ce l-am ținut ostatic

Din veacuri, ale căror dureri te-ar otrăvi
De le-ai cunoaște. Scumpo, frumos e al tău nume;
Și buzele — șoptire — cu gura le-aș strivi, —

Aceste vișini coapte pentru strivit anume.
Iubește-mă, și-n clipa oprită, poate-n veci,
Să nu ne pese nici de-orândă, nici de lume.

Cuprinde-mă cu zorii acestor brațe reci,
Înnăbușă la sânu-ți acest cap beat de gânduri
Acum, când crapă-a nopții nenumărate teci

Și boabele de stele pe cer sar rânduri, rânduri.
M-apropie de tine, în sufletul tău nud
S-aud cum carii rod ale veciei scânduri;

S-alung și presimțirea acestui blestem crud,
Că tu și eu, odată, vom repeta-mpreună
Sfârșitu-ngrozitor al morții. O aud,
Psalmodierea stearpă a unui glas; răsună
Citania de veghe lângă un lung sicriu, —
Pe lângă geamuri, vână, un miorlăit de lună, —

Și în sicriu — eu singur, rob trist, nici mort, nici viu.
Cuprinde-mă, mi-e teamă de-a mea singurătate;
Sărută-mi gura arsă atât cât nu-i târziu

Și iartă-mă, că năruî a clipei maiestate
Cu-acest delir de gânduri! Sunt, poate, un nebun,
Înebunit de-a lumii eternă nedreptate;

Sunt, poate, un titan, nu pot să mă supun
Acestei legi ce ține pe omenire jugul
Misterului: vreau lutul de cazna-i să-l răzbun,

Din pomul veșniciei să-i dăruiesc belșugul.

* * *

Printre atâtea stele cu creste-nflăcărate,
Pe care nici țipare, nici suflete n-au loc;
Printre atâtea astre cu turnuri crenelate

De safirii penumbre, ori roșii umbre-n joc, —
O inimă spuzită agonic numai bate,
Pământul: astrul nostru făr' pompă nici noroc

Își poartă cu răbdare prin vreme sărăcia,
Cu păduchimea lumii ce mișună, calic.
De nu pământul — *omul* visează Veșnicia,

Această plăsmuire de patimi și nimic, —
Dând un decor de basme bătrânului pământ,
Acestui glob funebru, acestui splendid dric!

Orgolios încearcă, sărmanul, în cuvânt
Să afle perspectivă eternității sale;
Și-a sa deșertăciune-i pe temelii de vânt.

Cu biblicele rânduri vrea mintea să-și înșale
Cu vorbe prăfuite, cu oameni ca și el,
Și-nfricoșat înalță tăcerii osanale.

O minte de o șchioapă, un cap flocoș sau chel,
O inimă de șoarec — și-un vis de nemurire!...
De-ar ști cât e de comic, și cât e de mișel...

Iubita mea, ca vinul mă-mbată fericirea
Că searbăda ta viață cu-a mea ai împletit!
Din tot ce credem, astăzi ne-a mai rămas iubirea.

Chiar de-mplănim în gluma Celui Ascuns un rit
Hilar până la tragic, în biata comedie
A dragostei noi rolul ni l-am îndeplinit

Destoinic — iar răsplata în fașă întârzie...
Trăiesc doar prin iubire și, poate, că trăiesc
Iluzia mai tare decât o veșnicie,

A cărei nepăsare-o desfid și o urăsc!

* * *

Mă-ntrebi de ce mă zăbucium; de ce nu-mi aflu pace
La sânii tăi, ca mieii bălăi; de ce nu-s blând?...
Cum oare pot, când văd cum bordeiele sărace

Bogatului fățarnic, obraznic și flămând,
Sunt treaptă spre o viață la care n-are dreptul,
Cum pot privi la țeasta ce nu cunoaște gând

Înalt, nici ideal și care-și umflă pieptul,
Cu vorbe mincinoase înzorzonând ades
Sordida sa făptură. Pot eu să fiu adeptul

Tihniților, licheaua din propriu interes,
Și să pretind mulțimii c-acesta este farul?
Pot eu pe putregaiul mizeriei să țeș

Un vâl de vise roze? Ar fi prea greu calvarul.
Mai bine pe trudită mea cruce să mă bat,
Din inimă ciocan improvizând amarul,

Decât de fericire, să picur, îmbuibat!...
Cum vrei să aflu pace, iubită rea și dulce,
Când fete ca și tine-și scot trupul la mezat

Și pierd pe totdeauna speranța să-și mai culce
Cu dragoste candidă căpșorul pe-un piept drag;
Ademenite când de izul unei bulce,

Flămânde, castitatea și-o dau unui pribeag
Zgărcit la bani, dar larg în viții și în pofte;
Cum pot fi mulțumit, când pentru un posmag

Se vinde-o copiliță; de dorul unei cofte
O fată-n rând cu lumea când nu mai poate fi;
Ori o mârșavă, a vreunui bleg Irofte,

Zvârlind în fața lumii un vag drept de-a iubi,
În balele minciunii când murdărește-o mamă,
Cum pot trăi alături de tine, colibri?

Când un copil din leagăn un sân vândut recheamă,
Eu să fiu fericit? Răspunde-mi, nu-i nedemn,
Ca pentru omenirea ce rabdă peste seamă

Să nu te lupți? Să nu smulgi al suferinței semn
De pe coroana ăstui ridicol rege-al firii,
Zis om? Să stărui veșnic, cu inima de lemn

Și un surâs placid, la jertfa omenirii,
Cu mulțumirea crudă că nu ești tu atins?
Ce plină ești de sine, mireasmă a iubirii!

Să treci pe lângă pilda Eternului Învins,
Să te cumineci jertfei, să rumegi aspre azimi
Cu mulțumirea unui vițel de vacă lins!

Icoană-a frumuseții de ești, în fața cazi-mi,
Să văd scheletul vrerii de sine, vreau să văd,
Tu, vis de fericire, pe ce temei te razimi.

Voi, ochi, frumoși ca noaptea, obraji, voi, de omăt...
Ori îndărătul vostru, ca un torent în albi
De crini și de sief, nu curge un prăpăd

De gânduri mărunțele? Sub zângănitul salbei
Nu măsură clepsidra al vremii picur lin?
Și-n dosul astei forme și sub dantela albei

Priveliști — nu se ascunde un mărginit destin?
O, nu vorbi, iubito! Olimp e al tău nume,
În care zeii morți dorm somnul lor virgin!

Tu te-ai născut așijderi lui Venus, turn de spume;
Între pământ și cer — un magic legământ,
Și leagănul tău este de-azur; și de parfum e.

Sunt stăpânit de tine ca de un demon sfânt,
Și te iubesc cu cât tu cu vorbele mă chinui.
Tu-mi pari a fi imboldul ce m-a făcut pământ.

Cu pura rătăcire prin spații tu pricinui
Pornirea ca din patru prăpăstii să m-adun —
Și trei sunt numai beznă, a patra doar lumină-i

Și harfa siderală și-al nemuririi bun
Cu sila să înghesui în strâmtele tipare,
Și muritoarei soarte fatal să mă supun!

O, bănuiam prin secolii a ta înfiripare
Și fremătam la visul că ești sortita mea
Iubită. Mă durea c-am să trăiesc sub *soare* —

A suferinței oarbe și-a vanității stea, —
Că voi trăi-ntre oameni, cu ei o să mă-ncaier,
Căci viitoarea harță în mine, surd, mustea.

De mâinile uitării, tors din al lumii caier,
Din pofta-ndeplinită și lacrimi — m-am născut;
Și primul spasm de groază fu primul gât de aer.

În dezolanta noapte a vieții am crescut
Ca un răboj pe care un trist oier înseamnă
Dureri fără de număr spre-un țel necunoscut.

Iubito, lângă tine, un gând ascuns mă-ndeamnă
Să cred că o greșeală fu faptul să mă nasc.
Ce-ar însemna o frunză în minus pentru Toamnă?

Și-mi pare, câte-odată, spre-un fantezist Damasc
Că plec, neguțător de aur și gogoășe;
Și, plictisit de viață, ades mă prind cum casc.

Când sufăr pentru alții, o forță pătimașă
De mă împinge legea, să o dau peste cap,
Tu-mi stai ca o dojană amar de drăgălașă.

De gloria din vise adesea mă adap
Și sufăr martirajul, luptând ca Don Quijote.
Îmi pare că la baza nefericirii sap.

Și mă surprind adesea că-ngân aceleași note
Cântate, răscântate, istorii de când sunt
Și văd avântul meu ce van și idiot e!

Încerc și eu, ca alții, prejudecăți să-nfrunt,
Să sfărâm pe Moloh cu soclul lui de veacuri, —
Dar în oglinda vieții sunt doar un clown crunt!

* * *

Iubita mea, de ce să ne mâncăm cu fleacuri
Norocul! Singur nu știu de ce-s așa nebun!
Să hoinărim mai bine prin crânguri! Ori pe lacuri,

Sub sălcii învechite, pudrate, când apun
În umbră griji, păcate, alaiul de mizerii —
Să lunecăm în barcă îmbrățișați; să-ți spun,

Plângând pe jumătate, în vastul hram al serii,
Cât așteptam clipita ca să te întâlnesc,
Cu-un dor nelămurit, în timp ce luna merii

Îi poleia. Tot chinul meu supraomenesc,
De nopți fără de capăt, de-a mea singurărate
Să-ți povestesc. Și-odată să-ți susur: te iubesc!

Mișcată de-amintiri, și-acum inima-mi bate.
Cuprinde-mă, iubito, cu-alintătorul braț;
Sărută cu-ale gurii petale miresmate.

Mereu de-aș fi cu tine și tot n-aș avea saț.
Sunt vieții tale umbră, sunt visul umbrei tale.
Sălbatica mea inimă — șoim roș — o ții în laț.

* * *

— Prietene, iubitul mi-e un copil ce-mi cere
O viață ridicată pe scări de vis, de cer —
Iar sărutarea lui — e fagure de miere!

Lungi pletele ca șerpui de valuri; un mister
Viața sa e; ochii, de-o tainică durere
Umpluți, privesc la mine-n tăria lor de fier

Cu-o dragoste ce-mi rupe tot sufletul; mă doare
Privirea lui în care nădejde parcă nu-i
Și-o cere de la mine. Să-i dau minciuna oare?

Să-i dăruiesc perdeaua iluziei? Eu, lui,
Iubitului, să-i fur mărirea-ngrozitoare?

Se zbuciumă în gânduri iubitul meu, precum,
De chinuri tulburată, se prăbușește marea
Pe țărături, să le sfarme, să nu-i mai stea în drum,

Dar, tainică, se-aude, poruncitor, chemarea,
Și brațele de apă neputincioase, cum
Sunt brațele de prunc, recad cerșind iertarea.

De stâncile sălbaticului, mândrului destin,
Își sfarmă neputința iubitul meu. Și plânsul
Deșertăciunii sale îmi picură pe sân,

Și sărutarea gurii i-o dau, că-mi este dânsul
Al vieții și al morții predestinat stăpân.
O, fetelor, ce cântec e dragostea! Într-însul

Se-aud, nelămurite, suspinele de dor
Ale vieții prinse-n vârtejuri diafane —
Când sufletele, pline de-un bănuț fior,

Cerșesc tipar născut, bocind pe oceane;
În el e-ntâiul șopot al mugurului crud
De frunză și de floare, ieșit dintre obloane

De scoarță pământie, cu foșnet stins și ud;
E scâncetul jivinii speriate de lumină,
Chincită la gurguiul ocrotitor și nud

Al sânelui matern; e muzica divină
A cântului de leagăn neistovit pe guri
De pasăre, femeie; e gângăvit noptatic

De boabe germinate pe-ai țării umeri suri;
Sentimentalul viers al bietului buratic;
E drăgostoasa șoaptă a vastelor păduri

Ocrotitor pe spaima unui popor sălbatic.

* * *

În cântecul de dragoste e Dânsul, numai Dânsul,
Prin care toate trec și veșnic toate curg.
Iubitul meu! Nu l-ați văzut, prietene? Printr-însul

Eu doar trăiesc; la dânsul mereu gândesc, aștept —
Și-n așteptare, iată, mă copleșește plânsul.
Când o să vină, mândru, să-mi cadă, blând, la piept?

Ca măgura îi este a frunții înălțime,
Ca sabia de foc îi este gândul, drept,
Și părul i-e ca holda pe-a zării subțirime

Undind neostoita furtună-a minții reci.
Cum este dragul meu, pe lume nu e nime!
Cu ochi ca două flăcări rășfrânte-n negre teci,

Răscolitoare flăcări ce-n inimă se-mplântă;
Și inima aprinsă n-am s-o mai sting în veci!
E-adâncă-nfiorarea, iubitul când cuvântă,

Tot sufletul de gura-i se anină, ca un strop
De ploaie pe o frunză ce-n soare, beată, cântă.
Tremurător mi-e trupul — asemeni unui plop.

Și fiecare șoaptă în mine-i un răsunet
În care viața-mi toată ca pe-o comoară-ngrop.
Când îmi vorbește, parcă, în fiecare sunet

Se pârguiește-un vis — e șopot de izvor,
E râu ce crește-n vuiet, e vijelie, tunet!
Vrăjită, uit de vreme, îmi pare c-am să mor,

Când brațele-i, stăpâne-mi încolăcesc mijlocul.
Sunt tristă și subțire, mă mistui de-al său dor...
Ah, cât de bun îmi este și dureros norocul!...

Prietenelor, oare nu vine scumpul meu?
Ah, ce să fac! nu-mi aflu astâmpăr și nici locul;
El vine! El e. Haide plecați!...

— Iubitul meu!

* * *

— Frumoasă ești, iubito, asemănare n-ai!
Ce dulce-i sărutarea buzelor tale roșii!
Ți-ar pizmui mijlocul și grâul cel bălai.

Iar umerii, rotunzii, cum mă privesc, frumoșii,
Cu sclipitoare albeață, ca-n nopțile de Mai
Zăpezile lunare. Prin mine toți strămoșii

Te binecuvântează!

— Mănunchi de cimbrisor
Mirositor iubitul mi-e, dragul frățior!

— Frumoasă ești, iubito! Dorito, mândră ești!
Mai mândră decât zâna străvechilor povești!

— Ca strugurii cei copti e vorba gurii tale!
Mai proaspătă suflarea — ca mierea strânsă-n faguri!
Ești tot numai mirosuri, numai vrăjite zale,
Ești mândru ca o oaste cu fluturate steaguri!
Ești bun, iubitul meu, cu albele șiraguri
De dinți, biruitori prin sângheroasa vale
A buzelor! Ți-e râsul — alb legănat de straturi,
Izvor îți e sărutul, de care nu te saturi.
Umbros culcuș ți-e pieptul!

— A câmpului suflare.
Iubita mea! Cu nimeni nu are asemănare:
Ca printre boji un crin e, printre fete, ea!

— Mestecăn luminos cu crengi tremurătoare
Iubitul meu e, zvelt și nalt ca o nuia!
La umbra lui tânjesc ca o mirată floare

Sfiit și bucurat, ca-n zori de zi o stea.

* * *

Aduceți, pomi, voi, poame; aduceți, zări, azur;
Voi, fluturi, dați-mi haina; voi, florilor, beteala;
Clădiți-mă, voi, meșteri, cu ziduri împrejur:

Rănită de iubire sunt.

— Nu v-am spus odată,
Copilelor? Din somn iubita nu-mi treziți!...

— Ca buciumul e glasul iubitului; ca ceata
Haiducilor i-e mersul ușure! Voi nu-l știți?

El peste văi și dealuri pășește vesel, iată,
Și repede ca cerbul. Ce mândru e, priviți!

Aduceți miruri vechi, adânc mirositoare,
Și mă-ntăriți cu vinuri — mă mistui, mă înec,
Slăbită de-așteptări. Prin vița suitoare,

Spre zarea viorie privind, pe prag mă plec.
Și parcă-l simt la spate și stau ca înlemnită,
La gândul că e dânsul. Iar țârâitul sec

Al greierilor toarce o noapte nesfârșită.
Și parcă-i simt la ceafă, puternic, brațul stâng,
Iar dreptul mângâindu-mi iubirea ostenită...

...Și de zădărnicia dorinței gem și plâng...

* * *

S-au aplecat grumajii tăcerii peste fire.
Iubitul, sub perete-n fereastră s-a oprit;
Prin mrejele perdelei se uită. Cu iubire

Se uită și chemarea-i tot trupul mi-a strivit.
— Iubito, porumbițo, apropie-te, scoală!
Zăpezile uitării pe dealuri s-au topit.

Tumultul primăverii cu-a sa sporovăială
Pe paturi înflorite, cu miresmate cește,
S-a răscolit. Pământul, scaldat în jilăveală,

Sub umbrele plecate de seară se trezește.

E-un zumzet nou pe câmpuri și dulcile miroase
Din vii și lunci cu mierea amurgului se-mbină.
Doar șesurile, pline de ierburi somnoroase,

Nu se trezesc. E vesel zorit de clopoței
În fuga rășchirată a turmelor de miei.

Hai, scoală, draga mea, și-n lunca serii vină,
Cu crinii minunați ai umerilor tăi
Pe care pun ghirlande zidarii de lumină.

Vin, hulubița mea, las-acoperământul
De piatră: lângă zidul din față te adast,
Să mă îmbete ochii, să-ți mai aud cuvântul

Mai dulce ca un leagăn, mai, ca odihna, vast.

Vin, să gonim șireata, vulpeasca stricăciune,
Ce vrea pe via-n paza ta azi să se răzbune.
Vin' tu, cu trup, în miros de prihănire, cast.

* * *

Cu seara care-și frânge mijlocul sângeros
Pe dealul din potrivă, eu îți aștept ivirea,
În zbor de bidiviu — pe-al ceții șes scămos;

Te-aștept cu demâncarea, cu dorul și iubirea.
Porumba aurie a dragostei, din piept,
Ți-o voi trimite-n cale, să-ți fie fâlăirea

Ei albă, călăuză spre mine. Te aștept,
Iubitul meu, cu carnea, cu sufletul supus.
O veșnicie-mi pare de-aseară, când te-ai dus!

De noapte împânzită, de-al umbrelor lungi cor,
De haine-mpovărată, deși subțiri și fine,
Cu șoapte în ureche de pățimaș amor, —

În așternut te caut, iubitul meu, pe tine.
Te chem, și la chemare, iubite, nu răspunzi.
Și mâinile strâng pânza, nu te găsesc. Senine

Râd stelele-n oglindă, căzând ca niște grunzi
De diamant pe fire. Mi-s ochii grei și umezi!
Iubitul meu, în care-ascunzișuri te ascunzi?

La sânii mei ca roua de reci, nu te încumeți
Să vii, stăpânul meu? Prin ce livezi te porți,
Și tulburarea vieții din mine tu cum nu vezi?

Mi-aș arunca viața ca să o joc la sorti,
Și să mă nasc toiagul ce veșnic ți-e tovarăș.
La glasul tău, iubite, aș învia din morți!

Privirea ta de șoim asupra mea coboară-și
Mistuitoarea beznă; și ostenitul zbor
Al sufletului strânge-l, să fim prieteni iarăși!

Simți inima aprinsă, ca, la apus, un nor,
De soarele iubirii, — supusă-n urmă-ți merge.
Revino-ntr-al iubirii nalt arcuit pridvor!

Dar nu-mi vine iubitul. Cu pași ușori, de helge,
Din casă ies și noaptea mă-nvăluie-n fiori
De spaimă și răcoare; voi căuta pe cel ce

Iubește al meu suflet, prin luncile cu flori,
Pe ulițele pline de praf, tot numai urme;
Să-ntreb, poate afla-l voi, de negrii păzitori...

Ascund lumina lunii a norilor albi turme.
L-am căutat pe prispe, la geamuri l-am strigat;
Iubitul meu nu vine, pojarul să mi-l curme.

Acasă, nici pe uliți pe el nu l-am aflat.
Nici străjile-ntâlnite de dânsul nu au știre.
Nu-l văd, și pentru dânsul atâtea inimi bat...

* * *

Iubitul îmi zâmbește, și mâna lui subțire
Îmi mângâie al feței înlăcrimat oval.
Cu dragoste mă soarbe. Robită de-o privire,

Îmi lunecă pe umeri al nopții rece șal.
De teamă și cu dor mă strâng la pieptu-i tare
Ca un zăgaz de-aramă, bătut de-al vieții val.

Nu-l voi lăsa să plece; cu buzele amare
De buzele lui dulci m-apropii și mă sting
La șoapta-i ca un licăr târziu de lumânare.

E grea iubirea! Plasa-i de nesătul paing
Se-ntinde tot mai deasă, tot mai fără-ndurare.
Mă-năbuș în strânsoare și, ca un vrej, mă frâng.

* * *

— Frumoasă ești, iubito, mai minunată ești,
Cu ochii tăi cei umezi și galeși, decât toate
Copilele din lume! Când mergi și când zâmbești,

Cum miști cu ai tăi umeri rotunzi și dai din coate,
Comori neprețuite tu parcă-mi dăruiești!

Și ochii tăi — dar ochii — luceferi parcă sunt
Scâlțați în bezna moale ce-adânc îi înconjoară,
Și-n propriile flăcări ard viscolind mărunț.

Grumajii tăi mai plini-s și gura mai fierbinte,
Zâmbirea mai ștregară și gestul mai cochet...
Lângă atâtea grații mă ploconesc. Cuvinte

Nu are să te cânte nici cel mai div poet!
Tăcerea ta e fagur și vorba ta e miere
Ce picură, suavă, ca luna pe brădet.

Măreți îți sunt grumajii, ca albele palate
De marmoră-n dantela unei albastre mări;
Ca-n fund de ocean puternică se zbate

În tine inima: neobosită-n scări,
Ca mândrul călăreț din cărțile de basme;
Și largă ți-e iubirea cât nu încape-n zări!

Și sânii tăi cumiți-s, ca bunele fantasme
Agreste; doi pui gemeni prin lanuri colilii.
Tu-nchipuirea cărei nemaștiute plasmе

Te-ai zămislit, greșit, ș-aicea întârzii?
Îmbobociri de aripi pe umerii tăi vădu-i
Și a lor fâlfăire de umbre străvezii.

Ai fost vreunui astru pricină la prăpădu-i,
Iubita mea? Că prea ești plină de magii simbol,
Să aparții vieții mărunte? Cum îngădui,

Nepedepsind, — orbire dând ochilor ce-n gol
Sub pleoape zămislite doresc a-ți da a doua;
Și gura n-o usuci — al goalei dragosti sol?

Frumoasă ești, iubito! Mai limpede ca roua
Obrazul tău e; gura — ca rodia în pârg,
Mustind pe albi sâmburi ai dinților; cu noua

Ta haină pari gătită ca fetele, de târg.
Măreață-i frumusețea iubitei mele, cum îi
Credința celui care se roagă-n munți, cu sânge,

În hang de lanțuri grele dând mântuire lumii.
Comoară ești, iubito, și nu știi ce să cred:
Născută ești din mamă sau din foșnirea spumii!...

* * *

— Iubită, soră, prinsu-mi-ai inima, un ied
Sălbatic, cu un ochi, l-ai împlânzit cu altul,
Și-l ții legat cu salba, și-l porți, precum pe-un biet

Cățel de joc și-i dăruî un dulce când face saltul!
Ah, inima aceasta, ridicolă, ce grea
O simt bătând în mine, ea, ce visase-naltul!

Ce bună ești, iubito, — inconștient de rea!
Ce mângâieri mireasma să-ți unduiască-n plete —
Posomorât alături de tine-s: cucuvea.

Iubita mea-i izvor potolitor de sete,
Pecetluit izvor. Grădină toată-n flori,
Neflorite flori. Băteți, ca să îmbete

Văzduhul tot, grădina, voi, vânturi, călători
Fără de țintă. Rupeți pecetiile, meșteri:
Iubita mea-i curată ca cerul fără nori;

Izvor neprihănit, curgând sperios, în peșteri.
Iubita mea-i ascunsă ca-n brazdă bobul — rod,
Sămânța și foșnire — și împietriri și creșteri.

Sub ochii ei prind aripi, cresc teafăr din schilod,
Și inima ca jarul și-ntinde pânza vie,
Trec dincolo de stele într-un stelar exod...

Iubirea mea-i răsad sădit spre veșnicie!

* * *

O, te iubesc ca robul care-și iubește hramul:
Jertfind, din sărăcie, și cel din urmă ban,
Crezând că își cinstește viața sa și neamul!

În aur și argint icoanele-au sclipit,
În viul licărit de mii lumânările
Și-n mijloc stă norodul sfios și obidit.

Se suie rugăciunea cu inima la stele,
Și-n frumusețea care îi stăruie în jur,
Își pleacă, fericit, nădejdea spre podele.

Și eu, trăind aceeași minciună de azur,
Te-mpodobesc cu aur — iubirea mea și viața —
Pe trupul meu, ruini, fii templu zvelt și pur.

Asupră-mi, somnoros și-nrouat, prin ceața
Ce-mi stăruie lăuntric — te-nalț scăldată-n sori;
Sub semnul tău sunt lumea buimacă dimineața.

Tu fii pe cerul meu, ca aștrii sunători,
Cu umblet vătuit, cădelnițări de smirnă,
Prezență ireală la crepuscul, în zori:

De tine viața mea și soarta mea atârnă!

* * *

V-am spus doar, fetelor, să nu-mi treziți iubital
În somnul ei scăldată, lăsați-o, ca-n omăt.
Numai privind la dânsa mi-a înflorit ispita.

Chinuito e gândul că nu am s-o mai văd.
Dar cine este asta ce suie în deșertul
Din suflet, ca un bucium ce cheamă îndărăt?

Și cine împânzește cu vârfuri albe sfertul
De lună, tămâiat plop călător pe șes?
Blestemu-l de-i duh rău! De-i duh șagalnic, iertu-l.

Dar nori, câmpii și ape — ce vor, c-atât de des
Îmi oglindesc doar chipul iubitei. Orișiunde
Mă-ndrept, surâs viclean și plin de înțeles

Îmi urmărește gândul și-n suflet îmi răspunde
Cu o durere cărei nu-i aflu loc nici leac.
Unde să pot eu capul de dragoste ascunde?

Cu cine să mă sfătui și oare ce să fac?
Sunt abătut... Tu, luno, tu numai râzi, perfido!
Cu buzele uscate mușc coaja de copac

Și trunchiuri strâng în brațe. Ah, inima,ucid-o
Tristețea! O blestem că s-a aprins atât!
Iubito, unde ești? Tu, crud și gingaș idol!

Ce-nseamnă fără tine viața? Mi-e urât...
Nici răcoroasă luncă, nici feeria lunii...
Întreaga frumusețe mă chinuie, încât

Îmi vine să mă gâtui; să sar cum sar nebunii
Din turn... Singurătatea mă plictisește... Când
Să te revăd, să coși pe pânzele minciunii

Deșarta frumusețe ce mi-a fugit din gând:
Să mă îmbăt de fleacuri și să citesc în stele,
Și sufletul să treacă prin vreme lunecând,

Duios și muzical, ca pe o liră. Vele
Subțiri, ca niște aripi, să-nfiripăm din vis
Și, călători prin lumi fără de graniți, cele

Ce doar le-am bănuit și-n inimi le-am închis,
Să revedem. Răspunde-mi, iubito, când și unde
Ne vom topi ca două reci raze în abis?

De noi, de golul care ne poartă, ca pe unde
De mare, fața, luna, aiurea să fugim!
Minciuna — fiica vremii, să nu poată pătrunde

Cu râsul ei banal — precum în țintirim
O cruce veche — acolo unde vom fi doar singuri...
Noi singuri în splendoare, prin faptul că iubim.

Te chem cu glasul roșu al inimii prin crânguri,
Cu glasul alb al vieții și-al morții negru glas!
Bărbia ta rotundă, ca dosul unei linguri

De chiparos, pe umăr o simt, iar noi, la pas,
Prin frunza sunătoare și iarba ca mătasa,
Ne spunem din privire ce preț are un ceas,

Când suntem împreună. Ți voi ajunge casa,
Și cu ghirlande, noaptea, o voi împodobii —
E cuib de vis culcușul în care-mi stă mireasa!

Iar ochii tăi cuminți, când zorii vor roi
Cu trandafirii lor, vor fi ca o podoabă
În ușă. Cu petale pe prag s-or risipi

A râsului tău vesel șiraguri! Ca o roabă
Bătrână, inima stă ploconită-n praf,
Și-ți mângâie papucii cu mâna ei cea slabă.

O, tu, al fericirii și-al dragostei zaraf!
Vei prețui tu, oare, ofranda ce ți-o dăruie?
Pe bulgării de soare ce se adună, vraf,

Iubita-nduioșată își despletește părul-i.
Din tufe o privesc de roze și pelin
Și ca un stol de vrăbii la glasul ei mă năruie:

— Iubitul meu, cu roua pe haine, vino, vin,
Cu albele picioare, cu noaptea-n ochi pitită:
Eu te aștept cu pâine, cu miere și cu vin!

În dimineața blondă, prin casă risipită,
Îmbrățișării lungi și sărutărilor
Să ne lăsăm robiți. Iedera răsucită

Pe stâlpi — va fi prieten umbros, ocrotitor.

... Vorbește... taci... vorbește... iubita mea... iubită!
Ți-e răcoroasă vorba ca apa de izvor.

* * *

Vreau sufletul să-mi moi, ca pe-o uscată floare,
Într-un parfum pierdut, ca-ntr-un subtil regret
După o amintire din noi, nemuritoare,

Ce stă înfiptă-n inimi — un nestemat stilet.
De veșnicul parfum, bogat, precum o cupă
De crin, să trec într-un crepuscul violet,

Subtil în lumea vremii stăpâne, veșnic după
Meleagurile-n care sunt singurul trudit
Ce-ntârzie mereu de viață să se rupă,

Târând în urmă trena trecutului tihnit
Cu coiful veșniciei pe prea semețu-i creștet,
Prezența risipindu-și sorbit de infinit.

... Sunt codrul fără vreme și devastat și veșted...

A II-a Elegie păgână

În grădina amintirii stăruie mireasmă veche...
Fulguit tului la gândul răsuflării în ureche.
Parcă-n florile presate doarme-un cunoscut parfum.
Doar o rază — bob de rouă, și, — din foșnitoare foi —
Tu te-ai năluci în cale-mi. La un gest, nici nu știi cum,
Mintea mi se-nvălmășește: ai venit, parcă-napoi.

Așa zilelor de aur jaspul nopții înșirându-l,
Peste clipele acelea prinde să-mi alunge gândul.
Molcome foșniri de cetini tămâiază-n aer brad...
De departe, chișătoare se aud prin stânci cum cad...
Prin răcoarea nopții negre cade roua dimineții...
Vii păreri de rău mă cearcă după fumul tinereții.

Așteptând tristețea orei răsul ei s-o întărate,
Iar mă văd sub plopii tulburi; din perdele crohmolite
Să-mi zâmbească-n aiurare ne-nvățat și plin de dor, —
Clipe scumpe sufletelor ce tânjesc în chin și mor!
Unde-s ceasurile-acelea, când ședeam în casă singuri
Și, familiar, de-alături se sfădeau la masă linguri!
Unde este nepăsarea pentru lumea dimprejur,
Când uitam că trece noaptea numai sub un abajur!
Plini de vis, tâmplă la tâmplă, raiuri largi sculptam sub
pleoape...
Ne părea c-am fi ușoare valuri rătăcind pe ape.
Fruntea, grea de-un foc lăuntric, odihnea pe caldul sân.
Numai noi eram, noi singuri și cu noi un duh hain.

Ți-amintești de ziua primei revederi, o zi albastră.
Faur, soarele unise taina zării cu a noastră.
Și în văzul străzii, plină de mirare și bârfeală,
Strâns, la braț mergeam; salcâmii burezau, complici,
betală.

Ochi în ochi, gură la gură, ne vorbeam făr-un cuvânt —
Fericiți în rătăcirea de-a fi singuri pe pământ.

Genele cu ochii negri, voalați în dulci tristeți, —
Umeda lor adâncime ne rupea de lume, beți.
Cuibul nostru-n iarbă verde, pe sub lozii de răchită!...
Gâdilați de-un vârful de soare, mă-ngrozeam că-mi ești
iubită.

Mi-era teamă de venirea sorocitei despărțiri:
Funiile-mbrățișării îmi păreau că-s prea subțiri.
Te-necam cu-nflăcărarea sufletului meu păgân.
Pentru-o clipă viața-aș da-o, lângă tine să rămân.

Alteori, munciți de-o grijă, rătăceam prin vechi biserici,
În amurgul lor ca ceara se topea în glas de clerici.
Eu în orice chip de sfântă te vedeam numai pe tine.
Brațe de lumnări în jertfă aduceam, roi de lumine.
Pacea bolților, solemnă, cu vechi miros de tămâie,
Te învăluia în ceață de la umeri la călcâie.
Îmi păreai un soare palid, prin păienjeniș de nori
Și-am vrut poala hainei tale s-o sărut! De câte ori,
Roși de plângere-n visare, ne zoream ca să ieșim —
Și ca două stranii umbre rătăceam prin țintirim.
Așezați pe-o piatră veche îmi țineai cu mâna ochii...
La o flacăra de soare sângera mătasea rochii.
Inima, de-o prevestire, ritmul și-l strivi de-o floare;

Din senin, m-ai strâns în brațe, speriată. Și, îmi pare,
Aplecat pe gura mică, îți șopteam că te iubesc.
Zâmbetul tău vag și jalnic n-avea farmec pământesc.
— O, mai spune-mi-o o dată! Glasul tău așa-i de dulce!
În ascunsa lui mâhnire viața-mi toată să se culce!
Ochii tăi aș vrea în mine pe vecie să se-ngroape
Și când tu vei fi departe, să mă-nșel că ești aproape.
De ființa ta-s legată și de gânduri mă cutremur:
Parcă văd în luciul vremii — fum te risipești în tremur.
Parcă simt: aceste clipe prea-mi fac traiul fericit,
Ca de-a lungul vieții mele tu mereu să-mi fii iubit...
— Te iubesc!

O, vorbe, vorbe! Câtă prorocie-n ele!...
Pân-și veșnicele stele, mâine, dacă nu sunt stele...
Ce sfruntată-nșelăciune fericirea bietor oameni!
Ce pedeapsă pentru tine, Zeilor de vrei să sameni!
Numai ei sunt fericiți, ei cei fără de păcat!
Blestemat fii, ce din ceruri fericirea ai furat!

Ne-am născut în suferință, viața lutului e roabă.
În zadar se crede omul a pământului podoabă.
Și din caierul de vreme, dacă lămurești un chip,
Ai ajuns să-nalți în slavă o cetate de nisip.
Viața mea, de-o floare-uscată de-i legată, nu te mire!
Râzi și scui pă-n fața celui ce-ți va spune de iubire.

.....

Pe rupturile din suflet, pune lunga alinare.
Tu, stăpână pe tărâmurii, dincolo de vis și soare.
Mlădioasa ta făptură vie! Vin, Ursita mea!
Taie firul și la capăt pune o umilă stea!...

Când te blestemi că pe lume ai dorit să fii născut,
Știu că-n țara ta nu-i masca dragă ieftinului lut.
Nu-s nici flori ce-n a lor vreme ard suavul lor parfum;
Nu-i nici viers de copilițe, fugărindu-se în drum;
Nu-i nici chiot de la horă; nu-i nici șuierat de coase;
Nu-i îndestulare și nici foamea în cojoace joase;
Nu-s nici veacuri de orgie, baluri; nici bătaii de flori;
Nici senina împăcare, lângă munții sicomori.
Nu-i nici luxul, care țipă, peste-o lume de robie,
Când de-ntreaga omenire ți-e rușine și mânie.
Știu, că-n țara ta de umbre, tu ești singura crăiasă,
Peste vremuri nimeni alta nu-i ca tine de frumoasă.
Tu-nțelegi viața-amară a oamenilor pe pământ,
Tu îi mântui cu un zâmbet și ți-i legi cu crezământ.

Cleopatra. A III-a Elegie păgână

Dormea Egiptul. Numai Nilul
Din unde clipocind pe mal
Juca pe fiecare val
Tremurătoare stele. Grații
De nemișcate constelații
Filau prin aerul torid.
Păreau fantome palmierii
Schițați pe-un palid orizont.
Pe undeva corăbierii
Psalmodiau un viers candid
Compus de-un bard în Helespont.
În mълul moale crocodilii

Zăceau visând dogoarea zilei,
Și piramidelor din zare
Pe vârful roșu pâlâiau
Reflexele tremurătoare
Și moarte ale lunii. Beau
Cu guri de sânge, carnivore,
Imense flori acele ore,
Să le prefacă, în savante
Metamorfoze, în parfum.
Se abăteau vioi din drum
Șerpi mici și veninoși, spre plante.

De marmoră și artă — scara
Din ape poartă-n toată seara
Suita ei. Pe targa largă
În stofe moi ea-și odihnește
Imensa patimă, să spargă
Ce-i gata orice omenește
I-ar sta potrivă: legi, credință,
Dreptate, jurământ, căire, —
Căci pentru ea n-are ființă
Decât sălbatica iubire.
Buzății negri sunt ca smoala
Sub focul faclelor de-argint.
Cu evantaie de Corint
Fecioare-i zvântă toropeala.
Și vracii ce țin lumea-n număr,
Cu preoții, umăr la umăr,
Smeriți și gravi pășesc pe piatra
Ce o scrutează Cleopatra.
În cot, stă cufundată-n gânduri...

Amanții trec prin minte-i rânduiri:
Bătrâni, bărbați voinici și tineri.
Nesuferitele-i rețineri
De-o zi coboară foc în carne.
Fecioare vin în păr să-i toarne
Esențe tari și excitante
Extrase din anume plante.
Masează pielița subțire
Și caldă-o mână pricepută;
Dar temătoare, ca o ciută,
Se bate inima-n neștire,
Toți nervii încordați se zbat.
Și cum se zvârcolește-n pat
Ea pare-un ghem de șerpi albaștri
Ce se frământă fără preget.
Pe luciul pielii scapăr aștri.
E-un lotus fiecare deget.

În păru-i lung și greu, și rece,
Se-nvăluie ca-ntr-o manta,
Iar fruntea-ngustă și-o petrece
Într-o țiară. Cine-ar sta
În fața capului regesc
Cu capul sus? Se răstignesc
Toți sclavii la pământ cu fața,
Și preoții își ploconesc
Pleșuva-nțelepciune. Ceața
Din mari cădelniți, parfumată,
Își suie șerpuinda pată.
Din targă micul ei picior

Coboară leneș pe covor.
Cum stă cu capul răsturnat
Pe spate, calzi zefiri îi bat
Și-i gâdilă, șagalnici, sânii.

De vraja trupului regesc
Se înfioară și-nfloresc
Pe balustrade crinii.
Un sclav o-ncață cu sandale;
O favorită-n straie scumpe
O-mbracă și de pietre scumpe
Scânteie părul; iar pe dale,
Cuminte, șarpele domestic
I se târâște la picioare.
Un semn și se retrag pe brânci,
Cu spatele-ndărăt, toți robii,
Un vraci încearcă-n mână bobii
Și-a sortii proorociri adânci.

* * *

Se freamătă în muzici sala
De fluier, de tobe, strune...
Dar nici un cântec nu îi spune
Ce-ar vrea ea. Toți îi cântă fala
Și toți, cu inimi de mișei,
În voie vor să intre ei.
Ba unii răscolesc, nebunii —
Trecutul tot cu toți străbunii.
De pretutindenea răsună
Slugărnicia în minciună.

Pe toți, zâmbind, ea îi privește,
Dar zâmbetul ei e dispreț,
Deodată văzul i se-oprește
Pe-un oaspe nou. Cu părul creț,
Cu fața sprijinită-n palme,
Avea priviri adânci și calme,
Și lângă el stătea, vădană,
O liră veche, egipteană.
Ea din sprânceană doar mișcă:
Ca-n farmec totul încetă.
Și-acel artist necunoscut
C-un gest măreț și fără teamă,
Cu lira-n mâini ce sta să geamă —
Ținând-o cum ai ține-un scut,
Se-apropie de Cleopatra.

Cântecul bardului

O, inimă, de-ai fi ca piatra!
O, suflete, de-ai fi ocean!
Zadarnice ați fi când dânsa
Nu vă cunoaște.

Privirea ei trezește-n mine
Pustiul răscolit de vânt.
Și-ar fi de-ajuns un semn să facă
Să mor de doru-i.

La glasul ei cad ca vulturul
Din cer cu pieptul săgetat.
Și mersul ei omoară-n mine
Orice nădejde.

Și de n-o simt o clipă-aproape
E-n doliu-ntregul univers.
Ca mort sunt că ea n-o să-mi afle
În veci iubirea.

O, inimă, zadarnic fremeți!
O, suflete,-n zadar te zbați!
Voi nici ca marea, nici ca piatra
N-ați fost vreodată.

Și iată cum de azi nainte
Orice nădejde am pierdut.
Mă port pe lume ca un flutur
Mânat de vânturi.

Azi, rece, ochiul meu privește
Și numa-n visul meu înalt
Iubirii mele-n veci pierdute
Statui eterne.

Iar lumii glasul meu cel jalnic —
Când lumea-mi cere, asta-i spun:
Durerea mea fără de margini
Mereu nestinsă.

* * *

În ochii plini de întuneric,
Punctați de două mici făclii,
Amantul ei creștea himeric
Pierzându-și umbra-n veșnicii.

— Durerea ta, poete tânăr,
De crezi s-o poți înmormânta,
Eu îți ofer regescul suflet
Drept criptă. Vrei? Voi fi a ta.
Dar ca iubirea ta întreagă,
Mă jur pe Zeii din infern!
De vrei să ți-o păstrez, vreau mâine
Să mori. Vei fi iubit etern!
Primești? Răspunde-mi.

— Da, Regină!

Văd, glasul meu n-a fost în vânt.
Slăviți fiți, Zeilor din ceruri,
Slăviți că m-ați dat pe pământ!
Slăvită fii tu, Bucurie,
Că mi-a fost dat să te trăiesc
Și să te-nalț ca pe-o făclie,
Tu, pieritor lut omenesc!
Regină, îmi ajunge-o noapte.
Ce spun o noapte — doar un ceas,
Ca să-mpletesc cu-a tale șoapte
De-amor al vieții bun rămas.
Nu vreau să spurc cu glodul vieții
Fiorul sufletului meu:
Că-nalți podoaba tinereții,
Pământul te-o slăvi mereu.
Nu grija zilelor de mâine,
Nu chinul nopților pe urmă,
Nu spinul crud al geloziei,
Nu, astea sufletul nu-mi scurmă!
— O noapte-mi dai... O, ești prea darnic,

Stăpân al inimii și-al sorții!
Îți jur că mâine cu-a mea voie
Voi trece pragul strâmt al morții.

* * *

Pe cer fantoma vagabondă
A nopților, pe flori de iris
Storcea cosița ei cea blondă
Pe-ntinsa țară-a lui Osiris.
În pânzele vărgate vântul
Pe Nil ușor-ușor bătea.
Silabe de argint cuvântul
Eternităților de stea
Dunga prin liniștea străveche.
Doar Sfînxul marea sa ureche
La șoapta stinsă-a veșniciei
O încorda. Și-n piramide,
Cu umbra tot mai scurtă, luna
Paloarea și-o dansa.

— Închide,

Iubito, ochii mari și vineți:
Ei-s adevărul și minciuna.
Ah, zbuciumul din piept reține-ți!
Deschide buzele cum crapă
Bobocii-n zarzări primăvara
Și cu sărutul cald adapă
Tu gura-mi: cu parfume — nara.
Cu degetele lungi mângâie
Tu părul meu și stai așa,
Să pot din păr pân' la călcâie

Cu de-a-mănuntul săruta.
Desfă-ți și brațele fierbinți,
În puful fin al subsuorii
Să mă-ngrop; în suferinți
Să ard popasul scurt al orei.
Și sânii gemeni să ți-i rup,
Iubită, sora mea și mamă!
Nu mă opri, în zori îmi cheamă
Tăcerea patima din trup.
Dă-mi sărutarea gurii — soră,
Dă-mi voluptate — curtezană,
Prin mine fii a tuturoră,
Amantă fără de prihană!
Dă-mi sângele și ia-mi puterea;
Dă-mi veșnicia, ia-mi viața...
Nimic mai dulce ca durerea
Nu-i, când nu-ți râde dimineața.

— Iubitul meu! Consumă-ți tot
Delirul unei vieți întregi.
Secretul morții vreau să pot
Să fac să-l înțelegi.
Dă-mi sărutări fără sfârșit, —
Nici una nu-i ca alta!
În sărutări am istovit
Menirea vieții, nalta.
Îmbrățișări fă ca să cadă
Asupra mea, logodnic sfânt,
Cum cade-a Nilului cascadă
Să fecundeze-acest pământ.
Dă-mi pielea ta de firav prunc

S-o mușc și strânge-mă, bărbate!
Căci mâine restul o s-arunc
La lei din cetate.
Nu râde când te gădil; nu —
Râs tineresc și acru.
Ne săvârșim, iubite,-acu
În spasmul vechi și sacru.
— Iubita mea, iubita mea...

* * *

Luceafărul de nea
Al dimineții rămânea
Să ardă singur. Corăbierii
Cu navele trăgeau la chei,
Plin de hamali și porumbei.
Se legănau, lungi, palmierii.
Păzeau lei aripați la porți.
Heliotropi cu ochii morți
Priveau în zare, enigmatici.
Flamingi trandafirii, flegmatici,
Într-un bazin, cu capu-n pene
Sub aripă — tot mai visau.
Departe glasuri indigene
Și țipete se auzeau.
Răgeau cămile, și măgarii
Icneau slăvind pe zeul Ra.
Havuzuri reumpleau acvarii
Și Nilul rumen tremura.
Ostașii trâmbițau; cocoșii
Le răspundeau și ochii roșii

Aurora-n rouă și-i spăla.
Din nou suna robia-muncii
Și lanțurile monocord
Trezeau ecourile luncii.
Doi vulturi sfinți roteau spre Nord.

* * *

Striviți de voluptatea roză
Amanții trist se sărutau.
Ca doi hulubi se ciuguleau
În searbăda metempsihoză.
La sunetul de gong o sclavă
Aduse cupa cu otravă.

Cu ochii plini de chipul ei,
Cu gura grea de sărutări,
Cu nervii de iubire grei, —
Pe corp cu roș reflex, de zări,
De buza aurită-a cupei
El buza și-a atins. O rază
Juca pe chipul lui. Și groază
Ea resimțea, și voluptate.

Solemnă, moartea-n ora ceea
Trecuse-nfiorând grădina...
Și, biruind atunci femeia,
Se înălța, măreț, regina.

Lebăda Neagră

Elegie

I

E o poveste de mulți neimaginată:
A Lebedei Negre. E o poveste neîntâmplată,
Ca orice poveste, de azi, de ieri, de totdeauna.
Adevărul adesea concurează minciuna.

Povestea e una dintr-o mie,
Ce s-a năzărit, s-a-ntâmpnat mie.
Eram în bibliotecă, cimitirul nemuritor,
Știți, cu sicriile și moaștele zbuciumului tuturor.

În bibliotecă — sunt descriptiv? — o lumină sumară
De după amiază de vară.
În oraș căldura indispunea mai ales cuconetul.
Și cățelul meu suferea, bietul!

Ca de obicei, dormitam (cea mai subtilă ocupație).
În minte — cunoscuta operație
Cu numere infinite, cu rezolvări gratuite.
Din vază mă priveau câteva flori uimite.

Poate era reverie, poate vis, ori poate realitate.
E o deosebire fără importanță. Toate
Cele ce erau în afară se scufundară în ceață,
Prindeam să-nmuguresc în ireal, să capăt altă față.

Aici începe povestea Lebedei Negre. Povestea mea.
Spațiul în cercuri, geometral, sub pleoape-mi rotea.
O muzică transparentă, în nervi o furnicare.
Eram ca o apă cu pete solare.

Un miros de antichitate în nări mă răzbi.
Mă-ntrebam: ce poate fi?
Povestea Lebedei Negre începu în acest decor.
Aveam iluzia certă că plutesc, ca un nor.

Din altă oglindă mă privea odaia; mai ales
Florile de pe masa mea, — cine le-o fi cules?
Ochi în toate erau. Curioși ochi ce-ncercau, cu rândul,
Să-mi fure sufletul, să-mi pătrundă gândul.

Povestea Lebedei Negre aici era, de aici începea,
Din gândul meu, ca un ou alb crăpăt abia.
Era în mine, odată cu mine născut —
Sâmbure fantastic de nimeni știut.

Sub fruntea boltită ca o tăcere de ceară,
Povestea Lebedei Negre se desfășoară.
Cândva, cândva în bezna de dincolo de noi —
Va pleca fâșâitul aripilor ei moi.

II

Un singur flaut, melancolic, cânta.
Flautul orei plesnită-n cunoaștere.
Începea viața: a mea, a ta.
Se-ntâlneau suferința și moartea — prin naștere.

Era simpla bănuială a unui destin.
Fruntea se boltea peste gânduri — secere.
Imaginea lumii îmbătă ca un vin;
Chema soarele la petrecere.

Ce tulburări căutau limpeziș?
Ce hohote de sânge legănau tulipele!
Palidele roze ale mâinilor, furiș,
Tremurau, ca îngerii ce-și presimt aripile.

Oglindite două uimiri: în ochi, în cer;
Uimirea umană, uimirea înălțimilor.
Ce caldă una; ce nepăsare de fier
În masca arcadei piezișă mulțimilor.

De undeva, din verzuia apă a primei seri,
Vibra gongul roșu al lunii. Să caute
Au încercat corolele de ceară, sperioase-n tăceri:
De unde vine visul acestor cerești flaute?

Misterul se dădea clar inimii doar.
Tija trupului tremura ca un turn plin de lacăte.
Ce chinuit dor către basmul de var!
Zâna bună, copile, placă-te!

III

Cine să cânte uimirile mele toate!
Câte lacrimi am vărsat, triluri de mărgean...
Visurile mele nici cerul să le-ncapă nu poate,
Lacrimile mele ar fi umplut un ocean.

Un singur tărâm, celălalt, cel din oglindă,
Unde fiecare gest își are perechea, ecou.
De-acolo chipul meu va să se desprindă —
Pentru a fi tot eu însumi, dar ceva nou.

Cu pelerina nopții pe umerii atletici,
Călător fantast pe căi fără căi,
Cu bastonul, curios, răscolind prin petici,
Ah, clipele vieții, afișe prost tipărite, clăi.

Fiecare moment e rob unei imagini.
Ce mașină grăbită e viața. Fleac!
Iată-mă proprietatea unei singure pagini,
Timp încremenit cu imaginea-n veac.

Cine să cânte uimirile mele toate,
Câte lacrimi am vărsat! Ce lux, ce ball!
Călătorul absent se distrează, poate,
De-al vieții cânt triumfal.

IV

Dincolo de albul pârău, de lapte,
Care curge prin pajiștea legendară a marei povești,
Se înalță turnul castelului unde fapte
Sunt visurile; Domniță, unde tu ești.

Ce zâmbete pentru distinsa lume, a noastră,
Pentru zbuciumul fără rost, în griji, suferinți.
Turnul e alb și-n jur pădurea albastră,
Cele domestice vorbesc, jivinile sunt cumiști.

Nu-i oare, basmul, amintirea pierdutului rai?
Zmeul lumii acestei ne ține-n butuci.
Trist lăstun al inimii mele, tu erai
Cel din cușcă, rănit, ce voiai să te duci?

Uite-o, lumina rară, ca mierea strecurată,
Uite zumzetul și foșnetul demult neauzit!
Nu te mai zbate, inimă cântăreață, iată,
Primăvara se simte. Timpul ne-a-nzăpezit.

Fiece șopot e o sărutare natală,
Fiecare fluturare e un chiot sonor.
Nu lumină revarsă soarele — betea...
Mă întorc în basm, prieteni, nu mor!

V

Florile, florile... cine spunea
Că sunt ochii celor adormiți demult!
Mă uimesc de câte ascult!
Flori albastre, de sânge, de nea.

Ce povești dorm în voi, de iubire!
Spasm erotic sunteți, vegetal.
Cu vestmânt strălucit, triumfal
Te îmbeți, amintire.

Flori — simbol al eternului amor;
Pasager servitor al dragostei repezi.
Viața mea, cu ce grabă te lepezi
De această tovărășie, a lor.

Pentru nunta cu Doamna Mister —
Sunt doar flori de hârtie, metal.
Eh, dar florile — basm banal!
Mă scuzați! Le refuz. Nu le cer.

VI

E un singur drum în afară de noi.
Singuratic. Fără prieteni.
Nici un geam luminos, când te bat ploii,
Pentru soare nici o umbră de cetini.

În pelerina unei ascunse bucurii
Ghemuit, străjuindu-te-n jur tăcerea.
Nu te-ntreabă un glas: un-te duci, de-unde vii?
Misterul își strecoară prin tine mierea.

Ai pâslă la tălpi, în urechi — vată.
Unde calci nu se vede; ce cugeți — secret.
E o cale în afară de noi, fermecată.
Vi le spun toate astea în șoaptă, încet.

VII

Vor spune că mă tem de viață? Nu, nu mă tem.
Pot lua atitudine de borfaș sau de domn.
Pot vorbi politicos, tragic, ironic, injurios, să blestem.
De ce de viață să mă tem: vis răzbit dintr-al veșniciei somn.

S-o trăiesc ca țăranii. La coarnele plugului; analfabet,
murdar.
Să sărut mâna popii, să mă frâng din șale în fața D-lui
primar.
Să plodesc cu nevasta zece-cincisprezece clăfănoși
Bălăi, cu pantalonii crăpați, dar vârtoși!...

S-o trăiesc ca un mahalagiu... De ce nu? Se poate!
Lucrător undeva cu ziua, preot de cârciumă seara.
Să-mi snopesc în bățai jumătatea, și pe bună dreptate:
Așa-i moda aici. În acest fel își consumă viața ceara.
S-o trăiesc ca domnii. În frac, în joben. Garderobă aleasă.
— Sărut mâna, duduie! — Vai, cheri, sufăr de spleen.
Baluri, șampanie, foșnete moi de mătasă.
O cupă de floare pe zveltul picior, ce exală venin.

Cum vreți pot trăi viața: haiducește ori ca un schivnic.
Omorând ori plin de milă și cucernicie;
Să urăsc cu mândrie pot pe semenul protivnic,
Să iubesc tandru, totul ca-ntr-o nouă copilărie.

Dar ce puține satisfacții aflu iubindu-te, viață.
Om laș — ce merit vei găsi în mine de-a-ți fi frate.
Ah, când te voi regăsi, sublima veșniciei dimineață,
Să las pădurile înflorite — păduri de foc, păduri uscate!

Glas ipocrit! Ce varietate, ce minciună...
Burete-mbibat când în parfum, când în otravă,
Om mocirlos. Când va să apună
Soarele negru al speciei tale în moartea suavă?

Numai atunci — din rău și bine, mortale găoace,
Scăpați, — principii elementare în mediu pur,
Obiecte, fără pasiuni, fără glasuri — vom zace
Piscuri înzăpezite de lună-n polarul azur.

VIII

Eu mă-ndoiesc de însăși existența mea.
A cărui Dumnezeu s-o știu mai cert?
Pâlpâirea înghețată-n orbita nopții de stea,
Tremură peste sufletescu-mi deșert.

Ce busolă să-mi îndrepte pașii. Undeva.
Către bezne, către ceruri — peisajul e-același.
Pe misteriosul Eu unde-l voi afla?
Măcar pe Cel Mare vede-l-aș!

Ce beznă. Ce frig. Ce soartă. Orfan.
Parcurg distanța: naștere — moarte.
O astfel de viață nu face un ban!
Aproape mă simt uneori; altădată — departe.

Ce chin s-a-nșurubat în mine? Ce crin
Își unduie-n golul din mine feminina-i evaporare?
Sunt sortit să extrag din priveliștea lumii venin,
Sunt cutia Pandorei, femeia cu buze amare?

Ce-ar fi să-mi smulg rana roșie-a inimii! Să rup
Blestemata rădăcină a vieții! S-o strivesc în călcâie.
Să-mi împrăști cenușa în vânt, acest trup
Care arde-n cădelnița vieții ca un bob de tămâie!

IX

O, albastră cutremurare a serii,
Răcnetul fulgerului sfâșiat în nori!
Ce decor pentru masca durerii,
Priveliște a marilor trecători.

Era vremea, dacă vremea poate fi o realitate,
Când sângera-nvinețit pe cruce tristul apus.
Era undeva, într-o legendară cetate,
În care trăiește umbra luminoasă a lui Iisus.

Cine s-a-nvrednicit să-i audă vorbele grave,
Evanghelia buzelor Lui cine a citit?
Oare au amorțit urechile și inimile bolnave
De iubire demult au murit?

Voi n-ați înțeles iluzia amară:
Iisus este visul vostru, dorul..
Suferința noastră va fi iară și iară,
Nu Iisus a fost Mântuitorul..

X

Va sosi în curând ora, când omul va spune:
Menirea mea pe pământ s-a sfârșit.
Atâta zbucium, atâta suferință apune
Ca podoaba codrului toamna, obosit.

Alt glas nu va mai proslăvi lumina,
Alți ochi nu se vor uimi.

Facla misterului și-a consumat rășina,
De acum voi muri.

O, splendoare a neștiinței — pruncie!
Ultima oară te-a repetat omul. De-acum
Devastat de părăsire, netrebnic, fie
Să piei, pământule, din drum.

Nu se va repeta niciodată
Chinuitul lumii calvar.
Forma pură o are-ntrupată
Sfârâmatul tipar.

Sunt ultimul om. Mântuitorul.
Floarea unicei peregrinări.
Lebăda Neagră să-și ia zborul,
Sorbită de depărtări.

XI

Cine va gusta din trandafirul sângelui meu?
În spiniile suferinței mele cine se va înțeapa?
Bate inima în mine ca un clopot, greu,
Sunetul ei în înger sau porumb se va-ntrupa.

Plecarea din mine, din culori, din simțiri,
Către-ntrezăritele miraje de dincolo de toate!
Va rămâne ceva în urmă, umbra unei amintiri
Sau un tipar sfârâmat și fără noimă, poate.

Ce-nseamnă palatul locuit de fantoma de vis?
Imaginea fugară pe ape în van se perindă.
Voi pleca-n necunoscut, în stelarul abis,
Și ca un foc nestins, în noapte, incendiată tindă.

Toate intrările vor rămâne în vânt.
Pustiu de mine, gol de lume, plin de spaimă.
Ce ridicol pasagiu: trecător pe pământ.
A, b, c, buze de copil îngaimă.

He-hei, ce ironie, soarta mea cu gât rotund!
Ce viscoliri în noapte, ce dulce peregrinare,
Ce bătălii neauzite acolo în fund,
Unde viermuiesc strămoșii în zăcăminte primare!

Nimeni nu va străpunge țelul.
Cu mâini de lut nu se pipăie cele nevăzute.
Ochiul își ascute-n van oțelul.
Porțile misterului sunt nalte, sunt mute.

Putrezească-n mine cântările cu armonia suavă!
Plesnească vinele ca bobocii garoafelor sângerii!
M-am săturat de viață, banală otravă.
Nu mai vreau să fiu vesel, aici să-ntârzii.

Înșurubați-vă, priviri, în ultimul amurg.
Aceasta-i hrana voastră, hrană mizeră.
Ce sunet de lanțuri, ce triumfuri se scurg
Prin timp, cu pământul — neobosită galeră...

Voi părăsi toate, să mă spăl într-o nouă uitare,
Pentru abecedarul altei minuni.
Și nu vor mai susura apele sângelui, amare,
Și tu, sălbatic cioclu, inimă, n-ai să suni.

Unde nimic din ce-i pământesc nu pătrunde,
Nici penumbra măcar a unei gândiri —
Însoți-voi cutreierul, prin infinitul de unde,
Lacrime rece a fecundei Iubiri.

Din volumul
POEZII ALESE
(1957)

Sonet

Subțire, îmbrăcată în chimonouri scumpe,
Cu gesturi studiate, o port în amintire,
În ceara feței: negri, doi ochi ca două fire
De tuș, cireșa gurii un sunet vag irumpe.

Din gât la tălpi scânteie brodate flori, precum pe
Un cer de vară luna prin crengi în înflorire.
Tot sufletu-i amestec de cântec și iubire
Și mâinile ei fine sunt două pietre scumpe.

Se-ndoaie ca un șarpe în dansu-i voluptos.
Stă strâns pieptănătura cu meșteșug și lac,
Privindu-te, surâde și-și lasă ochii-n jos.

Strivit de frumusețe, beției dulci te leși
Și-n timp ce toți mesenii, răpiți de farmec, tac,
Visezi că-ți ning pe pleoape flori albe de cireși.

Lucrul țăranului

Lucrul țăranului e sfânt,
Fiind blagoslovit de soare,
Pus cu-ndârjire în pământ,
În râuri de sudoare.

De la bătrân până la plod
Așteaptă nopți și zile
Să vadă înmiitul rod
Al brazdelor copile.

El cântă, dar cântarea-i gând,
Dorință, deznădejde.
Ce mare bucurie, când
În lanuri pâinea crește!

De-s vrăfuite, strânse-n pod
Uscatele grăunțe,
E vremea-ntregului norod
De cumătrii, de nunți e.

Și mai amare zile nu-s —
Când seceta apasă.
Un blestem pe pământ și sus;
Stau morții-ntinși pe masă.

Țăranii merg cu trupul frânt,
Cu ochii storși de viață:
Chinuatorul lor pământ
Și-acum îi strânge-n brațe.

Sat moldovenesc

Îmi vine larg plămâni
 Să mi-i deschid cât zarea.
Să-i simt bătuți de vânturi,
 De soare arși, crăpați;
Să-ntind, cum își întinde
 Unduitoarea mare
De pâine, legănatul
 Spic plin — să-l dau la frați.

În brațe fiecare
 Bărbos țaran
Și fiecare frunte
 De bou să strâng blajin.
Bătrânelor fântâni
 Ce scârțâie de-alean
Hățâitoarea furcă
 Cu umărul s-o țin.

Stau codrii — de omidă
 Mâncați în miez de vară,
Parcă-s uscați, săracii,
 Ei, veșnic mândri-verzi!...
Haiduc să fii nu-i lesne,
 Să ușurezi povara
Poporului, și-n codri
 N-ai unde să te pierzi!

Cobor în sat. Bătrânul
 Tot fumeză în vale,

Prin oale fără funduri
 Ce-s puse la cotlon.
Tizicul molcom arde
 Sub oala cu sarmale
În frunze verzi de poamă
 Sub streășnă de șopron.

Nu-i susur de cișmele?
 E lapte mulș în doniți!
În coștirețe — țipăt.
 Boi rag la adăpat.
La bogătani îi masă
 Cu zvon de blide, solniți;
Cei bieți pentru-o fasole
 Cu lingura se bat.

Mahala, zici, roiește,
 Cum mișună de lume:
Femei cu fusta creață,
 Baistruci cătând nuiua.
Cu pișcături flăcăii
 Cu fete mari fac glume.
Câte-un moșneag în cârjă
 Își molfăie luleaua.

De chiote stârnite,
 Sus stelele răsar
Cu cununiți de aur
 Din corturile-albastre.

Mirozna populară
De flori și bălegar
Ne spune de-un specific
Al locurilor noastre.

Pe matcă-i hărmălaie:
Lucrează-avan țiganii.
Dănciucii „tănănica“
O joacă pentru-un leu.
Pe prispă-n țoluri rupte
Adorm trudiți țaranii...
Așa se lasă noaptea
Peste sătucul meu.

Câțiva flăcăi de-o șchioapă
Și niște mândrulițe
Cu gățișoare groase
Cât cozile de șoarec
Ca-n fiecare seară
Mă-nconjură: — Bădiță
Colică, cu-mpăratul
De-aseară ce-a fost oare?

Și eu, ca om cu milă,
Le zic ce-a fost odată:
Un împărat, Feștilă,
Un Făt-Frumos și-o fată...
Că ce fel de poveste,
Când dragoste nu este?

De ce și eu n-aș spune
 Că de când sunt pe lume
Nu mării împărați,
 Ci Feți-Frumoșii-s frați.
Această-adunătură
 Cu sufletul la gură
Așteaptă. Ce așteaptă?
 Poveste înțeleaptă.

Prin noaptea limpezită
 De negura de seară,
Se-aude-o doină veche
 Și scârțâie-o vioară,
Parcă șoptește plopul,
 Un ulm bătrân pocnește.
S-au dus copiii-acasă
 Și vântu-n pomi tușește.

Tăcut și negru nour
 Să se coboare-ncepe,
Dând vânt la policandrul
 De schijă cu luceferi.
Părându-i arătarea
 Străină, o dulaucă
O hamăie, și-o ceartă,
 Strident, o cucuveaucă.

Îndreptar

De ești bărbat, se cheamă,
Porți bărbăție-n piept.
De greu să nu ai teamă
Și nu da îndărăpt!

Te zvârlă valul vieții,
Nanicând să nu te plângi!
Cu jugul greutății
Te luptă, ca să-nvingi.

Pășește dârz la luptă,
Că nu ai două vieți.
Norocul îi ajută
Pe cei ce-s îndrăzneți!

Sub cireși

Priveam țărancele din satul
Moldovenesc, sub un cireș,
La sânii albi ca aluatul
Cum alăptau niște copleşii.

În ochii mari, punctați cu stele,
Maternitatea lumina.
Și clopotul iubirii mele,
Fierbintează inimă, suna.

Prin brațul ruminat de soare,
Ca pâinea scoasă din cuptor,
Abia trecea o legănare
Pentru copilă ori fecior.

Pe fruntea-naltă, părul-smoală,
De sub broboada cu furnici,
Vedeam, nici n-aveam îndoială,
Că asta-i mamă de voinici.

Cu fusta-n brâu, cămașă albă,
De pânză, pulpa dezvelea
Cu vine albastrii. În galben
Pământul țării le-ncălța,

Mișcările făcute-alene...
Ai gurii fluturași de foc,
Spre fața micii Cosânzene
Plecați, o îndemnau la joc.

Frumoase mame moldovence!
Natura dea-vă ani mănoși
Și sănătate lungă, pân-ce
V-or crește-ai țării Feți-Frumoși!

Departa de Moldova

Malurile-abrupte
Dorm în zori, ca moarte.
Eniseiul iute
Pare că-i de lapte.

Orizonturi tulburi
Nu-și răpesc albușul.
Nu-i păcat să spulberi
Somnul cu arcușul?

Am venit devreme
Azi în port la lucru,
Ca de zori, pe semne,
Singur să mă bucur.

Soarele de aur
Strunele de raze
Le-a-ncordat pe maluri
Ce, zâmbind, visează.

Și viața, iată,
Degetele-și poartă,
Dibuind pe coardă
Opera de artă.

Zarea vișinie
Crengile în spumă
Scutură, zglobie,
Parcă-ar face-o glumă.

Pe Enisei

Din fugă vântul ia-n pumn apă
Și-și spală chipul uscățiv.
Din tundra toată-n flori, când scapă,
Se leagănă ca un bețiv.

Aici, pe mal, în port, e munca
Descărcăturilor în toi.
De mirosul venit din tundră
Dau floare mugurii din noi.

De colb, sudoare, fum și huiet
Sătui, cu toții într-un gând,
Ne spunem: — Bine-ar fi ce nu e!
Culcați prin flori, bătuți de vânt!

Dorința asta arzătoare
Se spune fără un cuvânt.
Iar vântul râde, din picioare
Prin Enisei cobâlțând.

Aștept

Turbureala-n care m-afundasem
Astăzi ca un vin s-a limpezit,
Străbătut de dorul meu de casă
Ca de-o stea ce-n bezne-a răsărit.

De sălbătăcia unor patimi,
Ca pe drojdii, bietu-mi aluat
Ce-l umflau, azi coardele scăpate
Ale pieptului nu toate au crăpat.

Câteva pe-a inimii ciudate
Alăută încă au rămas,
În răcita mea singurătate
Ca să dea la bucurie glas.

Plin de fulguirea asta nouă,
Sub un cer cu stele, fără nori,
Stau pierdut în codrii tăi, Moldovo,
Ca o doină de privighetori.

Și aștept ca lumânarea-albastră
Încă neaprinsă, tot aștept,
Să ia foc în veșnicia noastră
La scânteia dragostei din piept.

* * *

„Huligan“ azi m-a făcut bunica,
Că de pușcărie n-am să scap.
Tineretea parcă mă urzică
Și mă pune ca să-mi fac de cap.

Șesul rozov s-a umplut de rouă,
Eu alerg și urma-n iarbă las.
Dughenarului un sân de ouă
Duc, să-mi dea „cofeturi“, nuci și cvas.

Peste gard, gonind din tufe vrăbii,
La vecini prăsazii dijmuesc.
Printre garduri, de hatârul trebii,
Câinii satului întreg stârnesc.

„Huligan“ îmi zice și bunelul
Și-mi dă vin în beci să beau. Secret!
Cu șolticăria, tulburelul
Am crescut și-am devenit poet.

Pe pământ, cu creștetul în stele,
Calc pe frământatul vieții lut.
Ce să-i faci! Așa-i povestea. Cele
Mai frumoase clipe-s în trecut.

Arhivă

Aici nu numai inima, o floare
Rănită în zadar, plânge și doare.
În mica mea arhivă orice frunză
Nescrisă chiar, e-o rană-abia ascunsă.

Nespuse, ale mele simțăminte
Sunt martori drepti, ce nu pot vinde,
Pentru că-n zburciunata-mi viață
Am fost vândut de schimbători la față.

Nu te grăbi, citește printre rânduri
Mânia furtunaticelor gânduri!
Căci, de mi-au strâns cu talpa arma gurii,
I-a săgetat din ochi fulgerul urii.

Încet să răsfoiți aceste pagini,
Printre gândiri răsfrânte în imagini,
Căci duhul zborul de nu-și încetează,
O rană în aripă sângerează.

Și învățați, citind prin pânza ceții,
Să prețuiți altarul frumuseții —
Sloboda omului! Ca fapta voastră pată
În viață să nu fie niciodată.

Poezia Moldovei

Ca o armă trebuie să fie
A Moldovei noastre poezie!

Ascuțișul tâlcului în teacă
Înfrumusețată îl îmbracă

Cu-ale vorbelor izvod în floare
Ș-ale chipurilor pietre rare.

Sclipitor tăiuș, când îl vei scoate,
Călăuză, stea spre libertate!

Ca oțelul în statornicie,
Pavăză frumosului să fie!

Ca o așchie din soare ruptă,
Cu-ntunericul mereu în luptă!

Marea chihlimbarelor

Mare Baltică! O, mare!
Ce te joci în chihlimbare?

Ți-ai ucis, gelos, iubitul
Ce flirta cu infinitul.

Iată-i aripa de strajă
În gunoi acum pe plajă,

Nesupusă niciodată —
Moartă, ruptă și muiată.

Nu ți-i jale? Nu ți-i jale:
Altă crimă pui la cale.

Ce te guduri la picioare
În cutremurări ușoare?

Ce foșnești, cățea, din rochii
Și-ți zgâiești la mine ochii?

Ai ochi vineți, și-ți lași sânii
Dezveliți, ca miezul pâinii.

Galbenele-ți chihlimbare
Nu mă-mbie, crudă mare.

Dragi mi-s albele mărgele
Pe grumajii mândrei mele!

Mugur, mugurel

Cine știe cum îi el,
Mugur, mugurel,
Dorul sufletului meu,
Mugur, mugurel,
Am să-ajung să te văd floare,
Mugur, mugurel,
Să te pun la cheutoare,
Mugur, mugurel,

Aici eu am să-mi scutur spicul

De altă lume nu mi-i dor,
Nu vântur fără rost nimicul.
Fiind crescut pe-acest ogor,
Aici eu am să-mi scutur spicul.

Aicea, unde codrii verzi
Își clatină măreța apă,
Din care norii cu zăpezi,
Ca niște boi plăvani, s-adapă;

Aicea oasele de var
Prin văi unde-și întinde satul
Sub soarele — un zeu barbar —
Domesticit cu descântatul;

Aici, de veacuri neschimbat
În vechi temeieri, eu și cântul
Călătorind netulburat
Am îndrăgit pe veci pământul.

De altă lume nu mi-i dor,
Nu vântur fără rost nimicul.
Fiind crescut pe-acest ogor,
Aici eu am să-mi scutur spicul.

Din volumul
POEZII NOI
(1960)

Poeților tineri

Rușinoși, cu rouă de sudoare
Pe la tâmpale, vin, ca din povești,
Tinerii poeți bronzăți la soare
De prin satele moldovenești.

Pe la câte uși de mari redacții
Cu stângaciul stih ați poposit,
Duși de dorul micii satisfacții
Să vă fie versul tipărit?

Sub câți ochi, nerăbdători, stăturați
De-un cuvânt ori un îndemn flămânzi?
Sufletul de zgură să ți-l cureți
Nu-i ușor — pe-un altul ca s-aprinzi!

Vorbele, acele vorbe simple
De la prispe, matcă ori ogor,
Fagurii poetici vin să umple
Cu dulceața prospețimii lor.

Graiul cel mai dulce, cel mai aspru
L-ați dori pe veșnicii lăsat,

Pâlpâind cu-al înserării astru
Undeva, peste al vostru sat.

Hai, veniți! Las-să vorbească brazda!
Hai, cântați! Cum cântă codrii-n vânt.
Năzuiți la ideal — de asta
Omul doar se naște pe pământ!

Șchiopătați? Greșiți? Greu e-nceputul.
Biruință — pururi întârzii.
Greu te va mai căpăta recrutul
În oștirea mării poezii!

Vă aștept. Neliniștit, firește!
Dar oricărui vers mai reușit
Mă închin, ca unui pom ce crește
Din adâncuri la lumini ieșit.

Moartea albinei

Alb și roz înmiresmat.
Cântă zarea, apa, vântul.
Parcă-n toate și-a iscat
Bucuria sa pământul.

O albină lucrătoare
A murit. De ce? Nu știu.
Chiar la muncă, într-o floare,
Ca-ntr-un parfumat sicriu.

La chemarea ta supusă
Un-ți-a fost moartea să mori?
Într-un rai de vis și spuză
A caisului cu flori.

În îngândurare-adâncă
Pentru moartea dumitale,
Pe pământul negru încă,
Lăcrimând, cad mici petale.

Scrisoarea mamei

Cu mână tremurată
mi-ai scris câteva rânduri.
E galbenă hârtia,
iar plicu-ntors pe dos.
Și mi-ai trimis o frunză,
ca să mă pui pe gânduri,
să nu uit de Moldova,
de chipul ei frumos.

Așa îți știi feciorii:
împrăștiați prin lume,
la muncă, în armată.
Avem în viață-un rost!
Și unde-a fost icoana, —
acuma, înrămate,
portretele sub sticlă
ne stau la adăpost.

Războiul e de vină
că ai rămas vădană.
În vădănie anii
i-ai vânturat pustii,
și inima ca pâinea
în veci fără prihană,
ai dat-o milostivă,
la dragii tăi copii.

Ce să mai zgândăr rana
și lacrima zgârcită!
Ne-ai învățat durerea
în noi s-o-năbușim.
În crâncenă răbdare,
gonind orice ispită,
ne-ai dăscălit din leagăn
pe lume să trăim.

Noi ți-am trimis, să-ți cumperi
flanică, niște pâsle...
Dar am uitat hârtie
și plicuri. Ia uituci!
Și dorul tău cu timbre,
ca luna fără vâsle,
ne caută, ne cheamă
prin zarea cu năluci.

Aștepți să ne întoarcem,
și ne auzi chiar pasul
prin vremea ce se scurge
ca apa la hamzău?

Eu îți citesc scrisoarea
și parcă-ți aud glasul,
ca un ecou de doină
ori susur de pârâu.

Cât poți cu Găinușa
din zori să stai la snoave?
De-ți cântă-n prag cocoșul
te lași pe gard, în cot,
aștepți să-ți pice oaspeți.
Dar ei vin... cu zăbavă.
Ți-ar fi mai scurtă ziua
c-un guraliv nepot?

Mă uit la frunza asta...
Doar frunza nu-i un codru!
Dar s-a stârnit în suflet
un foșnet nesfârșit!
Eu uit că sunt în tundră,
mă văd în satul nostru,
pe prispă stăm alături
la sfat fără sfârșit.

Tertine

Să-ți strâng tristețile în mâini aș vrea
Ca un buchet suav de lăcrimioare, —
Sorbindu-le, să mă îmbăt, iubita mea!

Sub vraja ochilor tăi dulci, chemare,
În noaptea lor punctată cu un strop
De mulțumire recunoscătoare,

Să prind cu borangic pe un prosop
A chipului tău gingașă icoană —
Și-ntr-însul, plânsă, fața să-mi îngrop.

Cum vom opri a vremii crudă goană?
Nu ești oricând de cincisprezece ani
Și proaspătă și fără de prihană?

Și dacă multe poți să ai pe bani,
Cu ce preț îți vei cumpăra iubirea,
Tu — gârbovă de visuri și de ani?

Desfid vremelnicul, părăginierea!
În vers vreau, ca-ntr-o piatră de coral
Să veșnicesc, de stâncă, amăgirea

Și vreau cu-al rimelor sonor cristal
Să cizelez prelungul roz de unghii,
Și ritm să fie-al feței fin oval.

În legănatul strofelor, scăzut,
Pe-a gleznelor lumină să mă-ncaier
Protivnic cu materialul brut...

Punând la artă-al sufletului vaier,
Porumbii tălpii cum voi reuși
Să dau avânt de piatră și de aer?

Sculptând-o, cizelând-o-n stihuri, și,
Dorind-o-n mersul veacurilor toate,
Iubirea poate-mi voi înăbuși...

Ori... suferi-voi veșnic după tine... poate!

*Limba moldovenească**

Limba țării mele,
limba mea de-acasă,
răsădită-n suflet
de al mamei cânt,
ai crescut pe brazdă,

* Nu este cazul să ne incomodăm, azi, de utilizarea, aici, în titlul și în textul poeziei, a sintagmelor *Limba moldovenească* sau *limba moldovană* pentru denumirea corectă — *română* — a limbii vorbite de populația autohtonă a Basarabiei. Cine ca cine, dar Nicolai Costenco, scriitorul care a făcut ani grei de pușcărie și de exil pentru faptul de a fi militat deschis, în anii 1940-1941, pentru puritatea limbii române și păstrarea denumirii ei corecte în spațiul dintre Prut și Nistru, ocupat de sovietici la 28 iunie 1940, a cunoscut și împărtășit adevărul. Folosirea de către poetul-martir a glotonimului *limba moldovenească* ca substitut provizoriu și, în același timp, ca sinonim absolut al termenului *limba română*, unică și de o ființă deopotrivă pe ambele maluri ale Prutului și Nistrului, trebuie considerată, așadar, drept un tribut plătit conștient — și, deci, responsabil — momentului politic-ideologic ostil în totalitate libertății de expresie.

Profund îngrijorat, după revenirea din exilul siberian, de starea gravă a spiritualității românești din Basarabia natală, de ceea ce urma să se întâmple, poetul și-a asumat sarcina cu riscurile inerente pe care aceasta le comporta. Nicolai Costenco a ales între a-și cânta limba strămoșească, acceptându-i numele impropriu, regional, impus de autorități, și ridicând în ansamblu prestigiul ființei neamului, și a o lasă să zacă în „colbul, mucegaiul“ neglijenței cultivate de regim cu bună știință, metodic și programat în scopul deznaționalizării populației băștinașe. Proslăvind în versuri înaripate virtuțile limbii materne a cărei

grea în spic, miezoasă,
între frați, prin veacuri
trainic legământ.

Limbă strămoșească,
glas de voinicie,
de pe-ngălbenite
foi cronicărești,
din cenușa vremii
faci să reînvie
gloria străbună,
vechile povești.

Limbă mângâioasă,
fiică-a vieții aspre,
ne doinești și-acuma
ca la început.
Mulți au fost s-o smulgă
ființării noastre,
dar nici s-o clintească
nimeni n-a putut.

Cântăreții meșteri
te-au purtat departe.
Cu cetăți de piatră

funcționare — în anii regimului comunist totalitar — fusese cu totul limitată, poetul a contribuit în cel mai înalt grad la trezirea conștiinței naționale a românilor basarabeni, a mândriei de neam și a demnității lor umane, Nicolai Costenco inaugurând, de fapt, în lirica basarabească din perioada postbelică, preocuparea pentru cultivarea respectului față de factorul de competență al identității unei națiuni — valoarea ei supremă: *limba*. (Nota red.).

Ștefan te-a păzit.
A baladei noastre
vorbă fără moarte,
dragostea obștească
ți-a fost cuib și zid.

Limba mea sfătoasă,
Creangă ce-a iubit-o
și-a înaripat-o-n
vers Alecsandri, —
Eminescu forma
ți-a desăvârșit-o
în cultura lumii
spre a ne mândri.

Limbă moldovană, —
zână între zâne, —
stai la masa mare
între mari surori.
Sufletelor simple
le ești caldă pâine,
inimilor dârze —
flamură cu flori.

Muzica latină,
demnitatea slavă
se-ntâlnesc în tine
și se înfrățesc.
Tu — mândria noastră!
Tu — a noastră slavă!
Veșnicia noastră!
Grai moldovenesc!

Din volumul
POEZII
(1961)

Rustică

Revăd în amintire
într-un decor de vară,
o casă țărănească,
o văruiță scară.
Într-un cerdac de umbră
perdeluit de viță
îmi văd copilăria
desculță; iar o mătă
mijind din ochi, vicleană,
își toarce în musteață
visarea ei mățească,
sătulă, șugubeață.

Mai simt răcoarea casei
cu-acele vagi miroase
de ceară, de covoare,
de buruieni. Întoarse
ulcioarele înfipite
în craci de prepeleac
par capete dușmane
în țeapă, în șirag.

Mă văd cu balagurul
Alături, în căruță,
Cu caii slabi în față,
flocoși și mărunței,
pe drumul plin de hopuri
și colb ce șerpuiește
spre seliștea domnească,
istoricul Orhei.

În poartă stă bunica —
taman ca în icoană
martira Olimpiada
cea fără de prihană,
mă-ntâmpină, mă strânge
cu dor, — de să amurți!
mirată, cât de mare-s!...
iar pantalonii scurți.
Și o pereche, albă,
De izmănuțe bune
Să-mbrac mă pune-ndată,
Să fiu în rând cu lumea.
Pe-atunci n-aveau la țară
Bun nume... covrigarii!

He-hei! pornind cu vaca,
cu clăpăugii paznici —
ce-abia prind o grăire,
dar suduie vârtos,
mă duc, să fur cu dânșii
vreo cușmă de cartoafe
și-n jar de cioturi prada
să ne-o gătim, frumos.

Desculți, prin țărna caldă
de vite răscolită,
noi seara-n roi de muște
prin colb mânăam spre casă,
tot dibăcind cu bătca
să nimerim vreo vită,
ce din otread*, zăluda,
s-ar fi cercat să iasă.

Și, răsucind țăharca
în moile pănușe,
cătând unul la altul,
buni ametiți, dar dă-i!
Căci cu asemeni mendre,
cu totul jucăușe,
c-am fi, aveam părerea,
cu-adevărat flăcăi.

Când coboram în satul
ce fumega în vale,
prin oale fără funduri —
hogeacuri la cotlon —
simțeam la linguriță
c-au mas șoarecii, bale
curgându-ne din gură
cu miros de bacon.

Ca mămăliga moale
și mujdeieșul iute
mai bune nu-s pe lume,
mă jur pre legea mea!

*Aici: *cireadă* (nota redacției).

Și când colo, bunica,
Îmi zice blândă: — Du-te
pe matcă, mână scroafa.
Apucă o nua!

Mă duc... deși la Ursu
Terinte, măhăleanul,
De la un timp încoace,
mă paște o cățea.
Ce-o fi având cu omul,
când omu-i mic ca mine!
I-am ars și eu un bulgăr, —
nevrând s-o nimeresc.
Eh, nu degeaba zice
bunelul câte-odată:
— Să te ferești, nepoate,
de neamul cel câinesc!

I-aș spune bunicuței,
dar sunt flăcău, se cheamă.
Ș-apoi nu m-oi mai teme,
mă rog, de o cățea!
Sunt pui de om, mătincă!
Și nu un lă-mă-mamă!
Și de-am să țin o fugă,
ea nu m-a mai vedea!

Se întorcea-ndeseară
bunelul de la lucru,
trudit ca vai de dânsul,
ghebos ca un culbeci.

Umbla de colo-ncoace.
Să nu afle bunica,
mă îmbia cu ochiul
și îl găseam în beci.

Pe masa-n trei picioare,
rotundă și josuță,
în strachină, din oală,
turna bunica borșul, —
bunelul cu ulcica,
iar eu cu o cănuță,
trăgeam o dușcă-două
de vin de cea roșu.

Și nasul, și obrajii
ardeau ca trandafirii.
Cu nas ca la bunelul
m-aș fi mândrit și eu:
așa, ca pătlăgica,
cu horboțea de fire,
ce prefăcea în floare
chiar vinul de preamău.

.

Călătorind spre toamnă,
din cuibu-i rândunica
cum pleacă, câtă vreme
am fost îndepărtați?

Și-acum, întors la vatră,
bunicul și bunica
nu mi-i găsesc și nu știu
nici unde-s îngropați.

Cum satul, fiecare,
își poartă cimitirul,
și noi purtăm în suflet
crâmpie de dureri,
și trece amintirea
cu freamătele vieții
prin floarea de pârloagă
a zilelor de ieri.

Cetatea Sorocii

Măreață, ca un grav mauzoleu,
Cu Nistrul, care-i curge la picioare,
O bate luna din înaltul său
Cu ploaie de mărgăritare.

Stau uluit sub zidul nalt. Cetate,
Ce meșteri ori ce robi te-au fost durat?
Aceste pietre grele și truncheate
Cu ce puteri pe schele le-au urcat?

Pari un colos superb; sub talpă
Ții taina-atâtor secole și vieți!
Te poleiește numai luna dalbă
Cu-nșelătoarele ei frumuseți.

Pe creneluri surpate, beciuri goale,
Fântâni dosite — stă pustiul mut.
Ai fost zăgaz atâtor iuți năvale,
O insulă în omenesc tumult...

În eleganța ta cea bizantină,
În alte vremuri ai adus folos,
Azi, când de tehnică viața-i plină,
Pari o năzdrăvănie de prisos.

O știm din cărți — nu domnii, negustorii,
Ci talpa țarinii moldovenești,
Mânată de vătafi, de cum dau zorii,
Te-a ridicat aici să te fălești.

Acelor mâini cu bătăture, spinării
Stâlcite, lor — ce-au făurit în chin
Un monument pe geana depărtării, —
Piosul gând cu dragoste-l închin!

* * *

Luna stă la geam și-ascultă.
Crengile de floare multă
Gât de lebadă-arcuiesc.
Primăvară! Te iubesc.

Luna-ngândurată tace.
Floarea albă se desface

Că pământul pare nins.
Primăvară! Oare-am plâns?

Ca un sân de fată mare
Luna în oftat tresare.
Creanga s-a-ndreptat, tăcut.
Primăvară, ai trecut?

Lirică

Tu oare te-ai pierdut — ori numai
Te-ai rătăcit în rătăcire?
Te-ai prefăcut, poate, în umbră —
Fulg jucăuș de strălucire?

Te-am cunoscut, ori poate numai
Un vis a fost iubirea cea?
Te-am adorat? Ori poate numai
Închipuire-a fost femeia?

Prea poate un delir al minții
Ce sufletul a-nfrigurat
A fost genunchiul suferinței,
Viața ce mi-a despicat.

Stea luminând de-asupra crestei
De piatră, pusă căpătâi,
Cât te-am iubit! Și-aceasta-mi este
Minunea vieții, cea dintâi!

Cât de frumoasă

Cât de frumoasă,
Cât de curată,
Tânără, gîngășă ești, —
Dulce mireasmă,
Palidă fată,
Cîntec venit din povești.

Trup — numai patimi,
Inima bate-mi,
Bate-mi-o-n clocot de vînt,
Fă-mă jăratîc,
Suflet sălbatic,
Fă-mă cristal din pămînt.

Cât de frumoasă,
Cât de curată,
Tânără, gîngășă ești,
Dulce mireasă,
Rumenă fată,
Zână, ce vii din povești.

Din volumul
VERSURI
(1963)

Odă vinului

O, beciuri tainice, lăsate de strămoși!
Bețivăanii temeinice sub ochi frumoși.
Clondire goale, butii mari băute —
Tot în cântări și hang de alăute,
Cu învârtite mari cât roata carului,
Spre înălțarea omului și coborârea harului!

Să fie-al naibii cel care nu bea!
Mărite soare, blegii nu-i cruța!
Puterea ta-i statornică în vin,
Tăriei căruia eu mă închin!
Voi, poloboace pline, de stejar,
În chihniți răcoroase în zadar
Vă tot bociți în sclifoseală beată:
„Mort-beat“ tot n-o să mă vedeți vreodată!

Dragi podgoreni din sate moldovene,
Muncind fierbinte și sugând alene,
V-a dat în minte, când v-a fost mai bine,
În poezie să ciocniți cu mine?

Umpleți ulcica și purtați-o roată
Pentru pământ și viața minunată!
Acestea spuse sunt într-o privință
Că noi și vinul suntem de-o ființă.

Ești rotofei și jilav, poloboace,
Cu vrana-n sus și cepul dat încoace!
Dă-mi mustul tău dulciu și pădureț,
Trăim o viață doar, nu două vieți!
Zic vai! de cel născut și nenăscut
Din vlaga țarinii ce n-a băut!

Fârtate vinule, pe unde nu mi-ai fost,
Și-n temniți de beton la adăpost,
Și-n cazemate de stejar, măi fine,
Și pretutindeni n-ai scăpat de mine!

Ce stai pitit în hrube-ntunecoase?
Se dă războiul între două clase:
O clasă pune vița la harag,
Iar alta — care bea fără de leac!

Au fost și mulți căpoși, mai mult mișei,
Ce te-ar fi vrut în beci doar pentru ei!
Dar tu, ca democrat — democrația
Ți-ai exprimat-o-n veci prin veselie!

Nu pune preț norodul pe belea:
„Pe-ascuns“ el știe mai vârtos să bea!
Frumoase nunți, petreceri, întâlniri,

Oaze-n pustiul truditoarei firi,
Fără de vin și hazul moldovan
Viața însăși n-ar mai face-un ban!

Orfan de tată

Era o toamnă tristă.

Își scuturase via

Podoaba ruginită. Eu mă uitam la mama
Cum coase și oftează. — S-a dus tata-n Rusia!
Trei picături de sânge ivite pe năframă
Eu am văzut în somn. Cum zice în poveste.
Și am rămas orfan de tată. Dar de fel
Fiind vioi, zburdam, ca și un clopoțel.

Nopți lungi de iarnă. Acul

mașincii țacănea,

Cosind la pânza vremii —

pe-a mamei și pe-a mea.

Ferită de-o gazetă

lumina-i. Lampa gazul

Îl arde ne-ndurată. Eu,

înfundat cu nasul,

De frig, într-o șalincă,

pe laiță ghemuit,

O urmăream cum coase

și cântă. Au murit

Și au rămas în mine,

în răbufniri de vânt,

Și truda vădăniei,
și dulcele-i cuvânt.
Din ac — și cămeșuica
mi-a fost, și pantalonii.
Ca scaiul prins de viață —
faceam la bazaconii!
Fii binecuvântată
pentru acea iubire
Ce mi-ai purtat-o, scumpo,
neștearsă-n amintire!
Cât m-ai păzit de boliști,
de foame — ca de-nec...
Nu-nțelegeam pe-atuncea,
acuma înțeleg.
Trăiam modest. Și dacă
sărac ne era prânzul —
Nu-naintam pretenții;
mă zghihuiam ca mânzul!
Goneam pe strada noastră
o minge de fotbal,
Bătând în vreo fereastră
în loc de poartă: — Gooool!
Ți se plâneau vecinii
stârniți de răul meu.
Mie — habar de grijă!
iar ție — tare greu.
Eu niciodată-n viață, —
căci omul două n-are! —
N-avui de mai nădejde,
fierbinte apărare.

O palmă aplicată la fund —
poveste veche! —
Primită de la mama —
e floare la ureche!
Iar de chiteam cu piatra
în vreun ciocoi bogat
Ivit pe strada noastră,
ziceai că... nu-i păcat!
Și iată-mă la școală —
și rus și moldovean,
Slăvit nu de cuminte,
mai mult de huligan.
Luam în furcă viața,
știința să-mi apropii,
Și peste cap dam anii,
cum dau țăranii snopii.
Un car de ani din urmă
târâsc de când țin minte —
Un car de griji și visuri —
și nu un car de minte!
Dar n-are importanță:
nu dispera! — mi-am spus.
Cât de râioasă capra —
tot ține coada sus.
Depinde ce-nțelegem
cei mulți prin sărăcie:
N-ai haine și n-ai ghete?
În schimb ai poezie.
Natura nu oricui
a dat așa noroc,

Să aibă-n atelierul
creației un loc!
Acesta-i, frate dragă, —
mi-am zis de mic, — secretul:
În orice făcătură
grăbește-te cu-ncetul.
Nu prin averi, copile,
să-ți meargă-n lume buhul:
Sărac de bani mai bine-i
decât sărac cu duhul!

Compoziție

Luna îți întinde
Sânul alb, de lapte.
Noaptea îl cuprinde
Neagră, ca un șarpe.

Sub pădurea frunții
Cu desișuri grele
Caut printre frunze
Mărgăritărele.

Poezie roză,
Tu lumine-mprăștii
În haosul prozei
Negrelor prăpăstii.

Orașul doarme

Orașul doarme și copacii dorm...
Copaci — ori niște umbre îngroșate?
Tăcerea se întinde uniform
Peste clădirile încolonate.

Orașul doarme și copacii dorm...
Un ceas în turn încetinit își bate
Al vremii puls. Al nopții bloc, enorm,
Își lasă-aripile peste cetate.
Orașul doarme și copacii dorm...

Pe-asfaltul străzii trec îngemănate
Lunghi umbre. Trecătorul e inform
Ca și gândirea în singurătate,
Ca și tăcerile de ziduri rezemate.
... Orașul doarme și copacii dorm.

Din volumul
MUGUR, MUGUREL
(1967)

Cetățean al țării poeziei

Sunt cetățean al țării poeziei,
Și țara asta are drepte legi:
Să nu roșească fața albă a hârtiei,
Cu pana pe obrazul ei când treci!

În slova ta minciuna pântecoasă,
Cu șerpuitu-i mers, să n-aibă loc.
În piscul Adevărului fă-ți casă
Și apăr-o cu paloșul de foc!

Buciumele vorbei

În *lațul* vorbei mele
Se zbat căpriți de munte,
Cerbi și mistreți, și lupii
Hrăniți, dar veșnic răi.

În *salba* vorbei mele
Se-mbracă fete, multe,
Și glume spun flăcăii,
Și râd străbunii mei.

În *ritmul* vorbei mele
Bat inimile grele
Ale mașinăriei,
Pornită-n Țara mea.

În *spațiul* vorbei mele
Zbor navele spre stele,
Iar Feți-Frumoșii noștri,
Ai noștri-s chiar pe Steal!

În *bezna* vorbei mele
E firmamentul vesel,
Ce în „Povestea Vorbei“
Oprește la popas.
Cu oamenii de seamă
Cinstesc la mândre mese,
Și inimile noastre
Mărșăluiesc în pas.

În *harul* vorbei noastre
Moldova se avântă,
Iar Ștefan — ca-n poveste!
Surăde. Mulțumit.
Latinitatea noastră
Și slavonia — cântă:
S-avem o Țară mândră
Atâtea au trudit!

Ne-mbătrânită *vorba*
Stă într-un cot la masă.
Privind, îmi vorovește:
— Ce mamă te-a făcut?

— Patrie, scumpă Mamă,
De-a pururea mireasă,
Cu buciumele vorbei
Te cânt și te salut!

M-aș cufunda

M-aș cufunda în Țara mea,
Ca-n ceru-albastru-o rândunea.

M-aș afunda-n pământul meu,
Ca fierul plugului cel greu.

Și bob aș încolți-n Moldova,
Purtând mărgăritar de rouă.

Și bobul „mic“ ar fi cum sânt —
Întregul Univers răsfrânt.

Moldovencele mele

Moldovencele mele, moldovencele mele!
Privighetorile mele, coțofenele mele!

Voi — fericitelor, nenorocitelor,
Neprecupețite precupețe — iubitelor!

Voi, ne-nțelese prințese, fudule;
Voi, și argate, muncind nesătule...

Voi, aprige-n trudă, în dragoste aprige,
Voi, iuți ca prâsnelul, cu dușmanii strașnice.

Gonite din case de spaima războiului,
Venite la case, la vrafal gunoiului.

Voi, neobositelor,
Voi, gârbovitelor,
Gâlcevitoarelor,
Afurisitelor!

Nemanichiurate, nerăsfățatelor,
Necăutate de „mode“, curatelor.

Vă văd fața aspră și ochiul senin.
Strădaniei voastre, ca fiu, mă închin.

Văd mâinile voastre, mai dulci ca o pâine,
Pe-a inimii masă-mbrăcată-n rubine.

Văd mâinile voastre trudite, ca păsările
Ce-n zori își iau zborul, săltânde și vesele.

Văd mâinile voastre ca holda — ogoarele.
Din mâinile voastre răsare doar soarele!

Iubirea, speranța, dârzenia — armele
Statorniciei de veci ne-au dat palmele.

Palmele — marea minune, întregă-n
Miresmele pâinilor, în puhavul leagăn.

Steagul, în front,
Ți-l înalț acum ție,

Moldovăncuțo,
Pentru-a ta bărbăție!

Sățencele mele, orașencele mele,
Iubitele noastre, moldovencele mele!

Din volumul
POEZII ȘI POEME
(1969)

A fi contemporan

A fi contemporan cu vremea, care
Vertiginos și implacabil curge!
Cu simțul tău, cu viața tuturor,
Cu aerul ce-l sorbi ca băutura,
Cu soarele-aburind ca pâinea caldă,
Cu pietrele stratificate, cu
Tăcerea și vacarmul urbei, cu
Politica și orizontul proaspăt,
Cu ieri, cu azi, cu mâine — tu,
Om simplu, scriitor... Contemporan
Să fii!... Să faci nemuritoare clipa,
Să-i dai un conținut și formă
Din haosul torențial s-o smulgi,
Cum sculptorul din colțuroasa stană
Aerianul trup al Afroditei.
Atâta, și ceva mai mult:
Să fii tu însuși, și să fii în toți.

Țara mea de cântece

Țara mea de cântece,
Frământată Țară,
Cupă de descântece,
Zâna mea sprintăra!

Geană de băteștițe,
Suflet rupt în cruce,
Temelii de seliște
Netemute-n zdruncin.

Țară în podoabele
Maiului în floare,
Joc zvonit cu salbele,
Suflețești odoare.

Cântecel, lumina mea,
Pavăză mahnirilor,
Țara mea și inima —
Pana amintirilor!

Mama

De-ar fi dorul călător
M-aș preface numai dor,
Să mă duc în prag la mama
Să-i zic dulce cum o cheamă.

Și la gâtu-i să m-arunc,
Cum făceam când eram prunc,
Să m-anin în adevăr
Ca de creanga sa un măr.

Ca o mladă să mă-ndoi
Pe mânuțele ei moi,
Ce m-au îngrijit de mic,
Să cresc frunte și voinic.

Lacrimile să le strâng
Pe obrazul drept și stâng,
Sub tâmpla cu ghiocci
Să m-anin ca doi cercei.

Ghiocci de griji, vezi bine,
Că s-a prea gândit la mine,
Și aș sta la vorbă mult,
Ca mai mult să n-o mai uit.

Iară mama, de, ca mama,
Șterge-și ochii cu năframa,
Mă privește și-i tot pare
Că și-acu-s departe tare...

În păhărelul inimii să-l porți

Părinții din părinți, și moși din moși,
Bătuți, disprețuiți, morocănoși,
Au tors fuioru-ncrâncenării dulci, —
Pe moale, capul, fiule, să-ți culci!

A muncii neînduplecată frunte
Și-a visului — cu pletele cărunte,
Bătrâna țeastă, a vrerii de mai bine —
Speranța, fiule, au pus-o-n tine.

Și brazda lor așa va fi și mâine:
Sub alte pluguri neagră va rămâne;
Sub alte tălpi de schijă și de fier,
Se va-nfrunta cu infinitul cer.

Copiilor diată n-au lăsat
Să stăpânească nici un colț de sat, —
Poate... o vie pe haragi legată,
Și-o cornuțică slabă în poiată...

De ce? Și cum? Fără să-și deie seama,
Deșiuri răzbătând fără de teamă,
Înțâncușați, zdreliți prin măracini,
Purtau desăvârșirea albă-n mâini —

Un trandafir plăpând, răsând la soare,
Nădejdea lor în vremuri viitoare,
Să-l porți în inimă, ca-n păhărel,
Cu grijă — al tatei mugur, mugurell!

Are tata o fetiță

Are tata o fetiță
Cu ochi mari de albăstriță,
Obrăjorii ca un măr,
Cârlionți de in în păr.

Are mers ușor și sprinten,
Cu gropițe pretutindeni:
În obraji, la-ncheieturi
Și la colțul micii guri.

Dar așa-i capricioasă,
La mâncare-i mofturoasă!
Cât un scai, nici atâtica,
Și alege bucățița
Cea mai bună. Fie-i voia,
Să nu știe-n veci nevoia!

Multe-i plac! Însă nu-i place
Cu pisica să se joace;
Și nu-i place pe rochiță
Murdăria — o bobiță!
Să se spele pe răcoare —
Să vedeți! — nu-i place tare.
Mai ales, grozav nu-i place
Când tăticul curte-i face...

Capul sur, cum să nu-l culce
Lângă ea... când e-așa dulce?!

Pielea mea

Pielea mea! Vezi bine: te curăț, te spăl.
Vreau, pe dinafară, să te știu frumoasă.
De sunt catafalcul, tu — suavul văl;
Condamnat de sunt, tu să-mi fii mireasă.

Pielea mea! Mă scuză, dacă-n pușcarii
Te-a mâncat viermina, ploșnițele, râia...
Chiar și amintirea acelei porcării
Mișcă păru-n cap, cosește pălăria!...

Pentru-acele zile ce nu se mai spun,
Fără praf de dinți, săpun ori alifie,
Te spălam, iubito, cu zeamă de slodun,
Ca, spartă, tinichiaua-n rugină să nu fie.

Pielea mea! Trecut-am și handicapul greu.
Vremea-i vinovată, de-i porți tatuajul.
Biata mea colibă fără de antreu,
Geamantan uzat în care port bagajul:

O inimă nebună, un hăcuit plămân,
Un creier enigmatic... poftim, tot ce-i în torbă.
Scheletul reumatic visează-un braț de fân,
Iar craniul — căpătâiul, precum stomacul — ciorba.

Pielea mea! Iertare, că nu te-am îngrijit
Și ca pe-un țol prăfos te-am tot bătut cu bățul.
La ce te-au dat podoabă unui necăjit,
De-asupra cărui veșnic se legăna juvățul?!

Nici o pasăre

Nici o pasăre cântul nu-și gânzură
Și-am rămas, iubitele, singură, singură...

Noaptea tremură ca o cernită flamură.
Inima-i inimă? ori desfrunzită ramură?

Fără tine — o, cine, o, cine mă
Dezmiardă cu șoapta inimii-n inimă?

Cad obosită pe suprafața gingășiei de gânduri.
Stele necăzătoare cad rânduri, rânduri...

Unde ești? Patimă, speranță, deșertăciune?
Închide-mi cartea sorții și o zăloagă pune.

Atâta! O zăloagă. Posteritatea să știe
Că ne-a fost apropierea — miraculoasă apă-vie!

Atâta? Ori poate nici atâta?
Și mă sărută! Mă sărută, receo, urâto!

Sonet

Bucăți de cer. Bucăți de munți. Bucăți de timp.
O fragmentare-n toate. Și-n simțiri.
Nori albi. Munți albi. Pomi albi. Albastru nimb
Și-un idol — cu mâini albe și subțiri.

Un plutitor decor. Mirific schimb
Satanicelor griji. Stai și te miri:
Seninătatea asta de Olimp
Peste-ale mării tainice foșniri!...

Fragment de vis. Fragment de dor. Crâmpeli de chin.
Impenetrabil gând străpuns de risc,
Drapat în praf sintetic: manechin.

Granit la temelia unui pisc —
Pari Tot, dar ești doar un fragment hoinar
În veșnicia Clipei fără de hotar.

Tăcerea rezervată mie

Tăcerea rezervată mie în nemoarte
E-aproape o realitate. Goală,
Lumina rătăcindă mă desparte
De lutul gras, nears încă în oală.

Confuz amestec de luceferi negri,
Apuși în bezna de lumină oarbă,
Și negri-n adevăr, mai caști, integri,
Luceferi albi de siderală iarbă...

E calm și nepătruns la suprafață
Edenul subteran ce ne respinge.
Monstruosul prânz al fiarei ne răsfăță,
De-aici, cu carne crudă și cu sânge!

Adulmecăm ca un parfum de floare crima;
Asasinatul zilnic — ne seduce.
Ce bine-ți seamănă pierdută-aici fărâma,
Superbe Prinț, ce cochetezi sub cruce!

Sub masca Ta am vrut să mă descopăr,
Să aflu ce sunt — fiul tău bastard?...
Și de rușinea Ta, cu poala mă acopăr,
Și-n labirint terestru mă îngrop — să ard.

* * *

Am plecat în lumea largă
Dintr-un sat moldovenesc.
Nu-mi cânta acuma, dragă!
Cântecele m-otrăvesc.

Îmi văd casa și în pragul
Cel tocit — măicuța mea.
Nu-mi suci, mândro, șiragul
Zilelor, că-i moartea mea!

Îmi pun fruntea pe fereastră,
Fulger negru m-a trăsнит.
Ce blestem — din valea noastră
Că pribeag m-am pomenit?

Aș fi stat acum pe prispă,
Maica-mi căuta în cap
Și-mi cânta o doină tristă...
Eu de doru-i nu mai scap.

M-ar fi cicălit soția,
Pruncii învăleam în somn.
Nu-mi cânta, tu, sărăcie!
Taci! Că fac moarte de om!

Ori nu! Cântă, cântă-mi, dragă,
Cântecele le iubesc —
Cum plecai în lumea largă
Dintr-un sat moldovenesc...

* * *

În pământul tundrei înghețate
Poate-o amintire am lăsat?
O fărâmă de eternitate —
Traiu-mi trudnic, poate, am lăsat?

De speranțe nerealizate,
Munte cu țugui poate-am lăsat?
Cântece-ncepute și uitate,
Și nescrise — poate, am lăsat?

Sufletu-mi flămând de libertate
Și de Țară — poate, l-am lăsat?
Ca pe-un câine, inima, prea poate-n
Pragul fericii am lăsat?

Urmele-mi în tină înșirate,
Rătăcinde, poate, am lăsat?
Lacrimile, poate, înghețate,
Neștiute lacrimi — am lăsat?

Păsările-n cârduri, neplicate,
Păsări călătoare am lăsat?

Poate, trecătoarele-mi păcate —
Păcătos doar omu-i — am lăsat?

Mi-am trădat tovarășii, prea poate,
Fără sfat și sprijin i-am lăsat?

Poate! Dar e sigur — pentru toate
Mai sus zise și necuvântate,
Printre retrăiri ușor purtate,
Ori insuportabil suportate,
Un copil, iubitul, neuitatul,
În înghețul tundrei îngropatul, —
Sângele-mi și gândul — am lăsat!

Frânturi

Prin rana deschisă a soarelui
Sângele zării se scurge...

Drumurilor iarăși li-i dor
Să audă muzica pașilor mei.
O ureche pare fiecare picior!
Grumazul depărtării poartă salbe.
Inima poartă cercei.

Izvorul își înșiră mărgăritele.
Iubita îmi priveghează răsăritul.

Îmi port

Îmi port și eu trandafirul
Visului nerealizat,
Cum își poartă cimitirul
Fiecare, fiecare sat...

Sunt amețit omenește
Că-mi șuieră la urechi vântul:
Se-nvârtește cu noi, se-nvârtește,
Amețitor, pământul!

O mică aterizare
De-o secundă-două
Pe luceafărul din zare
Cu dragostea mea, Moldova!

Drumuri nebătute

Drumul necălătorit de nimeni...
Parcă este și-un asemeni drum?
Este, dacă vine să anime
Plăsmuirea basmului de fum.

Anonimi atomi am fi prin eră
Pe orbite într-un cerc închis,
Dar îndrăgostiți de-acea Veneră,
Zisă Artă, uși ce ne-a deschis...

Drum pândit de stelele cățele,
Drum lătrat de-abisuri și tăceri —
Zbori — să te întorci din nou la ele,
Jos, la pragurile vechii Țări.

Călător pribeag purtând zvâcnirea
Drumeției cu ecou-n piept,
Du-te! Căci așteaptă Omenirea
Tot, ce-i poate da... doar un poet!

Floare de migdal

Mi-am dăltuit poemele
În marmoră multicoloră.
Sufletul și-a ales temele
Din oceanul cuprins în Oră.

Am spart coaja pământului
Până la fluidul subțire,
Muind rădăcina cuvântului
În clocotitoarea simțire.

N-am fost supus legilor
Ce-ncătușează mulțimile.
Din adâncimile vecilor
Încălecai înălțimile.

Pastel

O căsuță agățată
Ca bijuteria-n păr
Pe o pantă — luminată
În făclii de flori de măr.

Șerpuindă cărărușă,
Cotigindă, subțirea,
Până la închisa ușă
Unde-mi este dragostea.

Părăsesc vacarmul urbei,
Grijuliul ei tumult,
Iar colegii mei să turbe,
Pismuind! Nimic mai mult...

Îmi stai în gând

Îmi stai în gând
Ca o petală
Ce-i scuturată de curând:
Un cărăbuș pe pat de boală —
Îmi stai în gând.

Îmi stai în gând
Ca o sandală
De copilaș
Pierdută-n crâng;

Ca primul vers
Pornit pe-o coală
În pustiirea ei banală —
Îmi stai în gând.

Îmi stai în gând
Medievală,
Ca o prințesă dormitând,
Pe cavaleru-i așteptând,
Ce a plecat pân-la răscoală,
Și nu știi ce-o mai fi făcând;
Ca primul fir de îndoială
Sfinxul nădejzii ocolind —
Îmi stai în gând.

Îmi stai în gând
În sens invers,
Enormă ca un univers,
Ce-i prins într-un cercel de-argint.
Ah, fără tine nici un vers
Înaripat, nici un cuvânt
Din pergamentul vieții șters
Ori de pe piatra de mormânt
Furat — cu inima din mers
Nu-l pot cuprinde-n înțeleș
Fără de tine stând.

Îmi stai în gând
Ca o petală.
Din sfera mea
Septentrională,

Eu mă surprind
Săpat de boală
În bezna caldă și domoală,
Din care nimeni nu se scoală;
În bezna molcomă și dulce —
Prăpastie cu ochi ce suge,
Mă duc în somn, halucinând..
Cu tine-n gând.

Cantilenă

Ploaia curge lină, lină,
Ca parfumul în grădină...

Curge-ncet, încet, încet,
Ca lumina din brădet.

Stau în fața ploii, drepti,
Chiparoșii înțelepți.

Doar oleandrii se apleacă —
Dumneaei când va să treacă.

Ploaia picură și curge —
Parcă e târziu și-amurge:

Viers de sturzi și viers de mierle —
Dragoste în rochie verde!

Cânt de mierle, viers de graur —
Dragoste cu păr de aur!

În ianuarie, la Yalta

În ianuarie, la Yalta, înfloresc,
Ca miresele fără de miri, migdalii.
Ramura zării-nmuguresc
Cu tumult de păsări călătoare.

Totul pare-atât de nefiresc
Pentru cel deprins cu alte ritmuri.
Dar... migdalii iarna înfloresc
Cu petale roze de-amurgituri.

Îndrăzneală și nesocotință? Vai,
Cum să apar florile de frig, înghețuri,
Ce se face badea Neculai,
Dacă pier aceste frumusețuri?

Și surâd migdalii: „Ce copil
E poetul! Bade, nu te teme!
Că și tu, ca merii în april,
Arzi în plină iarnă, de poeme!

Pentru unii neobișnuit pretext,
Noi, migdalii, exprimăm prin floare
Al obscurii rădăcini protest
Din ne-ndreptățita închisoare.

Pentru alții neobișnuiți,
Noi, migdalii, în veșmântul spumii
Înflorim etern, nebiruiți
Nici de-ngheț și nici de... gura lumii!

Pentru noi găsim crâmpeli de soare
În cotlonul ghemuit sub munți!“

Bun sosit!! Iubite călătore!
Asta-i viața! Greul să-l înfrunți!

În ianuarie, la Yalta, înfloresc,
Ca miresele fără de miri, migdalii:
Versurile mele, înc-un vers,
Într-un șir de versuri călătore!

Omar Chaiam

Când se apără, femeia,
Ea, adeseori, atacă.
Muzicant, pricepe cheia:
Rostul ei e ca să placă!

Calm! De vezi veșminte rupte.
Plânge? Fie-ți mintea trează!
Nedeprinsă ca să lupte,
Fără vreun motiv... cedează!

Reproș

Nu-mi mai spune: dragă!
E un lucru cert —
Am trecut în șagă
Nu ca să te iert!

Zicerea bătrână
Are un temei:
Nu scuipa-n fântâna
De-unde ai să bei!

* * *

Din becuri curge gălbenușul blond.
Oglinzile, pustii de chipul tău, sunt triste.
O muzică stridentă, ca un clonț,
Destramă-n suflet palide batiste.

Absența ta e ca un vitriol
Ce-mi sfâșie ființa și răgazul.
Imaginea genunchiului tău gol
Mă urmărește; ochii și obrazul.

Coroana părului tău greu din copci
Desprins, parcă îl văd plutind — fantasmă.
Cuptor mi-i craniul, în care-mi coci
Tristețea din dospeli de protoplasmă.

De ce mă-mbăt? De tine ca să fug!
Beat, ca-ntr-un câine vagabond, destinul
Izbesc, și carnea-mi arde ca un rug;
Mă curăță vâltoarele și vinul.

Ah, clipe! Voi, tovarășe oglinzi,
Răsfrângeți fără nici un sens pustii!
Ucigătoare beznă, să-mi întinzi
Pocalul cu uitare, ca rachiul!...

Și papagalii roșii, papagali
Din cuiburile cuștilor lunare,
Cu ochii lor bombați și inegali,
Trimite-mi-i cu tunet de fanfare.

Sunt obosit de mine și de cel
Ce-n mine, bănuir — dorinți ațâță.
Să-mi leg al inimii bolund negel,
Dă-mi firul blond din splendida ta găță!

Rob? Nu. Rob ție niciodată n-o să-ți fiu.
Capriciile tale — foc în iască!
Eu colții-n trupul tău trandafiriu,
Eu gheara-n vanitatea-ți femeiască —

Ca tigru lacom aș înfige-acum!
Te vreau! Căci fără tine-n vine frigul
Îmi curge și într-însul mă consum.
Ard, și-n extaz — mă văd un clovn ridicol!

Șerpoaica

Avea privirea iute, adâncită
Sub streșiniri pietroase. Unduia
Un trup incandescent, numai ispită,
Cu licăriri de zale și tremur de nuia.

Pământ bătut, săpat de pași mulțime,
Vegheat la ceas de noapte de luceferi reci.

Călcam spre jinduita înălțime —
Sălaș de bufnițe și lilieci.

Mă aștepta în prag și mă ducea-n cămară,
Încolăcindu-mă cu dor de-a se-ncorda,
Și ochii îi sclipeau ca stele-n călimară,
Și limba, despicală... să i-o sărut mi-o da.

Din volumul
TĂRIE
(1972)

Cimitirul eroilor, Riga

În somnul de piatră dorm caii de piatră.
Luptașii în zale și chivăre — dorm.
Sub clopotul bolții de fontă, enorm,
Și luna și soarele dorm, că-s de piatră.

Sunt forme, simboluri, pecetei sunt de piatră.
Mișcarea-i oprită. Și pietrele dorm.
Victorii și gloriei. Lin orga din Dom
Dă glas: simfonii iluzorii, de piatră.

Și floarea, și bucla, și pleoapa-s de piatră.
Hipnotic ne pare al pietrelor somn.
Și eu pe parcurs ca o piatră adorm,
Visez vis de piatră în somnul de piatră.

Culoarea, mișcarea în basmul de piatră
Sunt pietre pe pietre, simbol multiform.
Vitejii de piatră și caii lor dorm,
Chiar focul cel veșnic și-acela-i de piatră...

Simbolul

Simbolul e mereu fără contur,
Plutind într-o cețoasă ambianță,
Realizat elementar și pur
În umbră, adâncime și distanță.

E trecător în grava lui prestanță.
Nu-i astru, ci un nesfârșit azur,
Ce pare gol și fără importanță,
În fond fiind un echilibru dur.

Când omul, părăsind infama-i formă,
Căci e cu neputință de-a fi șters
Ca un nimic, — cu forța sa enormă, —

Cuvânt sau rază, — călător prin neguri,
Disprețuind și parte, și întreguri,
Se varsă-n conținut, în Univers.

Orgoliu bărbătesc

Vei crede, poate, sincer, că m-a lovit durerea?
Că părăsit de tine voi suferi nespus?
Prea poate nu te-nșeli... Dar am de spus
Că nu mă bat cu pumnii în cap, nu-mi crapă fierea!

Mă primbl prin parcul Pușkin în fiecă apus,
Scriu versuri adecvate și savurez plăcerea
Activității simple în pacea și tăcerea
De care mă lipsiseși când îți eram supus.

Cu fiecare oră, de ce-a fost mă descaier,
De amintiri mă scutur ca ramul, fără vaier.
E bine că trezia de-acum îmi ține parte.

Nu-n viziuni gonașe pe-al visului tumult
Și amoros incendiu... Am devenit adult:
Prefer prezenței tale... distanța ce desparte.

Dante

Prezent ești, Dante, printre noi. Eternul
Tău geniu ne îmbogățește visul.
Realitate a rămas Infernul
Și-l contrabalansează Paradisul.

Cu eleganță înfruntăm paternul
Stăpân, parând cu spada tot dichisul
Pe tavă oferit cu compromisul, —
Să nu ne murdărim cumva internul

Complex! Divine, tu ai cutezat
Să smulgi cu îndrăzneală-acel sigiliu,
Ce birocrata moarte-a aplicat

Pe tot ce e mister. Un nou Vergiliu
De am găsi, cu barca, în tangaj
Prin infinit, am descifra un nou miraj!

Petronius — arbitrul eleganței

Petronius, arbitrul eleganței,
Al Romei vechi patrițiu favorit,
Domnea ca un simbol, împodobit
În nimbu-i legendar, de la distanță.

Plebeii Romei, trai ducând sordid,
Cercau să-și dea un pic de importanță:
Petronius părea să fie ghid
Mulțimilor cu nobila-i prestanță.

Milenii au trecut. Și din legendă
Răsare umbra omului — pe roze
De sânge, vinele fără de poză

Ce și-a tăiat, spre a plăti acea amendă
Tiranilor, ce dau viața prin filtru...
Nu-n eleganță, doar, Petronius fu arbitru!

Sonet urban

Sunt orășean: mi-i drag s-aud din robinet
Curgând cu zgomot apa. Când vreau — o pot opri!
Pictat de un maestru chinez, un colibri
În cabinet pe-o pânză vreau să-l privesc discret.

Privighetorii, mierlei, — ascunse în boschet,
Ori tufe, — eu prefer s-audiez concret
Pickup-ul, simfonii de Bartok spre-a sorbi,
Ori scripca lui Lunchevici cu rare potpuri.

Stihia dirijată de omul la buton,
Volan ori automate, în brâuri de beton
Supusă, iată vrerea geniului uman, —

Iar nu, pornind zănatic, haotic, dezmațată!
Romanticei aceste străin i-s deocamdată.
Să nu vă mire faptul: născut sunt orășean!

Meditație la mormântul lui Ianis Rainiss

Eu voi veni la voi înmărmurit și tragic,
Înfășurat în mantia cernită-a somnului,
De dincolo, din lumea simbolurilor, magică,
Cu ritmul poeziei nesupus nici domnului!

Rupând pecetea morții, ca tânărul ce-nvie
Pe cripta funerară-a lui Rainiss, letonul,
La vatra ori la prispa, ori nalta strășnicie
Urbană — voi veni, ca să vă tulbur somnul.

De veți fi triști — în doi vom retrăi tristețea;
Vom lăcrima — de ne va-mpovăra durerea
Ori... vom tăcea! Au cine veni-va să vă-nvețe
Puterea fără margini, ce-o poartă-n ea tăcerea!

Pământul ne astupă privirile și gura.
Străjer ne-nduplecat la căpătâi stă EA
Și-i scapă numai una, — vicleană e Natura! —
Tăria grăitoare în forța de-a tăcea!

Îngenunchez în miresme

Mireasmă tare de molid,
După un veac de închisoare, —
Mă face-ntreg să mă deschid
Ca floarea-soarelui — la soare.

Să mă destram, să mă adun —
Smuls din al negurilor vâl,
Un pumn de perle să-mpreun
În podul palmei, să mă spăl.

Cu sufletul — ațos mănunchi
De vergi uscate-n netrăiri,
În tari miresme în genunchi,
Ca-n preajma unei năluciri.

Nervi desplețiți — lungi rădăcini
Împlântă-n miros de păduri,
Ca magul — veștedele mâini
Ale biceșnicei făpturi.

Aspir și parcă mă dizolv
În aerul înmiresmat,
Puțin, cam cât un fir de colb
De suflet trist și-nstrăinat.

Din desaga amintirii

Îmi ghilea cămășile soarele
Și pârăul îmi linge picioarele.

Bunica — scundă ca o surcea,
Cu urzică mă mângâia:
„Talcioară“ ca mine — satul,
Cică, nu mai văzuse altul!

Iar bunelul? De! Ca bunelul —
Îmi dădea maera*, când jupea mielul,
Și, de fiecare poloboc ce sugea,
Îmi dădea și mie — ca de-o lulea!

Zicea să nu mă deprind cu băutul...
Putea să i-o spună lui mutul!
Beam, mâncam; în sfârșit, trăiam
Cu sărăcia și moartea la geam.

Sărăcia n-a mai intrat, că și-așa era prezentă.
Baba-Hârca cu împlinitul, ca receptorul,
Știa s-aștepte. Dar neprimind rentă,
Până la urmă, le-a dat bunicilor cu piciorul.

De-atunci o scot din desagă
Și vorbesc cu-amintirea, cum aș vorbi cu fata dragă.

* Aici: ficatul (Nota red.).

Sub clar de lună

Curioasă ca o nerpă,
Cu ochi holbăței, de broască, —
Dulcineea mea-i superbă,
Tunsă scurt sub mica-i bască.

Eu o țin, galant, de mână,
O așez în capul mesei:
Prepunându-o de stăpână,
Îi dau „florile miresei“.

Magul cherchelit — de știre
Copleșit ca de-o aromă,
Ne vorbește de-a iubirii
Improbabilă fantomă...

Torn în cană și-o port roată.
Bem „solid“, moldovenește!
Luna plină intră-n poartă,
Pe fereastră năboiește.

În livadă, unde-i nukul,
Sus, pe creanga cea uscată,
Mierla ghem stă lângă cucu-i,
Cu broboada lunecată.

E târziu de-acum, mătușă!
Am golit noi, harnici, vasul.
Magul picură la ușă,
Numărând arar cu nasul.

Luna-i doar dezamăgită.
Galbenă — să-i zici gutuie!
Ca o mătă potcovită,
Fără scară-n slavă suie.

Nepoftită-n casa noastră,
Ca un cort pierdut prin nalbă,
Stă pe gânduri — o sihastră,
Împletind cosiță albă...

Uneea

Pentru că mi-ai dat răgazul
Să te strâng aprins în patul
Răcoros, să-ți simt obrazul,
Mângâierea ta ciudată,

Nebunatică și dulce,
Aprigă și pătimașă,
Străbătută ca de fulger
Într-a norului cămașă,

Ce mi-ai dăruit blândețea
Și ardoarea moliciunii,
Ca un stâlp de frumusețe.
Sub vegherea rece-a lunii,

Mulțămirea-n palme ia-o
Cu cutremur și-ngrozire,
Ca o lacrimă de aur
Pe obrazul amintirii.

La o cafea

În ceașca de cafea, aprins, alcoolul
Transfigurat în pânze albastrii
Cu nebulozități tivește golul
Iubirii, ce-ai respins-o, tu, întâi.

Reîntâlnire... Riduri pe obrazul
Mai neted ca o marmură ce-a fost.
Stimată doamnă, cred că n-ar fi cazul
Să ne mințim. Acum e făr-de rost!

Pe-atunci, când clocoteam de energie,
Când ai fi devenit un mototol,
Iubindu-ne... Nu zădări stafia
Acestor pânze reci de alcool.

La ora despărțirii

Trăim nu de o zi, de două.
Cu de-amănuntul doar ne știm.
Când plec, îți ninge și îți plouă, —
De parcă-s dus la țintirim!

Au nu-nțelegi că tu mă chinui
Cu fața palidă cumplit,
Cu zâmbetul străin și ochiul
Pustiu de sens și rătăcit?

Eu te cuprind — tu cunoștința
O pierzi... Eu gura ți-o sărut,
O gură ca de moartă, rece —
Cu miros de pelin și lut...

Revină-ți! Ne privește lumea!
— „O, nu pleca!“ — Vorbe deșarte.
E vremea să mai știi de glumă:
În orice clipă este-o moarte!

Din volumul
EURITMII
(1980)

Merii își ning podoaba

Merii își ning podoaba
Într-o suavă aromă.
Totul e-n om repetabil,
Nerepetabil doar omu-i.

Soare. În floare-i prunul.
Vântul adie încet.
Toți vom pleca, câte unul,
Fără suspin, ori regret.

Farmecul de totdeauna
În dezlegarea cuvântului:
N-ai s-o mai faci pe nebuna,
Tu... Cumințenia Pământului!

Vin rândunelele la cuib

Vin rândunelele la cuib
În zori de zi, în zori de zi.
Le-aud duiosul ciripit.
Dar cuibul nu-i, dar cuibul nu-i.

Vin amintirile la cuib,
La cuibul unde ne-am iubit;
Le-aud știutul ciripit.
Dar cuibul nu-i, dar cuibul nu-i...

Cărțile

Prietenii mei, cărțile,
Mă privesc cu ochi mari
Din toate părțile,
Ca niște canari.

Mulți prieteni, paginile
Răsfoite povestesc,
Depănând imaginile
Unui zbucium sufletesc.

Stau pe masă vraieste;
Clituri — pe podele, —
Parcă ar fi pajiștea
Visurilor mele.

Dă îndestulare sufletului

Desființează-mi lutul,
Prefă-mă în spice,
Ca bobul, mutul,
Să-ndestulez calicii...

Desființează-mi inima
Și prefă-o în pai
Să fiu viermelui fluier,
Gâzului — nai.

Desființează-mi umbletul
Pe rotogolul pământului,
Dă îndestulare sufletului
Din substanța cuvântului.

La Sauca

Lui P. Zadnipru

S-a dus mama de acasă
Și-a lăsat tot ce se lasă.
S-a dus mama în mormânt
Și-a lăsat toate cum sânt.

Iarba crește, cântă vița,
Apa-i dulce ca halvița,
Dar s-a hârduit ulciorul
N-o să bea mai mult... feciorul.

Frunza când fu ca arama,
S-a dus fiul după mama...
Și mă chinuiește gândul:
De ce-i mai p u s t i u pământul?

Amfibolie

Zările cu purpură se împânzesc.
Ne detașăm de noi câte un pic, mereu.
La rugurile toamnei îmi încălzesc
Transfigurarea sufletului meu.

De marmoră trandafirie munții
Par, cu Luceafărul pe-a mării șesuri,
Cu stele pâlپând în jurul frunții,
Cu ochi misterioși, plini de eresuri.

Și iarăși a surprinde îndrăznesc
Ecoul fericirii în zboru-i greu.
La rugurile toamnei îmi încălzesc
Amfibolia sufletului meu.

La moartea poetului Leonard Tuchilatu

Iată, nu mai este-n „azi“,
E precis c-a fost în „ieri“.
Prea devreme-a fost să cazi.
Tu, odraslă de oieri.

După ce te-ai dat în vânt?
După zâna cea de foc?
După marele cuvânt,
Ce lipsește de noroc?

Încordarea ți-o citesc
Și-n final, și-n început,
Suflete duhovnicesc,
Răstignit în bietul trup.

În trecut îmi arunc
Ațintitele vederi,
Văd lumina ca un prunc,
Dibuind fără scăderi.

Ce balene ai visat,
Codrii goi în ele, larg
Vântul care și-a lăsat
Fâlfâirea pe catarg?

Ca lumina, tu, „bătrâne“,
Ai purces pe drumuri reci
În definitivul mâine
Devenit granitic veci.

Chiriecii, beți de vlaga...

Chiriecii, beți de vlaga
Noptii, unde-i Yalta floare,
Risipesc mărgăritare
Cu aromă de Malaga.

Gingașă și poftitoare,
O internă-n rochii suple,
Printre chiparoși, dogoare
Vine în obraz să-mi sufle.

Ori e numai aşteptare?
Ori, ce vine, ca să-mi umple
Clipele cu doze duble
De tării costisitoare?

Cerul vasta sa clepsidră
O deşartă — colb de stele,
Când de gât mă strânge hidra
Solitudinilor mele.

Mă prefac în corn de lună,
Fir dintr-un regesc tezaur,
De urechea veşniciei
Mă anin, — cercel de aur.

Fiecare stea îşi are
Chiriacul ce o cântă.
Yalta. Marea foşnitoare
Şi un dor cu iz de mintă.

Otravă

*... Veninul strâns l-am preschimbat în miere,
Lăsând întreagă dulcea lui putere.*

T. Arghezi, *Testament*

Şi trebuie a fi!? Să ai dinţi cu otravă
Şi să nu mori de autoînveninare, viperă,
Zeită a obscurilor desişuri, suavă, —
Datorită veninului, independentă şi liberă!

Vasăzică „otrava“ nu e caz de alarmă?
Ce colți delicați, ce fine pumnale!
Zeiță fantastică, în întregime armă,
Și nu în atac, în defensive banale.

Ba da, și-n atac! Îți cunosc spaimile
Serpentină telurică, încolăcit ghioc.
Vino, otrava mea, să te țin în palmele
Căușite de rugăciune, ca un mag te invoc.

Castă și atotputernică otravă,
Tu, cea de o ființă cu izvorul vieții,
Tu, din ulcica pământului ridicată în slavă,
Sonoritate ucigașă din cuvântul ce glorifică poezii.

Nu-ți cânt drumul

Nu-ți cânt drumul
Pe pământ.
Cel din cer
Nu-l știu, nu-l cânt.

Cântu-ți numai
Ce-ar urma
De-ar da-n spumă
Inima;

Inima
Cu faptele,
Ca la mama...
Laptele.

Nicoletta

Vine-un susur cristalin
De verdeață și răcoare
De la clopoței din
Codrul dus în depărtare.

Nepoțica mea o țin
Cât un strugure de zare,
Surâzând la un țechin
Ce în soare se năzare...

Faguri de minunății,
Lume mare în toți vecii!
Minte, cum să nu reții,

După-atâtea barbarii, —
Doi obraji trandafirii
Și-ochișorii negri-ai Păcii?!

Cine-a zis?

Cine-a zis, cine-a zis, cine-a zis
Că nu ești, floricea de Iris,
Sofca-n care bunica a-nchis
Zestrea ei de arome și vis?

Că n-ai fi cântătorul abis,
Nimbul lacrimii cel nedescris,
Puritate, ingenuu Iris...
Cine-a zis, cine-a zis, cine-a zis?

Vioară

Cum îmi sugerează liniștea vioara!
Voi sorbiți în baruri din pocal.
Rouă voi să sorb din subsuoara
Frunzei păpușoiului natal.

Multe nu poftiți ca să rețineți,
Fanți civilizați pân-la refuz.
Mi-aș spăla-n agheasmă ochii vineți,
Sărutați de stelele de sus.

Țărâna oare nu-mi stă bine?
Deghizat în strai de orășean,
Sunt copil din flori, de sub sulfine,
Ori, poate, și de sub buruian...

Vreau desculț prin pulberea călduță
Lipăind iar să mă văd pe șes,
Să m-aștepte-n vale o căsuță
Cu privirea plină de-interes.

Aș intra în vreo bătrână prisacă
Reumatismele să-mi vrăciuesc.
Ei, dar inima? Pocal plesnit oleacă?
Chiuind de glie-am s-o trântesc!

Țândări să se facă, blestemata,
Sub călcâi cu totul s-o fărâm,
Ca să vadă-ngrijorată fata
Ce-i beleaua celor ce iubim!

Lăutare, gătuie-ți vioara!
Voi sorbiți la baruri din pocal.
Eu mă răcoresc din subsuoara
Frunzei păpușoiului natal!

După-o țară de căldură

Țipă lemnu-n bătătură
După-o țară de căldură.

Râd la geamuri chipărușii
Și Mășuța-n pragul ușii.

Badea Nicolai, sireacul,
Degerat-a? Nici pe dracul!

Tundra-i în ninsoare nouă
Cum în floare-i azi Moldova.

Grozăvia iernii minimă-i,
Patria de-i parte-a inimii.

Oh, dar țipă lemnu-n bătătură
După-o țară de căldură...

Lume, dragă lume

Ce folos că sunt bogat,
Lume, dragă lume,
Că am casă, masă, pat —
Lume, dragă lume,
Casa nu o iau cu mine,
Lume, dragă lume,
Zac în pat și moartea vine —
Lume, dragă lume,
Și pe masa mea de scris,
Lume, dragă lume,
Arde ultimul meu vis —
Lume, dragă lume.

Stafiile versului

Mă-ngenunche moartea;
Ridicat satârul
Va izbi, în fine. Va lua sfârșit
O fermecătoare viață. Achit birul
Și mușc din țărâna frământată-atât.

Soarele și luna, pasărea cu gureș
Clonț, pe piatra aspră în cioplitul strâmb
Vor fi mărturia marelui meu iureș
Cu rulonul plin de versuri la carâmb.

„Zace-aici, va zice careva, rapsodul
Înțeles de javre, fete și calici.

Nici o stea din ceruri nu-i marcă exodul;
E ingrătă soarta birnicilor mici!“

Ard păduri cu trosnet. Dezolant e arsul.
Ard în suflet codri dureros de vii.
În pământ, în groapă, ultim va fi masul.
Versurile mele, — cui vă las, stafii?!

Alba mixtură a suferinței

Să stai în chilia răsufletului
Ca în străfulgerul unei flori
Cu singurătatea sufletului,
Poate, gata să mori.

Să stai, să te mistui în liniște,
Cu privighetoarea în gând,
Să fi o cerească liniște
Peste-un străbun pământ.

Să fi într-o umbră cu umbrele
Cearșafurilor albe și tandre,
Să fi cu visele, sumbrele,
Sub flori de mustoase oleandre.

Să fi... și alături extatică
O ființă aproape, aproape,
Ca stepa întinsă, sălbatică,
Cu multe zăbave de ape.

Să fii nepătruns și-n destindere
De mari suferinți și rețineri
Pe-a feței terestre întindere
Cu anii maturi și-așa tineri.

Să fii.

Euritmii

Ziua se scurtează, noaptea se lungește...
Frunze galbene pe furiș apar.
Sufletul de dor opărit tânjește.
Funia se strânge tot mai mult de par.

Tace chiriacul. L-a-nghițit vreo cioară?
Dă năvală-n arbori un potop de ciori.
Cât ai să mai porți a dorului povară,
Inimă? N-ai aripi, deci, nu poți să zbori.

Tace chiriacul. O plăcere minimă!
Ești lipsit și de-asta. Om nefericit.
Tace chiriacul. Dar nu tace inima
Omului neliber de-a fi-ndrăgostit.

Floarea de vis

Privește-i obrazul — ca piersical
Gâtul — de alabastru!
În rest pare diversă ca
Obișnuitul cer albastru.

Cum o reținem? Idee concretă:
Inocență naivă, surprinsă, goală
Întârzie în fața oglinzii, cu sâni de cretă
Privirilor în abandonare totală.

Așa e dragostea — impudică,
Dăruitoare și dăruită unuia.
Depărtarea de dânsa include că
Ești deposedat și chinul te zguduie.

Tremur nervos. Nu, nu-i frig, ci lipsă.
Lac de beznă pe luciul cu nufăr închis.
Nenorocirea mea! Oare nu-i nici un chip să
Înflorești fără dragoste? O, floare de vis?

Prin nouri luna

Prin nouri luna bâjbâie ca un bețiv
Ce nu găsește ușa de intrare.
La geamul tău, tandru și uscățiv,
Luceafărul ți-oferă petre-rare.

Eu nu-s gelos. Măcar că nu mi-i bine:
La ce la geamul tău să stea luceferi?
Și tu să le zâmbești, fără rușine,
Precum le-ai mai zâmbit și altor belferi?

Da, dragoste! Eu nu ți-oi argăți,
Deși, se zice, dragostea e lucru mare...
Prin nouri luna bâjbâie ca un bețiv
Ce nu găsește ușa de intrare.

Tristețe, singurătate

Tristețe, singurătate...
Parcă asta-i mare noutate!

Sunt de singurătate plin
Ca depărtatul Sahalin.

Tristețea m-a-nșfăcat, mă bea
Ca șarpele boa.

Și totul din simplul merchez
Că n-am vrut să-ți telefonez.

Ba nu — am vrut, am vrut,
Am vrut și chiar aș fi putut.

Ar fi fost un deranj prostesc:
Știi singură doar... te iubesc.

La infinit s-o mai repet
La ce? Și pentru ce... regret?

Deprinsă să ornezi crivatul
Cu mine ori... cu-oricare altul.

Grozav de trist! Cumplit de singur:
Că tu mă mai aștepți... nu-s sigur.

Din volumul
POEZII ȘI POEME
(1983)

Poetul

A fi poet — înseamnă pana
Să-ți fie gata orișicând
Prin vorbe să redea icoana
Simțirii plăsmuită-n gând.

A fi poet — înseamnă slova
Sincerității să ghicești,
Împerspătare dând ca roua
Aprinsei inimi omenești.

A fi poet — înseamnă glasul
Trompetă să răsună-n zori
Ca lumea să-și îndrepte pasul
Spre luminosul viitor.

A fi poet — înseamnă-n frunte
În munca nobilă să fii,
Dușman pornirilor mărunte,
Părtaș al faptei mari și vii.

Elevație

Pricepe graiul florii și-al lucrurilor mute,
Poete, rupe-ți talpa de la pământ și du-te,
Acolo unde-i veșnic murmurător izvor
Al sufletelor noastre ce-s abur doar și zbor,
Mai sus de soare, care-i vechi paznic de hotare,
Spre slava unde ochiul pizmaș cată-n zadar,
De jugul întristării, povara amintirii
Te leapădă, doar tu știi cărarea-ascunsă-a firii,
Mai sus de nave cosmice, de aștrii în volute
Să sorbi nectarul harului nespus în vorbe — du-te!

Arta

Înspre vârful de munte,
În spirală,
Calea noastră urcă sus,
Domoală.

Cale nu prea netedă
Și lungă...
Câți din noi
La vârful
Au să ajungă?

Mergi vărsând sudori.
Răbdând — aduni,
Tot orbecăind
După minuni.

Te dezbină,
Te legi și te dezlegi
Pân-la chin,
Ca să te înțelegi,

Mergi și arzi.
Pe praguri tari de lezezi
Anii
Ca funinginea îi lepezi.

Mers fără popasuri,
În nesomn,
Mers
Ce nu e dat oricărui om.

De ajungi la culme —
Stea devii,
Luminând
Milenii
Peste-mpărății.

Biruința-i cea
Ce întartă.
Calea asta-i
Lupta pentru artă!

Belșugul cel de spice

Descinzi, calică muză, din spațiul oniric,
Ca un bătrân cu tuse, cu nasul în fular,
În cârdășia unor vedenii sterpe, clar
Nu-ți este sensul vieții, chiar de-l întâmpini liric.

Tărâmul adormit de pergament asiric,
Nu spune cititorului contemporan cu har
Nimic, de parcă-ai oferi într-un murdar pahar
Poșirca multă-n grade al unui plâns sibilic.

Te vreau, subtilă muză, să vii cu sănătatea
Pământului, ca-n brazde țelina ridicată,
Ca să dețin în muncă și joc întâietatea.

De năluciri absurde de-a pururi vindecată,
Din fulgerul solar să te deprinzi a zice,
Ca-n jur să intre-n horă belșugul greu de spice.

Cine mama sa și-o uită

Cine mama sa și-o uită
Moartea-n ochii săi se uită.

Cine Patria și-o uită —
Nu mai beie apă multă.

Cel înstrăinat de Țară,
Ca o gârgăriță piară!

Cel care s-a rupt de grai —
Moară fără spic, un pai!

Îndrăgostit de ochii tăi

M-am îndrăgostit de ochii tăi
Amestecați cu turbureala albastră a cerului
Din văgăunile vulcanilor cu vâpăi,
Ca minciuna răstignită pe crucea adevărului.

M-am îndrăgostit. Și, iată-mă-s părăsit...
Ți-aș săruta urmele, părul, poalele;
Floarea soarelui sunt, sclavul tău poate sunt.
Dar de ce, de ce nu mai revine soarele?

Veghează

Veghează. Ori tresare prin somn? E-același glasul:
— Ascultă, păcătosule! Nu trândăvi. Atât
Cât ți-a rămas, — tic-tac! — avar măsoară ceasul
Și hârca gheara rece ți-o va-nceșta în gât.

Torentul argintiu al vieții tale, iată-l
Cu flori de miozotic s-a prăvălit în hău.
Nu mai visa. Zadarnic. Tot mai îndepărtatul
Miraj al tinereței nu e de nasul tău!

Zici: — Inima? Ah, inima! Nu ai uitat-o, tată?
Batjocura clipitei. Nimic nu te-a costat;
De clipe să nu-ți pese. Așa-i? Viața toată.
Scurta viață toată pierdută-i! Ce păcat!

Veghează, nu dospil! Mereu revine glasul,
Ori ciocănitul-n geam. Și ochiul sperios
Încearcă-a desluși ce ticăiește ceasul,
Ori inima bolnavă... Veghezi? Dar ce folos?!

Meditații la capătul nopții

Inutile zbateri, momente de fericire, clipe
De feerii pieritoare. Planează pasărea
Învăluitoarei lumini. Coviltirul uriașei aripe
Ce acoperă răgazul unei destrămări și falnica pace.

Drama noastră spirituală este și drama vieții.
Calea singurătații integral surprinsă în vecinătatea
Marii taine. Cât de copilăroși sunt uneori poeții!
Inima veșnică a ființei în inimile noastre muritoare bate.

Frumusețea rămâne, linia ondulată în pământescul
Vitrăliu al amintirii cineva ce-o râvnește.
E destul să freamăți la frământul zbuclumăturii Eminescu
Ca să pricepi drama Luceafărului, simplu, pământeste.

Poți să te închipui Prometeu, dar voracele vulture
E născut din tine, din nerostita ta încrâncenare
Când te iai de piept cu Dumnezeu, cu fiorosul fluture
Al morții, nevrând să cedezi agitata, pământesca-ți
suflare.

Maniera artistică a geniului se impune de la sine,
Poezia se naște lângă femeia iubită, melancolia —
la mormântul ei.
Cine să înțeleagă adâncimea tragismului omenesc, cine
Când ne aflăm în roiștea halucinantă de vanitoși și
derbedei?

Transfigurare nouă, și alt aspect, un sunet nou
Și cuvântul devine renăscut ca raza răsfrântă
Pe luciul unei mocirle incandescente, fără priză la ecou
Și palavra uzată se umple de nebănuite sensuri, vibrează,
pe nou cântă.

În inelul lor piatra prețioasă a cuvintelor comune
Razificând sonore din voce omenească, desăvârșite
Devin din potriviri — o minune,
Așa-zisele nestematele poetice — simplele cuvinte
potrivite.

Transmite peisajului toate stările tale sufletești, irepetabile
În tăcerea vie și întunecimile nopții alături de munții
înalți
Conturați departe lângă spatele nedevenite arabile,
În melodiile integral exprimate — coturnii artei să-nalți.

Aspirațiile toate, incantațiile la fel toate, toate
Eforturile unei rațiuni euforice în dialectica firii
Să te târâi ca râma, ca rănitul de moarte să te târâi în
coate
Spre desăvârșire, supremă realizare — iar Finalul —
mediocritate, nedesăvârșire.

Înalta fantezie creatoare poate recrea viața
Ca și natura, și-o poate reînnoi etern, pe listă...
Nu de bucate, ci atunci când e în agitație glumeața
Și fantastica fantezie creatoare atunci când există.
Ultima invidie! Invidiez piatra funerară
Sub care zace obiectul iubirii mele, trupu-i divin
Și deviatu-i de pe orbita credinței țel, cât a fost în stare,
Să păcătuiască cu alții. Pentru neștiutoarea-i
Necredință depun cu pioșenie floarea albă de crin.

Omul e fluviu

M-am pomenit
Gol
Pe un țărm în pragul înghețului,
Pe țărmul pieptiș
Al fluviului
Aruncat, ca o moluscă,
De furtunoasa stihie.
Inactivitate — înseamnă moarte.
Fluviul e nemilos. E nebun.
Ridică-te, nenicule!
Luptă!
A lupta cu un vrăjmaș puternic
E o plăcere!
Pune la bătaie inteligența,
Lupta e creație.
Trece prin minte, ca o revelație,
Necesitatea luptei.

Fluviul.

Examenul neîncovoierii mele

E ca o amintire a izgonirii din paradis.

Se îngaimă în mine

Puteri uriașe, primordiale.

Am fost o moluscă

Tremurătoare, înghețată,

Și am devenit

Fluviu.

Ca să vezi, de ce scamatorii e în stare

Viața, destinul, slăbiuciunea omului!

Omul

Devenit

Fluviu!

Totdeauna fluviul e în noi.

Numai că nu ne dăm seama de asta,

Până nu ne pomenim — deștoliți,

În pragul înghețului,

Undeva pe un țărm de fluviu uriaș.

Am devenit

O rață polară.

Rezist la un ger

De minus o sută zece grade.

Așa că nici o mizerie

Nu mă mai îngheață!

Frunza în chip de inimă

Toamnă. Fiecare copac
E o mănăstire cu frunzele
Pictate cu artă
Bizantină, ori moldavă.
Pitorească mănăstire!
Stimată doamnă,
Toamnă,
Îmi oferiți mâna transparentă
Cu inelele scumpe
Spre sărutare?
Mulțam, pentru bunăvoință,
Îmi permiteți să păstrez
Frunza asta aurie, ca o inimă,
Din plopul îmbrățișat de vânt?
Frunza asta e iubita mea.
Vă miră? Priviți cu atenție.
Iubita a fost zugrăvită în inima mea.
Și iată această enigmă credincioasă
O regăsesc în plopul acesta elegant
Ca tinerețea mea.
Nu e așa, că frunza de aur
Poartă chipul iubitei mele?
Al fostei mele iubite...

Au picat frunzele

Au picat frunzele
 și-au rămas cuiburile
Goale — părăsitele.
Au picat frunzele
 și crengile, răstignitele,
Ca mâinile bunicilor bătrâne
 leagănă cuiburile.
Bătrânele noastre, adormitele,
Leagănă cuiburile părăsite,
 leagănă cuiburile.
Aud foșnetul frunzelor și ciripitul?
Au picat frunzele.
Un porumbel sălbatic
 ciugulește într-un cuib de cioară
Niște coji de ouă. Culme a micimii!
Au picat frunzele.
Iată dintr-un cuib răsare soarele
Și toate cuiburile par frunze de foc.
Iluzie de scurtă durată.
Au picat frunzele.
Iubita nu mai vine. Cuibul nostru este gol,
Părăsit. Nici un soare nu-l mai aprinde.

Insuportabilă grelime

Frunzele sunt umbra stelelor.
Umbra frunzelor sunt stelele.
Sufletul n-are umbră.

Dragostea n-are umbră.
De-ar mai avea și umbră,
Omul nu le-ar mai suporta
De grele...

Plopul toamna

Aglomerat de crengi și crenguțe, afară,
Plopul se leagănă sclerotic. Toamna
L-a curățat de frunze, i-a întors buzunarele
Și l-a lăsat calic și mut. Scheaună

Undeva o melodie izbită de-un tenor.
Ce te legeni, părăsitul? Uite-o turturea
S-a oprit pe degetul tău arătător,
Fără să priceapă că tu îi arăți... înaltul.

Păr de aramă, aur de-aramă

Păr de aramă, aur de-aramă,
Ochii albaștri, ficși, ne recheamă,
Ochi de iubită, ochi veștezi de mamă, —
Păr de aramă, aur de-aramă...

Soartă de ani vămuită. Cazarmă.
Drum pe-un pătrat de trei metri. O armă.
Și s-ar fi pus capăt vieții. Năframă
Neagră a morții, păr aspru de-aramă.

Cântec. Ori șoaptă. Chiriac de sub ramă,
Rece septembrie, funingel dintr-o scamă
Dinamitată de-un vis. Panoramă.
Păr de aramă, aur de-aramă.

Finalul lui Don Quijote

În jilț
Cavalerul
Tristei figuri,
Bătrân
De-i ies călții
Prin crăpături,
Cu ochi rătăciți,
Rostogoliți
În părți,
Iar stafiile din cărți
Se cațără pe pereți.

În grajd
Rosinanta
Îi cântă romanța
Și râd de se prăpădesc
Măgarul
Și sluga — Sanchio Panza.

Apel la omenie

Lăsați-mă în singurătatea mea de gălăgii tăcute.
Pe stânca fulgerată mă lăsați. Cufundat în mine.
N-o să descifrați privind ale obrazului cute,
Lăsate de saramura trăirilor,
Nici de mi-e rău, nici de mi-e bine.

Mi-ați face un bine, prefăcându-vă a mă uita.
Ducându-mi coromâsla cu panerele încărcate,
Din adâncurile indescifrabile
Ale destinului încerc a da
Câteva mere coapte, câteva stafide uscate.

Optimismul vostru-i viguros, desigur.
Așa cum sunt, în aura tristeții și durerii,
Trăind printre voi,
Pot să vă stric dispoziția.
Singur nu sunt bucuros.
Ca om — mă-nspăimântă muțenia tăcerii.

Și nu mă mai întindeți ca pe-o rufă la uscat!
Lacrimile le-am zvântat sub ochelari negri, în
umbră,
O, pomul meu doldora de rod, la răscruci așezat —
Frumoase roade,
dar pe crengi omizile cum mai umblă!...
Răgaz nu prea mare.

La omenia voastră fac apel.
Condoleanțe de circumstanță la ce bun?
E absurd și zadarnic.
Ipocrizia nu vă stă bine...

Păsări călătoare

Tur-tur! Tur-tur! Tur-tur! E plină dimineața
De destrămări de soare. Își spală ziua fața.

Pe-un tom dostoevskian un greieraș îmi țârâie.
Nori încărcăți cu vată, ca trași de boi, se târâie.

Stau dezgropat din noapte, ca un cartof cu coajă
Bălțată — lângă-o sapă de dor, ce stă de strajă.

Pe pânzele privirii, ca de sub ac, subțire
Brodează fantezia dantelă de iubire.

Sunt istovit de lipsa acestei mari iubiri,
Călătorită-n suflet pe mări de trandafiri.

M-aș vrea un fir de praf, acum când mă apuc
De toarta cerului — sub micul ei papuc.

În vaga trândăvie a reveriei, mută,
Vedenia zadarnic la mine se strămută.

Nu-i de prisos efortul ce-aminte să-i aducă:
Noi, păsări călătoare, tânjim de-un dor de ducă...

Răzbat la lumină

Distrugă, distrugă, distrugă-mă toți —
Sunt viu între vii, voi fi mort între morți.
Distrugă-mă dragostea, o viorea.
Sunt viu, că nemoarte e dragostea mea.

Vrăjmași de aproape, nu îndepărtați,
De rădăciniști îmbrățișați.
Rămâneți, vrăjmași ai iubirii-n țărână,
Sunt rază de soare, răzbesc la lumină.

M-aș reîntoarce

M-aș reîntoarce-n casa iubirii de-nceput
Cu neîncrederea în suflet cuibărită,
Că vin la casa ceea ca un necunoscut,
Ca un țăran la vatra zadarnic părăsită.

Mă mai așteaptă oare pereții văruiți,
Ferestrele holbate cu roșiile mușcate?
Ori voi vedea-ntre stâlpii de piatră, năruiți,
Toți anii cu molozul știutelor păcate?

Și calea șlefuită de pași e-n buruiene;
Ba nici nu este cale, ceva însăilat
Ce duce șerpuit și oarecum alene,
Ca raza într-o mlaștină cu stuhul clătinat.

În loc de casă — o verde-otrăvită de nenufăr
Rotundă foaie lată, cu-o broască de smarald
Ce râde bucuroasă de întâlnire. Sufăr,
Ori inima-n bătaie strădalnică o scald?

Au tu ești, bătrânico, cu gușa ce se zbate,
Acea ce-n visare o am păstrat neșters,
Iubita ce-ntrupat-a a nădăjduirii roade
Și m-a întors de-a roata din vechiul univers?

Adesea ne-am întoarce, am reveni adesea
Cu riscul și cu teama de-a nu mai regăsi
Nici masa cu bucate, nici casa cu ferestre,
Nici sufletul din suflet orbește părăsit.

O, reveniri absurde, când nu e revenire, —
Ce vânt pribeag ne mână la vetrele de ieri,
Unde-am lăsat răsadul cel verde din iubire,
Să-l revedem uscat în deșertul de dureri?

Mă va-ntâlni iubirea cu ochi de miozotis,
Cu buze-ntredeschise ca rodia de foc,
Lili, Maitrei, Soso, Adamașir ori Lotis
Cu pieptul plin de patimi și salbele în joc?

Ori, doar o umbră vagă ieșită din oglindă,
Ca dintr-un cufăr gol, din ora de-altădată,
Sinistră, plângăreață, senilă, suferindă
De boala ce nu iartă, subtil dinamitata?

RONDELURI

Rondelul dimineții

Diminețile cu rouă —
Haine cu mărgăritar,
Trupul tău curat, Moldova,
Îl îmbracă nu-n zadar.

Nu-n zadar verdeața nouă
Codrul a-mbrăcat doinar.
Diminețile cu rouă
Straie-s cu mărgăritar.

Inima mi-aș rupe-n două,
Albă, să ți-o dau în dar,
Rod din trupul tău amar,
Scumpa, draga mea Moldova,
Dimineților cu rouă
Ca-n strai de mărgăritar.

Rondelul brazdei

Blagoslovit să fie plugul
Și brazda care dă belșug!
Grăuntele ce suge sucul
Și colte dă cu meșteșug.

Azi am pătruns prieteșugul
Dintre țaran, pământ și jug.
Blagoslovit să fie plugul
Și brazda care dă belșug!

Și eu de coarne să m-apuc
Aș vrea, sfârșind cu vicleşugul
Cărturăresc. Porni-voi plugul
În brazda care dă belșug!

Rondelul așteptării

Te-am așteptat și n-ai venit;
Pedeapsa-i prea nemeritată.
De-ai ști ce mult am suferit!
Și mintea toată-am vânturat-o.

Poate c-o vorbă ți-am greșit,
C-un gest te-am supărat vreodată?
Te-am așteptat și n-ai venit,
Pedeapsa-i prea nemeritată.

Iar eu, un dar ți-am pregătit:
Garoafa noastră-nsângerată.
Tu inima-ai făcut să-mi bată
De îndoieli, ca sub cuțit.
Să nu mai faci asta vreo dată!
Eu când ți-am spus și n-am venit?

Rondelul iubitei

Ești singura-mi în viață, una, —
Eu nu te uit pân-la mormânt, —
Cum una este albă luna,
Nedespărțită de pământ.

Și altele prea poate sânt,
Dar nu v-alătur împreună,
N-am să te uit pân-la mormânt,
Ești singura-mi în viață, una.

Eu câte-odată mă surprind,
Întrezărind, poate, minciuna,
Dar fug de ea ca-ntotdeauna.
Ești singura-mi în viață, una,
Și nu te uit pân-la mormânt.

Rondelul lupului

Hăituit, el a scăpat cu fuga
Și-n bârlog, în râpă, stă ascuns.
Ulmii ce foșnesc îi par năluca
Mătăhalei ce nu l-a ajuns.

De neliniști creierul străpuns,
Ochii îi sunt treji, gata-i de ducă.
Hăituit, el a scăpat cu fuga
Și-n bârlog, în râpă, stă ascuns.

Prin zbârlitu-i păr de lup, cu glugă,
Frigul pân' la oase i-a pătruns
Și ascuns îi pare nu de-ajuns:
Dinții clănțănesc, limba-i ca nuca...
Hăituit, el a scăpat cu fuga
Și-n bârlog se simte rău ascuns.

Rondelul obidei

Măi străine, mă răcine,
Tu de noi nu-ți bate joc.
Ți-om veni de hac, măi câine,
Ți-om găsi și ție loc.

Nu ți-i locu-n țințirim,
Te vom vântura cu foc,
Măi străine, om hain,
Până când ți-i bate joc!?

Nu e cel dintâi, străinul,
Și nici ultimul, mă rog.
Căci avem așa noroc!
Și noroc, că nu te ține
Nici ogorul, mă răcine.

Rondelul robului

Eu nu sunt stăpân, ci rob,
Dar rob ce-i slobod ca vântul.
Al meu e întreg pământul
Pietros, ca o stâncă ori drob.

Stăpânul nu are un ciob
De liniște! Iată cuvântul
Ce fuge să-i tulbure gândul:
El nu e stăpân, ci rob.

El tremură, ca și un plop,
Pân-îl înghite mormântul,
De grijă, de agonisitul
Cu el ce n-o să ia un strop.
Am voia, am codrul, am cântul, —
Eu nu sunt stăpân, nici rob.

Rondelul răsculaților

În casa galbenă cu gratii
Zac oamenii în lanț de fier,
De coaste, ca de gratii, bate
Inima dornică de cer.

Ei au un dor de libertate;
Cu ea pe buze-n chinuri pier,
În casa galbenă cu gratii
Zac oamenii în lanț de fier.

Pentru un vierme de boier
Ori vreun nenorocit de frate;
Pentru obide răzbunate
Ori răzbunări care se cer, —
Zac oamenii în lanț de fier
În casa galbenă cu gratii.

Rondelul mistuitoarei iubiri

Citesc în ochii tăi iubirea
Și mă topesc de focul lor,
Sunt toți în contra mea, dar firea
Cu noi e contra tuturor.

Amar de dulce-i pătimirea
Sărutului, ca un fior.
Citesc în ochii tăi iubirea
Și mă topesc de focul lor.

Mi s-a întunecat gândirea
De patimă, ca de un nor.
Te întâlnesc tremurător,
Șoptindu-ți numele-n neștire,
În ochii tăi citesc iubirea
Și, totuși, mă usuc de dor.

Rondel de mai

În luna asta — numai flori,
Tu ești cea mai frumoasă floare,
De-asupra, nouri călători
Se pierd sorbiți de depărtare.

În ochii tăi încântători
Sunt două fărmituri de soare.
În luna asta — numai flori,
Tu ești cea mai frumoasă floare.

De mână, noi umblăm ușori,
Plini de-un parfum în tremurare.
Un cuc ori o privighetoare
Te-ntâmpină, căci printre flori
Tu ești cea mai frumoasă floare.

Rondelul grădinii

Eu nu iubesc grădina că-i în flori,
Ci că-i în zumzet de albină,
Că schimbă tot potopul de lumină
În miere arborii cei roditori.

Eu o privesc cu ochii gânditori —
Să mă strecor în taina ei virgină.
Eu nu iubesc grădina că-i în flori,
Ci că aici iubita o să vină.

De farmec și miroznă dătători
Copaci cu bătăturei pe trunchi ori mânâ
Pricinuite de o muncă fină
De giuvaier, — de toate vi-s dator.
Mint, vă iubesc, grădini de mai în flori.

Rondelul fierarilor

Ca în granit sculptați, acești voinici fierari
Ciocanele le cântă sunând pe nicovală
Și fierul ce nu intră cu nime la-nvoială,
Ei îl sucesc cum vor, fiindcă-s ei cei tari.

Roșindu-l pe cărbuni, cu foiul cărturar
Făcându-l alb ca steaua, din ce a fost ca smoala,
Fierul potcoavă-l fac acești fierari,
Săltând ca-n joc ciocane, zvonind pe nicovală.

Cal de haiduc ori repezi telegari,
Să n-aibă-ai lor stăpâni ori singuri vreo sminteală;
De pietre scăpărând, adeverind iuțeală,
Aleargă voinicind, ca voinicia tari, —
Stând cheazășie arta voinicilor fierari.

Rondel de iarnă

Natura și-a schimbat decorul,
Noi ne iubim ca la-nceput.
În păsle îți strecoari piciorul
Trandafiriu, micuț și crud.

Râzi vesel, ți-i așa plăcut
Omățul alb, pufos ca norul!...
Natura și-a schimbat decorul,
Noi ne iubim ca la-nceput.

În noi, ca-n luna mai, fiorul
E proaspăt și neîncetat,
Ca-n ceasul când ne-am cunoscut.
Și tot mai strâns ne leagă dorul,
Chiar firea de-a schimbat decorul.

Rondel despre dragoste

Când trandafirii înfloresc,
Femeile în păr i-agață, —
Împerecheri de frumusață
Pentru aceea ce iubesc.

Prin inundații de verdeață
Spre tine, mândra mea, plutesc:
Ia-mi inima și-n păr o-agață,
Ca trandafirii ce-nfloresc.

De ce așa cumplit iubesc?
De parcă pe sfârșite-i viața?
De parcă de frumoasa față
Mă leagă dorul strămoșesc —
Când trandafirii înfloresc...

Rondelul doinei

Doina numai omu-și are
Dus de dorul călător?
Ori și cârdul de cocoare
Aninat de-un fald de nor?

Fluturând petala-n zbor
Pe-arcuitu-i gât cicoarea?
Doina numai omu-și are
Dus de dorul călător?

Cu-nceputul și urmarea
Spusă-n vers tremurător,
Și-un sfârșit biruitor,
Luminos zbor către soare —
Omul numai doina-și are!

POEME

Femeia în Negru

— Femeie-n negru, spune, pe
cine-aiștepți în urbe?
— Aștept răzbunătorii din
gheton, din adânc,
Ce vor porni asaltul-salt —
panii ca să turbe!

1

Meduza soarelui în irizări de curcubeie.
În floare piersicii trandafirii. În alb
Caișii. Alburii — migdalii. Reci,
În semeție împietrită — munții
Cu urme de omăt. Un cer albastru —
Ca marmora. Departe-al mării joc
Cu aur în amestec. Păsări repezi
Țâșnind din chiparoși; blond colb;
Polenul stârnit: fum verde.

Te aștept!

Femeie-n Negru!...

Cine ești? Se știe:

A farmecelor mele mult visată
Faptură, conturată-n poezie.

Te-aștept!

Plutesc într-un balcon,
Ca într-o navă cosmică de-asupra
Pământului ce-i gata-n primăvară,
Ca un boboc în floare, să plesnească...

Te-aștept!

Dar cine ești? Cum ai să vii,
Când forma ta-i abia o nălucire
Trezită-n palida-mi închipuire?

Te-aștept!

Pe-aceste culmi de stânci pătrate,
În chinuita lor singurătate:

Cetăți de spaimă-n veșnică tăcere...

Te-aștept!

Tot sufletul cu dor te cere
În zbuciumul frenetic, demiurgic.

Cu nefința te aștept, mireasă!

Din clocotul de-nvolburări de ceață

Vopsită în inel de zorii rumeni, —

Ca din stihia gazelor primare,

Te-aștept să vii! De ce? Că din iluzii

M-ai smuls, ca să-mi creez pe-aceea

Ce-mi va fi umbra, iar eu umbra ei.

Femeie-n Negru — ori iluzia cea mare

Și ultima!... Eu lumii vreau să las

Nectarul vrăjii îndulcit durerii;

Ipotenuza unui vis concentric

Ce-n toți se arondează, și se pierde...

Vreau să arunc o minge incandescentă,

Să-ntorc privirile-inglodate-n crimă,

Sânge vărsat și ură fără noimă.

Doar omul pentru ce a fost creat?
După minciuna ambulată, ca o haită
De lupi, să umble-mprăștiind omoruri?
Să-și umfle burta cu hoițină crudă,
Și, râgâind, să se târască-n tină
Lipindu-și ochii cu mocirlă? Nu!

2

Femeie-n Negru! Vreau suavul aer
Al zorilor cu tine să-l sorb și să mă-ncaier
Cu sufletu-ți ostil și dogorât de patimi, —
Sătul de pribegia-mi și de singurătatea-mi.
Luceferii rebeli ce tulbură și-nfruntă
Mi-i vreau doar petru mine în hărăzită nuntă,
În ghimpii tăi să-mi hăcui statornicita undă,
Setos de năruirea în ceața ta fecundă.
În noaptea fulgerată de sclipăt în tenebre
Cu vuiet de sirene și bubuiri funebre,
Când împilarea face să duduie pojarul, —
Femeie-n Negru, vino — să ridicăm paharul!
„Stăpânii“ nu-și găsească odihnă nici în urnă!
Ei dominau din moarte chiar înrobita turmă!
Pe tomuri de pandecte din vechi biblioteci
Cu talpa ta de flăcări pedepsitor să treci,
Și hohotul tău roșu, ca focu-n stuhării,
Plioscăie pe tronuri în praf, printre stafii
Ca steagul răzvrătirii.

Femeie-n Negru — marea.

În haine fumurii îți poartă-asemănarea...
Matros voi fi: știu bine că ți-s pe plac matroșii!
Corabia, fantomă sub steaguri verzi și roșii,
În labirint de neguri, nu căpitanu-ndrumă,
Ci mâna ta stăpână cu facla — mândra lună.

3

Femeie-n Negru, oare ce cauți în bazarul
Deșertăciunii noastre mereu fără de har?
Pe tava trotuarului cui îi oferi tu darul?
Pe ale gurii rodii surâsul ți-i amar,
Și gureșă și mută lumina-i și misterul
Splendoarea pielii tale cu nimb de chihlimbar
Și taina mătăsoasă ce o ascunde părul, —
Potăile lascive le-adulmecă cu sârg,
Dar râsul tău tăios e iute, ca jungherul.
Ești ca un lan de pâine cu spicul dat în pârg,
Dar nu astâmperi foamea. Provoci numai și mâni!
Stârcesc la colțuri lupii, ca proștii în zi de târg.
Seduși de silueta și ale tale linii,
Trasate de o mână de meșter la condei.
Femeie-n Negru, zarea de vraja ta e plină.
Dar cum să te priceapă o turmă de pigmei,
Lumeasca-ncertitudine trăită în surdină
Când vor s-o prelungească prin veșnicia ta?
Izvor de beatitudine, tu, sursă de lumină —
În ochii mei nevrednici nici urma de-ați purta...

4

Zidari! Pridvorul ei pe țârmul mării
Durați-l pe un promontoriu dur,
Cu zări albastre să-l proptiți în jur:
Altar pe portativul depărtării.
Albeața marmorei să-i dea contur
Cu ușurința pură a-ncântării
Cuib de lăstun, pe geana înserării,
Cu foișoru-n cercuri de velur...

Prea poate visul meu să-i fie vatra
De temelie-acestui rar castel?
Ori ritmul versului exact ca piatra?

Femeie-n Negru! Dorul meu rebel!
Sonetul, vezi, nici el nu-mi pare greu?...
Greu drumul meu incert, popasul meu!...

5

Femeia-n Negru asta n-a văzut.
Mort Martin Luter King. Dar asasinul
American e viu! Poftim — destinul! —
Ce ne apasă ferm și nevăzut.

Dar mersul obștii e-n necunoscut?
Dar parcă omu-i frate cu asinul?
Mort Robert Kennedy... Iar asasinul,
Femeie-n Negru, cine l-a văzut?

Lugubru urlă câini rasiști la lună,
La luna ascunsă-n cortu-i nevăzut.
Pe piețe oameni negri se adună,
Cei morți cu viii-n Luptă se-mpreună.

Femeia-n Negru stă solemn pe scut.

6

O, plăsmuirea mea de fumuri lente
Pe pragul omeneștii încercări, —
În ce deșert pe aprige dureri
Găsești aleantul oazelor absente?

Tresare apa-mortiilor. Cărări
Cu vietăți gonite-n zări ardente.
Cu-arborescente flăcări — continente
Ce zguduie-n proteste — fulgerări!

Aci-n desişul zarvei citadine,
Cu brațul gol, deși de lume plin,
Femeie-n Negru, văd că-ți șade bine.
În frunte — prapur de-ntristare, mergi,
Deciși, în urmă-ți, luptătorii vin,
Ca lictorii cu bardele-ntre vergi.

7

— Femeie-n Negru, spune, pe cine-aștepți în urbe?
— Aștept răzbunătorii din ghetou, din adânc,

Ce vor porni asaltul — satrapii ca să turbe!
Magnații capitalului,
Să-i văd zvârliți din seifuri, ca viermii goi în praf...
— Femeie-n Negru...
— Taci! N-auzi un gong? Chemarea?
E Marea vieții. Sunt pânza ce va duce
Corabia speranței spre constelații noi...
Zidar de veacuri, Omule Anteu,
Ia lira-n mâini și cântă, ca Orfeu.
Cuvântul creator va stăpâni-n milenii,
Stăpân pe realități, nu spectru vagabond!
Fii luptător în mijlocul arenei,
Ne-nfricoșat de scorpui și balauri,
Și vei învinge! M-ai priceput?
— Am priceput! Femeie-n Negru...
Femeie-n Negru!
Femeie-n Negruuuuu...
S-a dus. Eu am rămas cu lira...

Coțofenele albastre

Citindu-l pe F. García Lorca

1

S-au încurcat treburile noastre.
Mă uit pe fereastră-n grădină:
Lună plină;
Și-n havuz lună plină.
Coțofenele albastre,

Ori umbra undelor line,
Alarmate,
Fac alai Omului Negru,
Ce are el cu poetul?
Poezia e un deghizat adevăr.
Dar pot fi subversive, poete,
Incalificabilele întrebări!
Prea multe nu-ți plac,
De prea multe te îndoiești.
Ești bolnav? Îți vor administra
O cură
De răcoare,
Spre învățatură generațiilor viitoare!

2

Omul Negru,
Iată-l cum iese din oglindă
Gray, ca o foaie de pergament.
Sunt bolnav. Asta-i halucinație!
Nu există nici un Om Negru!

— Ha, ha! Ha, ha!
Nu ești lipsit de imaginație,
Poete!
Dar

Omul Negru
există!

Oricât ar fi de tristă
Împrejurarea,
Înarmează-te cu răbdare.

3

Prin faptul că ești, trăiești,
Porți răspundere.

Înțelege?

Ești „vânat“. Eu — „vânătorul“.
Joci în piese?

Eu sunt regizorul.

Fugi, fățarnicule!

Omule Negru, fugi!

Eu — victima ta?

Ce-mi îndrugi!

Singur nu crezi

În ficțiunile

Pe care mi le debitezi;

Slab și neasigurat,

Duci un trai de nemernic!

Omule Negru, de ce rânjești?

De ce-ți arăți colții?

Nu te temi de mine?

Ce pot face? Poetul om rămâne,

Iar câinele — câine.

Îmi arăți cântarul

Și dosarul?

Ești convins și vrei să mă convingi

Că ești infailibil?

Devii rizibil,

Omule Negru, cu aroganța ta,

Tu ești acela care ciubota o lingi!

Și o vei linge,

Fiindcă în sinistra-ți singurătate
Vrăbiile amăgirilor proprii
Stau în eterele conștiinței încurcate.

4

Ha, ha! Mâna strânge revolverul.
Ucigaș? Iluzie!
Încă n-au fost turnate gloanțele
Care să ucidă adevărul.
Îți faci un titlu de glorie,
Porți la butonieră al crimelor trandafir.
Nu, asta nu-i o victorie:
Zbirul — rămâne zbir,
Omule Negru. Dar nici nu ești!
Uite, lacrimogenii tăi ochi triști.
Ai fost ca o cotletă aruncată din mâini în mâini.
Ai vrea grozav să te speli pe mâini?
Ah, da. Eram să uit. Ai sperat uitarea?
Conspirația ca un balon de săpun
A plesnit. Ce mai trai bun
Ai crezut să ai, pe urmă.
Dar unghia manichiurată în rana ta scurmă.
Unghia secretarei trandafirii
Numită și Echitate.
Ți-au fost incertitudinile trădate?
Ha, ha!
Cap de familie. Pensionar.
Deasupra capului tău se leagănă
Funia spânzuratului la fiecare felinar.

Ai sperat că vezi coșuroasa progenitură,
Cu prestanță,
De pe amvonul viitorului să facă gură,
Propovăduind niște interese

rămase în restanță?

Ți-ai visat flăcăul mișos, în sexuală

plenitudine,

Pe o bancă în parc, lângă o cobră neagră la modă?

Omule Negru, nu mai lua atitudine!

Cu suflet stâlcit ești cel mult

una dintre himerele

nedescifrate de taica Quasimodo...

Nu știi ce am! Luna când vraiește

Năboiește-n grădină — prin perdele

O văd și-mi pare o ciută prinsă pe pajiște;

Coțofenele albastre

Se zbat, se rotesc, parcă fac a vreme.

Pei, piază!

Omul Negru pe pervazul de la fereastră

Se așează și, degajat, fumează...

Distant, elegant, mefistofelic, calm.

Mă fură cu ochiul, ca un jude de instrucție.

O cucuvea isterică psalmodiază un psalm,

Ca un psalmist în exercițiul funcționii.

Sunt zădărât de spaime. Nesiguranță.

Ceva scâmos, ca funigeei în atmosferă,

Plutește în juru-mi cucută... Simt lanțul

Strămoșului meu condamnat la galere.

Mă ghemuiesc în mine. O sălbătăciune

Băgată-n vizuină de frica morții.

Al inimii spuzit tăciune

Ticăie, de parcă ne-au călcat hoții...
Teamă? Teamă de cine? De arătarea
Ce-mi umblă prin sertare,
frunzărește caietele,
Frunzărește, și mă privește arare,
De parcă mi-a descoperit toate secretele.

Sunt bolnav. N-am secrete, călăilor!
Iată-mă, azvârlit în verticală spre soare,
Ca un gheizer în albia văilor
Pentru a da adâncimilor irizare.

Omule Negru! Pari nervos. Nu-i așa,
Nu te așteptai la asemenea „rebeliune“?
Da. Văd. Au prins a ți se-ncețoșa
Ale craniului scăpărători-văgăune!

Ura? Desigur! Ai rămas instrumentul,
Nu prea modern instrument — ins fără conștiință,
Nici n-ai visat că va veni momentul,
Ca victima cu călăul la o bere să facă
cunoștință.

Ai slujit cu conștiinciozitate, intrând la ideea
Că-n numele ideii inchiziția multe a comis!
La toate căpățânile ți-ai potrivit cheia,
Ai pângărit tot ce s-a vrut tănuit și închis.

Ai profanat tabernacolele,
La acoperișurile speranțelor ai pus torța.
Ți-ai întins nenumăratele tale tentacole,
Ca să cuprinzi tot globul, cu forța!

Omule Negru! Dar cine ești în fond?
Umbra unei umbre? De-ar fi să dizolv
În eprubeta istoriei cheagul tău blond,
De fascist,
N-ai fi mai mult decât scuipat amestecat
cu colb.

Nu-ți place, Omule Negru? Ah, coțofenele,
Albastrele cârâitoare, iată, s-au încăierat.
Plutesc, plutesc ca o ninsoare penele,
Ori poate luna a explodat?...

NEAMUL
(Hâncu)
Poem eroic

Prolog

Voi, care mai păstrați în inimi
putința de-a iubi ca pruncii;
voi, care ați păzit nestinsă
nădejdea-n vremuri de lumină;
voi, care vă plecați urechea
la șoapta stinsă-a veșniciei
și-n cronici auziți cum bate
izvorul viu al bărbăției;
voi, care flacăra lui Danco
păstrați în piepturile voastre,
ca pe-o făclie-a libertății
și demnității îndârjite —
luați aminte!

Cu grăirea
aleasă-a limbii populare,
cu vers de doină și baladă,
cu gers de cântec și poveste,
am să vă dau o filă-a vremii,
răspuns al clasei oropsite.
O lume dusă-a haiduciei, —
voinici țărani,

Păun și Hâncu

Mihalcea, un codrean de-ai noștri,
vână de criță, duh de zmeu.

De-o să-ntrebați: din ce izvoare,
din ce urice și surete,
din care cronici prăfuite
am adunat povestea asta?

Am să vă spun: norodu-și are
nescrisele letopisețe

în frunza verde de pădure,

în mormurele de izvoare,

în cântecele populare

ce lăutarii și cobzarii

pe la răscruci și pe la hanuri,

la vreme de popasuri, vrednici

de-o pită aspră și o cană

de vin, păstrat în hrubă rece, —

voinicilor spre voinicie,

la oameni — pentru omenie,

o vorovesc în hang de strună.

Viu, — la chemarea zilei noastre,

al vremii glas răsunset deie!

Acel ce are ochi să vadă

și are-urechi ca să auză,

va înțelege multe cele

ce par ascunse, îngropate.

Învie toate prin iubire

de țară și de obiceiuri,

de grai, de cântec — prin cinstire

a slavei noastre strămoșești.

Zic: pentru mintea care-i trează
la glasul Patriei, nu-s taine:
în piatra de mormânt vezi semne
despre vieți neînfricate;
iar prin ruine-n risipire
de așezări și de cetăți,
auzi a umbrelor sfătoasă
și așezată vorbă lină.

De vii în codrul ce foșnește
și stărui cu luare-aminte,
auzi stejarii, dând din plete,
istorisind ciudate treburi:
— Ai fost cu Țara-ntotdeauna?
Întotdeauna! tună codrul.

Călătorești pe dealuri, șesuri
și-ntrebi Pământul: — Moldovenii
te-au părăsit cândva?

Răspunde:

— O nu, drumete,
niciodată!“

Întotdeauna fii o apă
și un pământ cu trupul Țării!
Fii iarbă ce îmbracă glia,
fii ramura acestui codru,
fii piatra-n temelie-ascunsă,
fii flamură în fluturare!...
Cântarea mea e pentru tine,
acel ce îți cinstești norodul!
Credința-n el să-ți fie spadă;

iubirea-n el să-ți fie rază.
Cântarea mea e pentru tine,
copil cu inimă cinstită
de moldovan.

Aprind opaițul
în cămăruța mea cea simplă,
cu scoarțe pe pereți, burluie,
frumoase talgere, hârțoage...
Moi pana-n călimară — și...
se-aude Nistrul. Grămăjoară,
ca-n jurul rugului și, iată,
lucferii mai jos se lasă;
numai urechi — se face totul...
A-ncetinit chiar chiriacul:
Cocoșii au cântat de-al doilea.
O lună, cât o mămăligă
(măi, de-ar mai fi o tocănică
și-un clondiraș cu de cel roșu)...
îmi șterg mustața și încep
a înșira tot mărgărite
pe lunge fire aurite...

Intermediu

P r i b e a g u l :

(înlocuiește corul în tragedia antică)

— Of, drumurile-nstrăinării
bocesc urmele pașilor mei.
Strădanie a îndelung răbdării,
pelinul când vei înceta sa-l mai bei?

Spinii mă știu;
 la umbra lor săracă,
 eu, fratele lor spinos, m-am răsucit.
 Veneticii au încercat pe roată
 să mă tragă,
 ca pe Horea! Ca lui Doja,
 au vrut să-mi pună pe cap coroana
 de fier roșit,
 să mă împărătească! Ca pe Hristos
 m-au răstignit.
 Dunărea m-a bocit, și Nistrul.
 Oh, albiile clocotesc de lacrimi
 neplânse!
 Vântul, pribeag ca și mine, m-a
 plâns.
 De ce mă jeluiesc, bădișorule,
 dumitale?
 Mi-am pus cămașa morții, dar
 tot viu rătăcesc.

M i h a l c e a H â n c u :

— De mult, pribeagule, bați
 drumurile?

P r i b e a g u l :

— De când pe lume
 mireasma florilor s-a răspândit,
 de când
 pe gura de rai a pășunii
 miorițele noastre s-au risipit;
 de când

holdele pe pământeașca tipsie
spicele grele și-au troienit,
și foșnetele pădurii,
nu au mai conținut;
de când
văpaia mistuitoare a urii
n-a aflat chip de țâșnit
din pieptul norodului istovit...

M i h a l c e a :

— Sărmane!
Prin zdrențele straielor anii
ți-au clocit; clăia părului —
de sălbatic;
obrazul — pârlit; numai ochii —
jăratit!

Mamă! Sorioare! Apă caldă
aduceți,
pat îi așterneți, hrăniți-l,
îndulciți-l!

S u r o r i l e l u i M i h a l c e a :

— Doamne! Doamne! Doamne!

M a m a l u i M i h a l c e a :

— Lacrimile noastre ești tu!
Amarul inimii noastre,
nepotolit.
Ogoiește-te! Fii binevenit la
vatra noastră!

P r i b e a g u l :

— Mare, o, mare, mare
îi minunea Moldovei mele!
Pâinea, sarea
mai dulci îs ca mierea,
și-i mai dulce ca orice dulceață
a sufletului frumusață!
Sunt fiul rătăcitor al pământului,
ce nu are întoarcere,
mă las în băтелиștea vântului,
Mila voastră de tărie mă stoarce!
Pâine, apă?
Pământelul mă hrănește și mă adapă!
Mă duc, of, mă duc prin balta
baștinei, țărănească,
prin care sărăcia saltă,
pretutindenea, ca o broască.
Mă duc să achipui rănile
trupului Ei, obrintite.
O jupoaie de vie dușmanii! Dihăniile
au năpădit-o, hămesite...

M i h a l c e a :

— Zăbovește, omule! Din opincile
bortelite, sângerate
îți văd tălpile.
Văd pecețile — urmele tale, înșirate...

P r i b e a g u l :

— Blând, prea blând
mi-e colbul Țării pe rană:
prahaghiță de leac!
Dar nu pot lipi geană de geană,
când strigoii răului zburdă slobod pe
șleah!

De mila voastră, piatra
inimii moale mi-o simt.
Mă închin la casa, la vatra,
la omenia voastră!
Strâmt,
of, strâmt îmi e în orice așezare.
Durerea mea o încape doar zarea!
Toiagule, tovarăș și sprijin de drum,
hai într-acolo, unde stâlpii de fum,
nevăzuți, se bat în hohote ucigașe
cu călăii, ca după hram, pe grămezile
de scrum.

Mă duc, în cenușa așezărilor arse
rănilă să mi le moi!
Pe drumurile urmelor neîntoarse
genunchii să mi-i încovoi!
Mă duc la nevoia, necazul, amarul
ce-și scârțâie cu roțile neunse carul,
să mă înjug ca un bou, ca un bou să trag
la belelele pământului meu drag!

M i h a l c e a:

— Frate, așteaptă, te-ntovărășesc și eu!

M a m a și s u r o r i l e:

— Încotro, Mihalce? văleu!

P r i b e a g u l:

— Adastă, om bun! A veni el și ceasul
chemării! Îi aud în depărtare glasul.
Vulturașul cel tânăr se grăbește să
zboare?

Veni-va, veni-va și vulturul mare!

Nevoile, dar și înțelepciunea —
Moldova le cunoaște de când lumea!
Mai adastă! Sărăcia nu sperie pe sărac!
Ursita-i legată de om, cum e legat
de crâșmă șleahul!

Primirea v-a fost de-a mai mare dragul!

Pretutindenii ai să dai, om bun, de

PRIBEAGUL!

Cânturi

1. La Secăreni

În odăile lui Hâncu
cel bătrân, azi se mănâncă
și cinstește. Casă mare!...
Mese-n cruce — pe fățare,

unde-ndeamnă măhălenii,
de răsună Secărenii!
De trei zile și trei nopți
îmblătesc colacii copti;
curge vinul roș, mistreț
și din an, și de anțart;
toți mesenii — mi-s bărbați
prin războaie încercați,
sprâncenați și mustăcioși,
mai mulți nanți,
mai mulți spătoși,
și, o samă, mărunței,
dar cu ei să nu te iei
la băut sau hart, vecine,
că dai cinstea pe rușine!

Hâncu-al nostru-i din codreni,
moldovan din moldoveni,
mult fălos, dar primitor...
la un ochi stricat; îi chior.
Și-a luat de-un văz, deci, grija
cu Istrati, cu Dabija,
când odată s-a-ncontrat
cu vrăjmașul cel spurcat.
Între fete și feciori,
are și-un așa odor
ca Mihalcea. Anevoie,
de pe-acum, să-i intri-n voie,
că de-și vâra-n cap cevai,
fă-i pe plac,
chiar de zici — vai!

Au poftit, — zi de sân-Chetru, —
neamuri, cuscri și cumătri,
măhăleni, cam câtu-s toți,
și de chef și luptă soți.

Când la spartul târgului,
Hop! porunca Hâncului,
Hâncului bătrânului,
ca urare fiului.

Încrețită-i fruntea lui
de povara gândului
(numai biata inimioară
nu că-l frige, cât îl doare!)

— Mergi, fiule, sănătos,
ca un trandafir frumos!

De unde-ai fi, departe,
s-auzim de sănătate!

Nu uita de ai tăi frați,
ca de codrii vălurați;
să nu uiți nici de surori,
ca de câmpul plin de flori;
nu uita de mama ta

ce la sânu-i te-a purtat;

nu uita de ai tăi moși,
ca pământul de vârtoși
și de scumpii măhăleni,
ca de cucii din poieni.

Frumos șade mesei mele
împrejur cu nemurele,
dar mai bine i-ar șede,
dac-ar fi și maica mea,
maică dusă în robie,

și tata la cășăpie!...
Nu mai sprijini ușorii
și nu-ți șterge ochișorii,
mamă hăi! că inima
și-așa arde, sărmana!

Lăutarul Lae,
Lae Nicolae,
zice și nu zice...
Zice cu plăcere,
nu zice cu fiere!
Hâncu cel bătrân — ulcica
ca pe-o puică mi-o ridică,
și mi-o joacă, haide-ha!...
Între nouri luna sta
și la masă se holba.
Iar la spartul veseliei
sare de pe loc Ilie,
spiridușul satului,
coțcarul olatului.
Și cu voia tuturoră
s-a legat, cunună, hora,
și-apoi dăi și hostropățul...
Tot învățul, cu dezvățul!
D-apoi cea Moldovenească,
Dumnezeu s-o întărească!
Că se scutur de cojoace
și stejarii, ca să joace!...
Crapă lumea de necaz,
broscărimea face haz!
Stelele în apa lină

mi se prind, frumos, de mână
și se învârtesc, în chip că
Lae le-ar zice din scripcă...
Cântec, tropotit și chiot!
Și-n pădure mare zghihot:
Statu-Palmă-Barbă-Cot
a sărit și el pe-un ciot
cu obrazul ca de dohot.
Știmele țin într-un hohot,
știmele din zori de zi,
parc-ar fi a-l probozi...
Știme sunt ori poate ceața
ce anunță dimineața?
A cântat demult cocoșul.
Soarele — pocalul roșu,
ridicându-l, l-a trântit
de pământul adormit!
Ca prin farmec, schimbă fețe
zările. Printre ostrețe
șesul pare că-i în clocot.
De la mânăstirea Hâncu —
tânguiosul glas de clopot...
Pâcla a ascuns adâncul
și dintr-însa plopi zvâcnesc
și la soare strălucesc aurite buzdugane.
Stă Mihalcea între neamuri
ca un plop între aluni.
Cuvântează: — Oameni buni,
scumpi părinți, vecini și neamuri, —
mulțumim de cinste, daruri!

Dar nici cal de călărie,
nici arme de Veneție
la drum nu-mi trebuiesc mie.
Unde-a fi mai greu priporul,
mai de nădejde-i piciorul;
și decât sabia grea
mai dihai îi mâna mea...
(ca Mihalcea de picior
iute, nu e alt fecior!
Și din pumnul lui de fier
pân' și piatra lasă zăr!
Pe-un împlinitor netot
l-a zvârlit cu cal cu tot
peste gard, cu capu-n glod!)
— Un pribeag, adus de vânturi,
m-a pus, oameni buni, pe gânduri.
Vreau să văd, cum mai trăiește
Moldovanul, ce chitește...
Că de-acu, tot satu-i martor
c-am ajuns proptea de garduri!...
Un scuman și umbra-mi cer,
să-mi ție de cald pe ger.
Pe scuman să hodinesc,
cu umbra să mă-nvelesc.
Dacă-a fi și n-oi veni
rudele m-or pomeni!
Pomeni-mă-vor cu drag,
zice fluierul de fag!
Pomeni-mă-vor cu foc,
zice fluieraș de soc!
Pomeni-mă-vor duios,

zice fluieraş de os!
Rămâi, tată, rămâi, mamă,
Plec de-un dor, care mă cheamă.
Să aud de sănătate
şi de biniurile toate!
Iar voi, fraţi şi surioare,
ce-mi staţi ca la-nmormântare?
Măi, scripcari, începeţi marşul,
să mă iert şi cu nănaşul!
Zii din fluier, Zaharie,
doina care-mi place mie!
Săritori fiţi la nevoie,
măhăleni şi rude, voi!
Pentru cinste mă închin
tuturor!

— Drum bun! Amin!

Verişorul Ifimaş
L-a cuprins pe Mihălaş:
— La sfârşitul halului,
să-nchinăm ulcica, frate,
ca la botul calului!

* * *

A pornit Hâncu Mihalcea
colbul drumului să-l calce.
Obrăjori —
ca doi bujori;
mustăcioară
bălăioară;
ochişori — ca murele
ce-acuiprind pădurile...

Cu mantaua-n poale lată,
pe un umăr aruncată,
cată-n slava cerului
la ceasul norodului,
la soarele înălțat
de trei sulițe pe sat.
Sat frumos, moldovenesc,
cu căsuțe ce zâmbesc,
albăstrele parcă-ar sta
și-ar zice: „Nu ne uita!“
Tot în flori de trandafir,
nelipsitul cimitir:
cruci de piatră cu dichisuri
și cu slavonești înscrisuri...
„Unde soarta m-ar purta,
satule, nu te-oi uita!
Leagăn al copilăriei,
tu — izvor al bucuriei!
Frunzuleană de scumpie,
mult ai fost priitor mie!...
Într-o zi, nu azi nu mâine,
să ne revedem cu bine!“

* * *

Și-a tufliț pe ceafă cușma...
Mândri codrii spre Lăpușna,
cât rotești ochii, se-ntind
înverzind și albăstrind.
Ține valea spre Pașcani,
lângă balta cu bătłani;
iar pe matca Lăpușniței

îl întâmpină nagâții.
Cale lungă și pustie!...
Dar îi țin tovarășie —
inima din piept, fierbinte,
și aducerile-aminte...
Tata, pare, îl întreabă,
așezat și fără grabă:
— Măi, ce ți-a trăsnit, deodată,
să lași vatră, mamă, tată,
și s-o ei așa, hai-hui,
ca un pui al nimănui?
Oameni doar suntem și noi,
nu-adunați de pe gunoi!
Și avem și-un pic de cheag...
Cum să pleci, ca un pribeag?
Stai, că nu au dat tătarii,
s-o pornești în lumea mare!

Mama... stă la cap, veghează,
lacrimi varsă și oftează...
Oare-așa e pe pământ,
ca mamele, de când sânt,
să-și dezmierde copilașii
cât îi văd micuți și-n fașă?
Iar când prind la aripioare,
hăt! — de capul lor! — să zboare,
să colinde alte părți
prin negre străinătăți?
Pentru sprijin și nădejde,
ori la ce copiii-și crește?...
Hâncu merge și zâmbește,

frunze-n pumn dibaci pocnește.
Părinteasca slăbiciune
la inimă n-o mai pune.
Și nici că-i vine prin minte,
că va fi și el părinte...

Iată, culmea dealului
gârbov, al Vlamnicului.
Colo-n fundul văii, hăt!
Secărenii dragi se văd
sub o streășină de zare,
ca o turmă de mioare...
Plopul casei lor, subțire,
dă din mână-a despărțire...
Ori e fapt, ori e părere?
Parcă-o lacrimă se cere.
Scutură din cap? Ori vrea
să alunge-o muscă rea?

* * *

Deal cu deal, vale cu vale —
toate îmi petrec o cale...
Pân' la „Șleahul Tătăresc“
multe vrăste se lungesc,
cap în cap, tot stânjeni lungi.
Mergi, tot mergi, nu mai
ajungi.

Dar Mihalcea, cum am zis,
într-un ceas, cât alții-o zi,
face și-ncă de rămas
are-o habă, de popas.

Iată, cherváne cu sare,
lung șirag pe drumul mare...
Tot măjeri cu lată ceafă,
care duc sare la Cafa,
la Mare — cum o mai fi!
Ar mai sta și sindrofi,
Hâncu, însă cei măjeri
cărăuși sânt, nu muieri
cu căldarea la fântână,
să stârcească-o săptămână!
Cel Hotar, — pricepe glasuri, —
ar fi-al „Celor două Ceesuri“,
Țara să o despărțească
de otcina tătarască.
Prag de stepă. Locul gol.
Pajura, sus, dă ocol.

2. *Întâlnire neprevăzută*

A cârnit spre codrul des,
câci căldura îi da ghes.
Și căldura
uscă gura.
La loc negru, cu strâmtoare,
prin tufari, ce rar văd soare,
a ajuns. Două izvoare
țârâie jos, la răcoare,
prin două jgheaburi de nuc,
sfredelușuri! în uluc.
Apa-i dulce, ca susaiul;
rece — la măsele taie.

În uluc când dă să cate —
vede chipuri încruntate,
mustăcioase, tremurate.
Capul repede ridică:
— Bună vremea! — vrea să zică.
— Ce cați pe aicea, mări?
face unul din flăcăi.
— Ce să cat? Nimic nu cat!
— Bună vreme de îmblat
ți-ai găsit, amu, băiete!
Și la dânsul își repede
calul, ca să-l ia în piept:
— Înainte, ține-o drept!
— Da la ce? Hooo! Iaca merg!
„Cine-or fi? Nu înțeleg!“
Pe cărări prăpăstuite
de dihăni tipărite,
lângă bahne ce n-au fund,
prin hățiş frunzos — pătrund...

3. *Căpetenia de haiduci*

Merg ce merg, și el, și ceata.
— Stăi! A stat.
Și se arată
om înalt, pășind alene,
tot privind pe sub sprâncene,
în giubea și în poturi
de abá cu-nflorituri;
după brâul de mătase,
tot mănunchiuri arătoase

de chinjale și pistoale,
ca-n poveste, la pașale;
în meși galbeni și păpuți —
pulpele, ca niște druci;
cu mustăți de varvaric,
cum stă bine la voinic;
ochii — două guri de flintă;
parc-ar râde într-un dinte:
— Ce cați prin aceste părți?
— Ce să cat? Nu cat nimic!
— Bună treabă de-un voinic
să îmbli așa, ușernic...
Nu cumva ești un nemernic
din cei puși să iscodească
de agia cea domnească?
— Dumnezeu să mă ferească!
— Ai părinți?
— Am.
— Din ce neam?
— Hânculeștii...
— Ian stăi, frate! Șuguiеști?
— Da, nici ca cum!
— Ia, acesta îi semn bun!
Bre, un' s-o-nscriu și un' s-o pun?
Mă uitam, cu cine sameni?!
Apoi ești, bre, om din oameni!
— Dacă zici, oi fi! Ori ba?...
Una am a vă-ntreba,
nu vă fie cu bănat:
Peste ce noroace-am dat?
— Noroacele, pui de lele,
să nu ți le simți pe piele!

Văd, ți-i limba ascuțită,
cată să n-o ai ciuntită!
Face cu ochiul la unul
din călări. Săltând zăbunul,
mititel, înflat în nări,
sare-un omulean din scări,
pe Mihalcea mi-l măsoară
ba cu ochii, ba cu-o sfoară...
Hâncu, dârz, nici că clintește,
pe „drăcos“ îl urmărește:

— La ce mă măsori de viu?

— Iau lungime... la sicriu!

Cei călări râd. Numai cel
care-i jos, cel mititel,
se slutește, tot se hoalbă,
bate pământul cu talpa,
tot, lupește,-n jur îi îmblă;
parcă-i un curcan — se înflă;
și odată-și face vânt,
să-l dărâme la pământ!

Pe Mihalcea?

— Ha, ha, ha!

Râde Corbul Negru:

— Craaa!

Dă-te, piciule,-ncoló!

Pe Mihalcea?

— Ho, ho, ho!

Mititelul a icnit

și pe jos s-a pomenit,
nășădit la umăr.

— Cum îi?

minunat, cel varvaric
îl întreabă pe „voinic“.
Hâncu primprejur se uită:
el e unul, ceata — multă!
Cușma cam pe ochi o pune
și — nici câr, nici mâr nu spune.
Iute-i Hâncu, nu chitește
mult, când cela iar pornește:
el de ceafă mi-l înșfacă,
cum ai apuca bărdaca,
și mi ți-l zvârle pe-o cracă.
— O, ho, ho!
Priviți, sireacul!
Cântă, cucule, cu foc
că n-ai pe lume noroc!
Fruntea cetei — cu mustața
face semn, nu-și schimbă fața.
Altul sare, cată capăt
de pricină.
— Maică, scapă-l!
Hâncu-un deget doar repede
și l-a-ntins pe iarbă verde...
— Aferim! Ia, fă-te, bre!
Bate palma ici, cole!
Haraminilor, mi-ați spus,
mai vârtoși, pe-aici, că nu-s
alde Hâncul! O știm? Drept?
Ia, acum am să te văd!
Cei călări, cel din copac,
cel din iarbă — văd și tac:
om din șaptezeci și șapte

strânsul mâinii tari să rabde
de-a joí. Prins ca în clește
stă Mihalcea, dar zâmbește...
Celălalt, crișcă și strânge
că din gingini iese sânge
și un firicel se scură
pe bărbia lui, din gură.
Căpitanul fețe-fețe
face, și — pricep băieții;
vinele la gât se umflă,
noduri pe la fâlcii îi umblă,
și, străpuns ca de un junghi,
cade vajnicu-n genunchil...
Cătătura lui Mihalcea
fuge iute-ncolo-ncoace:
vede soți și toate cele
cum pun mâna pe plăsele...
— Lasă! geme cel bătut.
— Bre, să nu văd, nici s-aud
c-ați vrea să mă răzbunați!
Am rămas, bre, rușinați!
Și de cine? Dar — saleam!
Să-ți rămână de haram!
Până astăzi, nimănui
Păunașul-Codrului
nu s-a mai dat biruit...
Se vede-am îmbătrânit,
zice Păunaș, sireacul.
Mâna năsădită-și freacă.
Dar amu, pân' te vei duce,
să ne luăm frați de cruce!

— Bine, zice Hâncu. Bine!

Dar eu nici nu știu cu cine
am de furcă. Cin' sunteți?

— Vai de omul pădureț!

Ian stați, roată, bre voinici,
să ne spovedim aici!

4. *Ion Făgădaru*

Colo-n codrul înfrunzit
arde focul potolit,
iar în jurul focului —
copilașii codrului.

Așezat, Păun, turcește,
cu un deget poruncește,
și-artăgosul „din copac“
pune mâinile colac
și — de-a dreptul:

— Iaca, eu
sânt Ion din Chișinău,
nu de bine ce fac rău!
Ținea tata făgădău
la cișmea la Măzărache.
Aduna boaghe cu boaghe
țâra de agoniseală,
să nu-i fie de sminteală
copilașii. La popas
stau drumeții, la taifas.
Și odată vin, popâc!
cu niscai oi de beilic,
niște turci. Iar tatăl meu
n-a găsit să le dea... său,

că „de porc“ ei nu mănâncă...
Un' s-o-nflat, mânca-i-ar brânca!
Scapără din iatagane!
I-au făcut de petrecanie
tatei; l-au împuns pe loc,
și la case au dat foc.
Mama, ca o cloșcă, sare,
lui tata în apărare:
Haț! pe-un turc năsos de barbă,
dă să-l scarmene, și, oarbă
și nebună de durere...
Au tăiat-o. Și-n puterea
noptii — s-au cărăbănit.
Cu mâca am pribegit.
De părinți rămas orfan,
umblu prin străini, sărman!
Și, unde văd un păgân,
parcă am în ochi un spin!
Prin cei turci de-ar fi să scap,
multor le-aș veni de hac,
cât mai am un căpețel
nears din cel suflețel!
Cu-aiști pui de codru soț,
mai pun mâna pe un hoț
neaoș, ori un palicar,
pripășit din cel Fanar...

P r i b e a g u l:

— Of, moldovanul multe îndură!
S-a revărsat otrăvita borătură, —

otrăvește

sfintele noastre morminte,
de nu-i de răbdat de-amu înainte.

N-are saț vârcolacul,

ne suge lipitoarea,
că întâlnește buricul spinarea,
ne sleiește de vlagă

spurcăciunea domnească,
plătească-i dumnezeu, să-i plătească!

P ă u n:

— Până le-a plăti dumnezeu
am să le fac județ eu!

M i h a l c e a:

Moș Pribege, aici îmi ești?

P r i b e a g u l:

Cu sovestea Țării, ce gândești!

P ă u n:

— Bre, Andrii, deschide-ne-a,
cum mi te-a ros lindina.

5. *Andrei Răzeșul*

Lung e-Andrii, grebănoșit,
cu pământul înfrățit,
bun de cornul plugului,
după coada bouului.

La ochi — greu;

călcâi crăpat;
cu un crac de la izmană
suflecat;
seamănă cu o icoană
din iadul întunecat.
Glas dogit, târăganat:
— Despre una, voinicele,
n-oi da cep la toate cele...
Frunzuliță ruptă-n cruce,
nu mi-a fost ursita dulce!
Nici traiul cu folosință,
nici moșia cu priință.
De la Nistru pân' la Prut
lung îi drumul și bătut.
Nu-i bătut de car cu boi,
ci de oameni cu nevoi,
și de păcatele mele,
nu cățați că-s mărunțele!
Arz-o focul răzășie —
eu chiteam că-i boierie,
dar ea-i numai sărăcie!
Pentru-o palmă de pământ
zilele mi-am dat în vânt,
strâmtorat de-un venetic
ce mă ținea de nimic.
Foicică măcieș,
nu-i dreptate nici la Ieși!
Că dreptatea la boier
îi ca steaua de pe cer,
frumoasă și luminată,
dar de ajuns —
niciodată!

Pe masă nici fărâmură
nu era de pus în gură,
tot s-a dus, cu-atâtea dăți
purces pe la judecăți...
Poate unul Dumnezeu
știa ce-i în gândul meu,
dar ș-acela-i împărat
de cei bogați cumpărat!
Îmi culcam capul pe piatră,
copiii plângeau la vatră;
roasă de inimă rea,
s-a topit nevastă-mea.
Pruncii

 au pierit ca spuma,
i-a-nghițit bóliștea, huma.
Nevoit de răzășie,
m-am lovit în voinicie,
ca să-mi fac sfânta dreptate
cu cea ghioagă de la spate;
să-mi fie judecători
cei gârneți neschimbători!

P r i b e a g u l :

— Silnicie, silnicie,
priponită în ogradă, sărăcie!
De sărăcie mai poți scăpa odată,
dar de nedreptate — niciodată!
Nu vezi, moș doamne, cățarat prea sus?
Cărări pentru nevoieși până la tine nu-s!
Dregătorii hapsâni, judecătorii,
nedreptii — ți-au măscărit sorii!

Cum să se plece cumpăna dreptății,
când talgerele s-au proptit în
turnurile nedreptății?

Judecata dintre boier și sărac
n-a fi de partea săracului în veac!
Mai cumplită sete nu-i pe lume, frate,
cum îi setea de dreptate!

P ă u n:

— Ghiță, bre, să te-auzim.
Ori cu colaci să te poftim?

6. *Ghiță Mațarele*

Ghiță-i cu fruntea lăsată
și privirea adâncată,
cerbicit și înfălcat,
ca buhaiul supărat.
O ruptură îmbrăzdează
de la gură-n sus obrazul.
Sub musteți, ca în curnuți,
se văd dinții dezbatuți.
— Frunzișoară de pelin,
amar de copil străin,
dat de mic la argătit
la stăpân nemulțămîit.
Tu îi spui ce îți lipsește,
el cu palma te hăleşte;
tu îi spui de zile grele,
el — cu pumnul la măsele;
cum îi da, cum îi cărnii,

tot pe gustul lui nu-i fi!
Zece ani sub vălătuci —
ca un coștrăș printre știuci!
Zece ani fără de șart,
și răsplata — capul spart!
Zece ani „l-am furat“, cică,
vede-l-aș hârb de ulcică!
Pleaftură de muruit,
mătură de curățit,
clește la tăciuni de scos,
țânc de hăituială-am fost,
zece anișori! Cucoana:
„Ghiță-ai mântuit lohana?
Ai spălat pelincile?“
El: Măi, Ghiță! linge-le!
Dă la cai, la vaci, la oi...
Hai! înjugă patru boi!
Du-te-ncolo, vino-ncoace!“
O clipită n-aveam pace.
Cu câinii dormeam pe prispă.
N-am avut scuman, ori cizmă...
Cămașă din tort în tort!
Tot desculț — parc-aș' fost mort!
Bată-te crucea, bogat,
Câine slut cu oala-n cap,
ți-am cerut să-mi dai simbrie,
dar, în schimb, ce mi-ai dat mie?
La scară bețe o sută
și cămașa-n sânge udă.
Zvârlit în opintituri
ca o oală cu lături!

Am zăcut trei luni pe-o coastă-n
oblojeli la o nevăstă.
A dat frunza codrului,
am pus cruce satului
și coadă baltagului;
și-am pus gândul dracului
asupra bogatului.
Rămâi, bordei, sănătos,
că n-am de tine folos!
Iarnă grea am mai iernat:
pământul mi-a fost crivat;
crivățul m-a degerat;
fumul că m-a afumat...
Pe la Miezii-Părăsiei,
de picioare m-au scos
numai galben de vârtos.
Florică toporaș,
mult mi-i codrul drăgălaș,
drazi îmi sânt iști lucrători
buni de făcut șezători,
unde-i drumul cu strâmtoare
și ciocoiul la cercare;
unde câinele bogat
răpejor găsește sfat,
ba se mai strânge mănunchi
și se roagă în genunchi...
Pasă, frica strânsu-mi-l-a,
de cerșește jalea, mila!
După prunci și jupâneasă
lacrimi de cotară varsă...

Ca pe costârc cele broaște,
pe boier noi mi-l cunoaștem!
Ne cunoaștem noi stăpânul
ce ne-a picurat veninul,
untdelemnul cum îl pici
pe fiertura cu urzici!...
Dușmanul a mea făptură
a împlut-o ochi de ură,
înghiți-i-ar groapa umbra,
cum din mine-a dat deasupra
veninul cel negru. Măre,
nu te ghemui, câinere,
de-ai prins a te fasoli,
are cin' te păstări!
Ce mai obrăzar de mort!
Te-ai făcut moale de tot?
Vierme! ce te mai zgârcești
când sub talpa noastră ești?
Te frecăm în țărână, râmă,
nici urmă să nu rămână!
Jupâneșica-ți nurlie
văduvioară să rămâie;
pruncușorii dolofani,
să-ți rămână bieți orfani;
stirpea de boier, câinească,
ca să se părăduiască,
cu apucăturile,
cu gușa și gurile
împlute și îndulcite
din palmele corogite!

Păunașul Codrului,
lacrima norodului
n-o lasă nerăsplătită.
Iată, soarta mea, rostită!

P r i b e a g u l :

— În sfânta noastră casă cine
a pus în capul mesei câinii?
Mierea știubeielor cine-a lăsat
s-o vânture
pe vatra asta trântorii?
Ce vânturi pustiitoare din lume
au adus grecoteii fără nume?
Cum își întinde cuscuta păingenişul
subțire,
ne sugă pravoslavnică mânăstire!
Cine, cine, cine, cine,
ne-a turnat plumbul amorțirii în vine?
Ștefane, Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
saltă spada cea vitează,
iată calul Tău nechează!
De-i suna din corn odată
ai s-aduni Moldova toată;
de-i suna de două ori
îți sar codrii-n ajutor;
De-i suna și-a treia oară,
toți dușmanii au să piară
din hotară în hotară,
mânca-i-ar mânia vântului

și gărgăunii pământului!
 Veniți să vedeți
 judecata răutății celei tari,
 care șade pe ape mari!
 Cu ea au petrecut satrapii pământului
 și din vinul putregaiului ei s-au adăpat
 locuitorii.

Duhul tăriei mele dă putere graiului:
 în pustia cea aprinsă,
 pe o heară stacogie, cu nume de hulă,
 având șapte capete și zece coarne,
 șade ea, femeia îmbrăcată în haine
 de purpură,

în podoabe de aur și pietre scumpe,
 cu zgardan de mărgăritare.
 În mână ține cupă ce fumează,
 plină de scârnăvii și spurcăciune,
 cupa puterii ce o sug veneticii
 și vrăjmașii

neamului meu.

Cele șapte capete
 sânt cele șapte piscuri ale vremii
 de osândă.

Cele zece coarne
 sânt copiii ei veninoși, nenăscuți.
 Apele mari
 sunt norodul, mulțimile din care ea
 își suge puterea.
 Ape tulburate de roșăța stăpânirii ei
 sânt apele mari!
 Cele zece coarne —

strigoi vor fi,
și vor mânca femeii carnea
și nu se vor îndestula.
Și vânturile mlaștinilor
vor veni cu potop de lăcustă
și scorpii,
ca să macine spurcăciunea celor zece.
Potop de foc cu schije nimicitoare va
veni!
Omul nu va găsi bortă unde să-și
ferească capul.
Dar cei cu cugetul tare
vor sta pe cei șapte munți,
vor privi la nimicirea femeii în
purpură,
și vor coborî în slavă și virtute,
spre renașterea neamurilor noi.
Cine are urechi de auzit, să audă!
Vederii mele sânt date înfricoșătoare
icoane,
ascultați Apocalipsa Pribeagului!
Paloșul mare trece vâjâind prin
câmpia Dunării,
se înfibge în inima fiarei,
și pe acel loc ridică
prapore de biruință noroadele!

P ă u n:

— Ne-ai năucit de cap, Pribeagule!
Profetule neîncoronat!

Bre, amu e rîndul vostru,
Fraților Hulpe. Dați-vă pe față
rostull

7. *Frații Hulpe*

Pe-un scuman, alăturați,
Hulpe-s tolăniți — doi frați,
de vărsat stricați
și la păr roșcați.
— Zi, Gavril!
— Neta, Colică!...
Las' Colică să vă zică...

I o n F ă g ă d a r u:

— D-apoi lui i se cuvine,
că-i mai mare decât tine.

C o l i c ă H u l p e:

„Să zic dară... Ce pot zice!
Cum dă grindina prin spice,
peste noi au dat tătarii
pe neprins de veste. Care
de copite-a fost zdrobit;
de săgeți care-a pierit;
care-a scăpat în câmpie;
care-a fost dus în robie,
după cum știe oricine
că se poartă tătărimea.
Tata — în posăsărie,

ținea moară, abărie,
șleahul peste pod cum treci
mai din sus de Hedegheci,
peste Bâc. Mănăstirească
era moara ceea. Iască
parcă-a fost, a ars de tot,
cu tata pitit în pod.
Pe surori le apăra
mama, când o hălbăra
pântecoasă de tătar
a înfipt-o într-un par...
Sorioarele, pe sine,
le-au luat cu dâșii, câinii!
Cu Gavril, frățâne-meu,
ne-am ascuns într-un dudău,
în mocirla din pârău,
printre broaște, lipitori —
supti de ele până-n zori.
Iaca și așa, ș-așa
am încălecat pe-o șa...

Gavril Hulpe:

— N-o scurta, bă'ță Colică!
Am trăit pribegi, adică,
când fugari, când zilieri
la mazăli, ori moșieri,
la călugărașii zbiri
pe la cele mănăstiri;
când argați pe la stăpâni,
ani! — nu luni și săptămâni.

— Plouă cu bulbuci,
bine-i de slugi!
Da stăpânii
urlă ca câinii! —
doina noastră era.
Ne sticleam dinții la stele,
și... la fete frumușele
pe la șezători,
priveghind până în zori,
povești ascultând,
ochii holbând.
Capul ne-au împuiezeit
întâmplări de nemaiauzit,
cu Feți-Frumoși și zmei,
cu urieși și prichindei.
Am stat și am cumpănit,
și temei am găsit,
că povestea este
leac, la ceea ce nu este!

Ne-a pălit un dor,
noi — unui fecior
soți de trai să-i fim
și să doborâm
zmeii fioroși,
spânii minciunoși,
toți vrăjmașii răi,
mari și mititei, —
„Pasăre Măiastră“
s-aducem acasă,
merele de aur

furate de balaur,
cu a lor lumină
să crească-n grădină...
De Păun am auzit.
La bun lucru ne-a pornit:
pe tătar unde-l găbjim,
pe loc îl și spovedim.
De se face mut și surd,
îl lăsăm de cap mai scurt,
ca părinților bucurie
pe ceea lume să fie, —
fie-le cenușa ușoară,
că nici mormântul nu li-l știm,
bunăoară.

Mai pișcăm și din turcime,
păgânească spurcăciune,
și-om fărma într-înșii pân' ce
tributul cel de sânge
nu vor sta de împlinit,
țărișoara de lipsit
de feciori.
Și cu grecii vânzători
suntem tot necruțători...
Mai în scurt, am putea zice,
de buruieni venetice,
holda țării să n-o strice,
suntem niște cositori,
de capete scurtători.
Scoate o sabie strâmbă
și o cearcă pe limbă.
— Ce mai buză, lovi-o-ar damblaua,

Vai de cel, care-a pupa-o-a!
Bade Colică, punem șaua?

P ă u n:

— Cătinel, bre Gavriile, la vale ia-o!
Avem, bre frate, pază
la amiază.
„Corbul bătrân...” — „Caarrrr!”
„Și coțofana săltăreață.—
„Rața-rața!”
Iar în noapte
doar buha la noi de răzbate...
„Bu-hu-hu-huuuu!”

P r i b e a g u l:

— Sfântă mânie, detună și trăsnește
buruiana în brazdă ce se-mpuiezește!
Săgetează, cerule, din pâlcurile
nourilor!
Stropșește viitură nebună a bourilor,
fărâmă capul năpârcilor ieșite la
drum!
Până când — morți fără morminte,
până când — scrum?
Curge apă de foc pe cărări,
plâng umbrele celor morți fără
lumânări la cap.
Behăie în nădragi și-n două picioare
puturosul țap,
țapul silniciei și al fărdelegii.

Neghina de bob curat se alege.
Și se va alege, neapărat!
Pământul de-i pământ, nu poate rămâne
nearat!
Inima de-i inimă — nu poate fără
frăție!
Sufletul de-i suflet — trebuie să fie
curat.
Omul de-i om — tânjește după omenie.
O văd! O văd lumea de mâine, minunata
lume!
Sărut picioarele frumuseții, ce n-are
nume!

P ă u n:

— Scoală, țărișoară, scoală,
cât poți zace ca de boală!...
Până una-alta, zi-ne,
Timofei, ce-a fost cu tine!

8. *Timofei Buzăruptă*

Stau îngândurați voinicii.
Gândurile parcă-s spice,
cu-mblăciul, pe fățare,
bătute de fiștecare.

Timofei s-a mai foit,
bombănind s-a mocoșit,
de la gură
legătura

o dă jos, și le arată
buza de sus... tăiată.
Ori râdea, ori că rânjea,
salba dinților sticlea;
și pe obraji avea semne
de cosor. Ca să se-ndemne,
vorbei să-i găsească sfârcul
și să lămurească tâlcul,
scoate-o ploscă de mazâl
și la gură — gâl! gâl! gâl!
Stă un buc la nas cu mâneca.
— Ei, de-amu rămâne ca
să vă zic. Precum vedeți
după mândrele-mi musteți
care n-au de unde crește...
dacă râd, râd iepurește.

Maica, femeie sărmană,
nu știu — ori c-a fost vădană, —
n-am s-o judec, frățiori:
maică n-ai de două ori!...
Ori poate-s făcut „din flori“...
La Sârcu-mazilu-n casă
robotea de chelăreasă.
Într-o noapte, în cel sat,
pe mazilul cel bogat
voiniceii l-au călcat;
nu l-au călcat de bătrân,
da de lacom și hain!
Au venit, de bună samă,
vameșii — să-i ieie vamă!

Cum dădu ochii cu ceata,
pe mâneacă a băgat-o!
Dârdâia, se bălbâia,
neștiind de un' s-o ia.
De luat — știa el: bani
de la oamenii sărmani!
N-a mai fost altul,
să beie
ca dâns' sânge din femeie!
De-așa bogăție mare,
curtea-i era a fătare...
Iar el ne hrănea cu chită
uscată ori mucezită,
ca să nu se treacă, cică.
La șirag, și-acea mărgică
s-a lipit. N-a fost alt chip:
cum freci oala cu nisip,
l-au felezuit voinicii,
că nici câr! n-a prins a zice.
Au strâns satul la-mpărțeață
și-au propus așa tocmeală —
tot ce vor primi săracii,
nu mai au de veci a-ntoarce
Sârcului, mazilului.
Altfel — vai de steaua lui!
„Vezi — pământul este unul,
unul să fie și bunul!
Tu ai gust — și lumea are,
nu-ți fie cu supărare.
În fântâna neîmblată
apa rea la gust s-arată.

Și agoniseala moartă
cariul care-o roade-l poartă.
Și rău nu poate să-ți paie,
stai ca câinele pe paie,
nici tu nu vei mânca,
nici altuia nu vei da,
apoi n-a mai merge-așa,
că nu ești mare pașa!
Ești creștin? Ești moldovan?
Apoi de ce ești hiclean!
Nu e bine! Nu e bine!

Fraților! Întrați în pâine,
spargeți ușile la heiuri,
luați putini, luați meiuri,
și această împărțeală
s-o faceți cu socoteală,
nu de alta, da-i păcat
să ne iasă vorbe-n sat.
Și lăsați și dumnealui,
cât se cere omului
cumpănit, bisericos,
mai mult ce-o duce în post“.
Sârcul cela — coșcogea
matahală — se bocea,
cușma-n pumni o tot strângea,
parc-ar fi stors zăr din ea.
Eu, văzându-l ce-i spăsit,
în răs vesel am buhnit;
și văzându-l ce-i botos,
mă zgârcii de răs pe jos.

Dar stăpânul
și păgânul,
parcă-l îneca veninul!
Ceata numai a plecat
cu haidăii m-a-nșfăcat:
„De stăpân îți bați joc, Ham?!
Câine răpănos de neam!
Să te-nvăț, cum se numește —
dacă râzi — să-mi râzi

mânzește!“

Cu cosoru buza-mi taie.
„Râzi! De ce nu râzi, potaie!
Râzi, tigoare, că-ți fac stârvul
de răs!“ — și trecea cu vârful
pe obraji. Pocit, crestat,
ca un drac împelițat,
m-a lăsat de răsul satului,
de pomina olatului.
Am crescut ca mă răcînii,
de mine-mi era rușine.
Nici tu joc,
nici șezători,
nici tu fete,
nici feciori...
De ochii lumii departe,
văcăream. Când, iată, soarta
mi l-a scos în drum
pe fratele Păun.
Pe mazil mi l-a-nșfăcat,
și cum mi l-a judecat?

De coadă de cal sălbatic,
cal cu ochii de jărătic,
l-a legat,
cu un sac de nuci înflat;
măiculița a bocit,
popa doar l-a pomenit;
satul, când îl pomenește,
mai mult râde, nu bocește.

În loc de mazil, păcatul
l-a adus în sat pe-un altul,
un nepot, om venetic:
dă un bob, — dă-i cetveric!
Îmi priește, cum zic, mie,
numai duh de voinicie:
prin cei căpcăuni mai suflu
și mai ușurat răsuflu.
Fraților, oare ce-ar fi,
la „nepot“ de am pofti?...

I o n F ă g ă d a r u :

— Fraților, cât despre mine,
N-ar fi rău, să hie ghine!

P r i b e a g u l :

— Curgi, râu al lacrimilor negre,
prin țărmiile jalei noastre, curgi.
Avere-lipitoare — pietre,
nu numai inimi, piază, sugi!

Izvor de omucideri, cazne,
al sângelui înveninat pojar,
stihie aducătoare de năprasnă,
avere — diavolesc întins pahar!
Comoara lumii este glia-soră.
Sătulă-n groapă, lăcomie, când

vei zace?

Veni-va ziua când a tuturor
deopotrivă vor fi lumina, pâinea,
pacea?

P ă u n:

— De-am pornit, așa-om urma:
Jora, spune-ți patima.

9. Jora

Jora-mpinge-o ciotcă-n foc,
în ochi cu vâpăi în joc.
E bărbat ajuns. Sprânceană
arcuită. De icoană
chipul — zi-i Paul din Tars:
de un foc lăuntric ars.

— Vorba nu-i greu de vorbit,
sufletul de scormonit!
Oi cerca, cum oi putea
să vă-nșirui povestea.
Lângă Nistrul coturos,
coturos și priporos,
am avut căsuță, jos;

tot cu podul împlător
mă porăiam de cu zori
și-orice vad cu pietricele
îmi purta urmele mele.
Brúđina, plătită mie,
o vărsam la visterie.
Mulți ziceau, zavistnici tare,
c-aș avea „ochi la picioare“...
Mi-am luat aleasă,
mi-a născut odraslă.
P'sâne, ră la feleșag,
ea s-a dat cu altu-n drag.
N-a fost aist obicei
la strămoși și la buneii!
Dar, de când cu veneticii,
obiceiul vin să-l strice,
ne taie lifta păgână
trunchiul de la rădăcină!
C-un vistieric, ciocoi
trântor, cum îs mulți la noi!
Eu — ca omul!
Bucuros
de obraz simandicos,
cu vin hrănit îl cinsteam,
ce să-l beu nu mă-nduram!
Îi închinam fruntea pâinii,
și nu scurmușul găinii;
dă-i chistrugi și plăcințele,
de-l făcui cu rumenele.
Drept — el ne pocetuia,
c-un inel, cu o rubia...

Soața-n salbă de-o puneă,
zilnic mi se-mpodobeă,
iară eu, de mânțămit,
nu știam ce m-a găsit.
L-am ținut frate de cruce:
unul strică, altul duce.
Eu îmi cat, bai-duj! de treabă...
Când, în drum, un gânj de babă,
cu ochi urduroși, și creață,
ca o smochină, la față.
Zice baba: „Robotești?“
„Robotesc!“ zic. „Prost mai
ești!

Nu-n zadar se zice: satul
ce știe, nu știe bărbatul!“
Mă plesnesc cu palma-n frunte
și-o lumină mă pătrunde.
Bunicuței — o băncuță.
De la pescuit, cu fatca,
sar, scurtez de-a latul matca, —
pe sub stânci, pe sub pripor,
înspre casă mă strecor.

Vânăță pe cer — o lună
ca floarea de mătrăgună.
Prin perdelele lăsate
vălurele vântul bate.
Eu un colț ridic — mă uit...
Ochii-nchid în sân îmi scuipe,
ori mi se năzare, ori?
Soțioară, „frățior“ —

adormiți pe laița noastră...
Dușmanul... și-a mea nevestă
gură-n gură, trup la trup...
Mie părul ca la lup
s-a zburlit. Negru omor
văd în calea ochilor...
Inima parcă s-a stins,
iar în flăcări s-a încins;
parcă m-a tăiat prin mațe,
m-a cuprins un fel de greață.
Un gând rău m-a săgetat:
cât pe prispă n-am picat,
că mi s-au muiat genunchii.
Podul palmelor în unghii
mi l-am spart. Întru încet —
leagănul goll!... Simt în piept
clocot negru, bocănit:
nu știu cum nu i-a trezit!
Copilul era la mama...
Buimăcit ca de rachiu,
ies în tindă... împlăciul
din ungher îl iau, din cui,
cruce-mi fac, așa, hai-hui,
„Doamne-ajută!“ zic, și jap!
cu-mblăciul peste cap.
Câinelui, într-o credință,
Făcui capul chisăliță!
Mândra niște ochi de mătă
a căscat, de goala țâță
se apucă... „Vai, bărbate!
Te-am așteptat cu bucate!“

„Așteptarea vină n-are!
Vorba-i de a ta purtare“.
„Vai, bărbate, ce grăiești?
Ce purtare pomenești?
Chiar am adormit?“
„Grăiește,
Târfo! Dar amu primește!“
Ochii peste cap a dat.
Iar din sânul ei înflat
A țâșnit laptele-n pod...
Hoitul la Nistru să scot?
La Nistrul ce mă hrănește?
La Nistrul ce mă-ncălzește?
Sfântul Nistru ca să-l spurc?
Moldovan sunt, nu sunt turc!
Moldovanu' de-un' bea apă —
Nu se spurcă niciodată!

Parte de tine norocul
de n-avu, te ardă focul,
casă de lut și nuiete
ce te-au dres mâinile mele...
Pruncul — la mama-n alt sat
ca să-l crească, l-am lăsat.
Și mă bate un gând greu,
poate nici că este-al meu?!
Iaca-așa îți sparge fierea,
fără s-o știe, muiera!
Zburdă femeia de bine,
de n-o strângi cum se cuvine
în acele chingi! Și-ogoi

n-am să am,
și nici nu voi,
pân-nu mătur pe ciocoi
din țară c-un măturoi!
Căci ciocoiu-i
ca gunoiu.
Luai calea
codrului
sub steluța lotrului.
Unu-i
jertfă totdeauna,
unde-s mulți,
chiar și desculți,
praf și pulbere avan
fac din orișice dușman!

P r i b e a g u l :

— Rabdă, inimă, și taci
ca pământul care-l calci.
Cu otravă steaua mea,
cu răceală steaua mea,
cu cerneală steaua mea
picurat-a dragostea.
Inima cea pământească
de-aprinsă să se topească,
ca făclia de ceară,
inimioară, inimioară!
Câte poate îndura
sărmanica inima,
nu-ți deie nici sfântul,
nici mama și nici pământul!

Of, pământul rabdă toate,
că nu știe de păcate!
Dar biet omul trăitor,
trăiește nerăbdător,
și-i ca codrul înverzit
de omidă tăbărat...
Omu-i ca o brazdă-ngustă
năpădită de lăcustă.
Săriți, măi, cu mic, cu mare,
cu uncrop și cu topoare,
dați vârtos în acei goange
ce din om — neom îl face!
Haina-n care te-i supăra,
în aceea te vei și dessupăra.
Rabdă, inimă, și taci,
altceva n-ai ce să faci.

P ă u n:

— Inima, ca inima.
Dar și noi putem ceva!
Tomușor, zi, bre copile,
neîncovoiat de zile!
Parcă-ți ninge și-ți tot plouă
în minunata Moldovă,
în Moldova minunată,
auzi? De omizi mâncată!

10. Toma Orbeianul

Toma-i nalt și subțirel,
și la față smolițel,

cu ochi mari, ca mura udă,
de sălbătăcită ciută.

Meșter a zice din frunză
despre jalea lui ascunsă.

— Frunză verde măghiranu,
eu îs Toma, Orheianu',
din Pârlita cei vestită —
de nimenea auzită!

M-a făcut mama-n pârloagă,
lumea ca să-mi fie draga;
m-a scăldat în trei izvoare,
să am clenci la fetișoare;
cu năvalnic m-a-nfășat,
să nu am pereche-n sat;
m-a frecat cu busuioc
să am zile cu noroc!

Am iubit un pui de fată
vlăstar de rudă bogată...

Că așa e dat din fire —
nu e lege la iubire!

„Pășărică, mută-ți cuibul
că vine badea cu plugul;
pășărică, mută-ți casa

că vine badea cu coasa.

Cuibul eu mi l-aș muta,
nu mă lasă inima“.

Pasărea, și nu se-ndură.

Dară omul?

Avea tată pâclișit
ce ținea, zic, negreșit,
cel boboc de măghiran
să-l dea după un arman

boșorog, mare de ani,
bogat putred.

Averea de coada putregaiului
se ține ca scaiul de coada calului!
Spița neamului dorea
aurită rămurea!

Socoteala tatălui,
o dădurăm dracului,
cu copila pe-un cal pag
ne-am tot dus de-a mare drag
pe decindea Răutului,
spre pădurea Tăutului.
Era cântec cu dulceață:
eu — călare, ea — în brațe.
Tatăl fetei, oțărât,
cu hăitași ne-a hăituit, —
un flăcău și-o fetișoară! —
parcă am fi fost vreo fiară!
La o poală de pădure
de ne-a scos, — cu o secure
dragostea m-am prins s-o apăr.
Iar boierul, neam de rapăn,
c-un arcan m-a arcănit,
la pământ m-a prăvălit.
Tata sta cu fața cruntă.
Fata iese și-l înfruntă:
„Că nu te-am poftit la nuntă,
să nu bănuiești și iartă,
dar decât la gât cu zgardă,
la un Barbă-Cot bătrân,

mai bine dă-mă-n mormânt!“
„Poale lungi și minte scurtă,
marș acasă! Și m-ascultă!
Am să fac mare nevoie
de nu-i vrea să-mi întri-n voie!“
„Voia ta? De-acu mi-ajunge!“ —
scoase-un junghi și se străpunse:
„Să nu-i faceți vreo năpastă!
El mi-i soț, i-am fost... nevastă!
Judece-mă dumnezeu, dar nu tu,
părinte rău!

Pleacă! Blestemați să fiți
cei de nu dați la iubiți
liniște! Mâncați să fiți
de viermii neadormiți!“

În poiană-am îngropat
soțioara, într-un pat,
la sânul pământului,
în sterița vântului,
lăsând față cu dulceață
codrului străbun în brațe,
dată-n paza florilor
și privighetorilor.
Noaptea m-am întors în sat,
curții negre foc i-am dat.
Amărâtul din Pârlita,
am venit la voi de-atâta
pe bogat unde-oi vedea
să-l trăsesc din șuşanea,
să aibă răgaz și zile
de libov cele copile.

P r i b e a g u l :

— Floricică de sovâr,
 inimă cu bubă-n vâr,
 de ce boală ai zăcut
 c-aşa neagră te-ai făcut?
 De ce venin te-ai împlut,
 şi-ncă nu te-ai desfăcut
 în cioburi şi cioburele,
 ulcioraş cu floricele?
 Foicică-n patru ruptă,
 cu strădania la luptă,
 pe creanga singurăţării,
 pe tulpina răutăţii,
 iată codrul cum îmi creşte,
 stejarul se stejăreşte,
 iar la rădăcina-n floare —
 firicel de lăcrimioare.
 Soarele la toţi luceşte,
 brazda pe toţi îi hrăneşte,
 hoţomanul de hambare
 vrea şi soare-n buzunare?
 Bogăţia, ca huiduma,
 vrea în beci să ţie luna?
 Dă-mi, copacule, o creangă
 cu iubita să-mi fac cuib!
 Dă-mi, copacule, o creangă
 să n-amintesc nimărui!
 Pretutindenea bogatul
 şi-a întins pe ţară patul.
 Scoatem pui

și facem cântul
să îmbrace tot pământul
ca sloboda, mângâierea —
în bogați să crape fierea!

Păun:

— Crape fierea în bogați.
dușmani nemaisăturați,
cu cei mititei căinoși,
cu cei mari prietenoși!
Să nu-și prea ridice nasul,
le va bate și lor ceasul!
Nu știu
mâine ori poimâine,
c-or pieri —
dar o știm bine!
Bre, Iancule Tălălău,
s-auzim glășșorul tău!

Ion Făgădaru:

— Numai nu-ți hălbări moara
și nu cârâi ca... cioara!

Păun doar musteața-și mușcă...
Ion a-nghițit gălușca!

11. Iancu Țiganul

Negru ca ceaunul, Iancu
a rotit ochii cât țancul,
când răzleți, când împreună,

cu bulbucii mai cât pumnul.
Chica — cârcel la cârcel,
la o ureche — cercel.
— Hapoi ia, boiari haiduci,
la creștini și nu la turci
rob din robi m-am fost născut:
gol, stuchit, flămând, bătut!
Am și un nărav de mic,
și-s la mână cu lipic:
ce nu-i pus și păzit bine,
singur se trage la mine!
Eu chiteam cu capu-mi prost:
Cum așa? Bun adăpost
la stăpân — averi, moșii,
tamazlăcuri, herghelii,
vii, livezi și heleșteie,
el la toate să le ieie
smântânică, iar chișleagul
nouă! Îra! Nici pe dracu!
Slujitorii toți gheboși,
din flăcăi vâjnoși, frumoși,
iară mamele, săracele,
mai rău decât dobitoacele!

Fetele noastre cu must
numai ghiujului-s pe gust?
Ca să-și facă poftele,
scârbosul, Iroftele?
Și așa-mi veni un șart
grija cu el s-o împart:
nu vă pară lucru nou —

azi un ou,
mâine un bou...
Iar de bodolan de-mi fac, —
ghiujului, vezi, nu-i pe plac!
Pentru-un ou m-au pus la scară
cu el, copt, la subțioară,
de m-au ars la ininioară;
pentru-o boală de cocoș, —
numai bun să cânte-n borș,
m-au legat cu el de gât,
ca să-mi ție de urât,
și hai-hai! prin sat, — în loc
de sta ca la iarmaroc,
la comédie luméa,
și grozav râdea, glumea.
Pentr-un cal, ia o mârțoagă, —
de greață să-i ții dârloaga,
dar, mă rog, cal boieresc,
mă credeți? Mă pomenesc
înhămat și-nzăbălat
lângă calul blăstămat!
Și mânau, boiari, mânau,
din harapnice plesneau
când în cal, mai mult în mine,
că și-acu țiu minte bine,
de să nu vă ducă sfântul! —
fugeam de mâncam pământul!
Pe Fugilă, mamă dragă,
îl întreceam — fără șagă!
Pentr-un bou, scos de vânzare,
mai nu m-au pus în frigare!

Într-o sară, în grădină,
de drag ce-mi pică stăpânul,
de gătiță-am strâns oleac',
de plesni ca un dovleac;
a zgâit ochii la mine
și s-a dus în rai, cu bine!
Cu-așa ochi mierați privea,
parcă nu mă cunoștea!
Cine-a zis — să mi-l arăți!
că s-ar face nedreptăți
pe pământul strămoșesc,
ce mi-l știu moldovenesc?
Eu țigan, iar el boier,
mare lucru! Lucru-i sfânt:
toți o apă și-un pământ
după moarte. Cu ce scop
el stăpân, iară eu rob?
Cât trăim, cât ne trudim
și-n belele ne spetim?
Unde-s multe nedreptăți,
legile-s cu chichirez,
pravilele încâlcite,
ca și mințile sucite
ale dregătorilor,
binefăcătorilor!

Corb la corb ochii nu-și scoate:
deci întreabă și socoate,
dacă s-ar întoarce roata,
vin, stăpâne, și-ți ia plata!
Lupu-i frate bun cu mielul,

ca țiganul cu boierul!
Din șagă și „boieria“
de azi mi se trage mia,
că m-a îndrăgit agia...
E cam veche datina,
să te-nsori cu carpena,
să afle capul, frumosul,
cât îți cântărește dosul!
Nu-i „dușa-gubină“, nene,
de-l scoți pe-un cocoș din penel!
Da-i oare „gubină-dușa“,
din cârcă de smulgi căpușa?
Scormonit de-un dor de ducă
credeți c-am pornit la fugă?
Da de unde: doar pășeam,
drumul înapoi fugea,
și m-am pomenit colea,
pan Păun, la dumneata.

P r i b e a g u l :

— Pânză de păianjen legea-i.
Bondarii fărădelegii
o trec cât ai zice: pește!
Doar ce-i mic în ea s-oprește!
Cine-o face,
aceluia-i prierște!
Boierul, ca să bage frica
în țaran, a temeinicit furdiga.
Stăpânul, ca să întărească robia,
și-a pus la bătaie scăfârlia,
și-n catastifele lui zoioase

și-a pus înscrisurile lipicioase.
Nimicnicia-i nimicnicie,
legată și în scoarță aurie!
Omenia îi omenie,
și răbușul ei — viața cea vie.

P ă u n:

— Lasă, Tălălăule,
vom stârpi noi relele
pe toate cărările!
Haralambie, poftim,
ce ai de spus, s-auzim.

12. *Haralambie*

— Mai toți de-ați zis, n-am multe
de-nșirat. Doamne ajută!
Mă închin la dumneavoastră,
dragi tovarăși,
scumpe oaspe!

Eu de viță sânt răzeș,
ia, din satul megieș
cu Bujoru, mai anțărț
vânturat în patru părți
de-un vânt mare și pojar,
pus de mână de tatar.

Moșul nostru, rocoșit,
cică-a fost buzdugănit
chiar de mâna domnului —

aibă pacea somnului!
Fie-i țărâna ușoară,
n-a primit moarte de-ocară!¹

— Dacă domnu-ți dă la mir,
moarte nu-i, da-i chilipir!
nu-și ține gura Ion,
vorbăreț pân' și prin somn.

— Băbacul meu călărăș
a fost. Aldămaș
a primit s-aducă-n crâșmă
un tătar legat, din câșlă.
Era aprig și-ndrăzneț!
Dar să scape de săgeți
n-a fost chip. A pus pe prag
un tătar, legat colac,
de dușcă a dat o cofă
și s-a prăvălit sub sobă.
Eu c-un frate după mamă,
singuri-singurei, se cheamă
(că din scârbă i s-a tras
moartea mamei), — de-am rămas.

Hai, la muncă! Bade-al meu,
să mă ierte Dumnezeu!
era lacom la pământ
ca și zmeul cel flămând.

¹ Moartea primită din mâna domnitorului, cu buzduganul, nu era socotită infamantă.

Îi strâmtora pe vecini.
Răzeșia pe-a lui mâini
ca pe botcale creștea,
curți și chihniți își boltea,
cu avuturi le împlea.
A-nțeles: cu-avere toate
cumperi, și sfânta dreptate!
El nevastă și-a luat
tot fată de om bogat,
o slută și-o cărpănoasă,
dac-o vezi, să fugi din casă...

I o n F ă g ă d a r u :

— Este-o vorbă:
Sutele mărită slutele,
și bucatele — crăcănatele!

H a r a l a m b i e :

— Cu ce le-am amestecat?
Fără frică de păcat,
mă mâncau de viu. Să scap,
moarte de frate să nu fac,
mi-am luat lumea în cap...
Grea mai este nedreptatea!
Dar când vine de la frate,
ca buba sub țâță coace...
N-au trăit nici ei în pace.
Cum spuneam, au dat păgânii
și-au tras din averi, ca câinii
din hoit. Pulbere-a rămas

din tot satul, umbrele
morților și numele —
să i-l înscriu în pomelnic,
că din firea mea sunt jălnic
Cel setos — la picătură,
chiar legat, întinde gura,
dară setea de dreptate
arzătoare-i la om foarte!
Auzit-am, bucuros,
că în codru-ntunecos
s-adună frate cu frate,
luptători pentru dreptate!

P r i b e a g u l :

— Să nu treci prin Valea
Amintirilor,
c-ai să dai în Valea Plângerilor!
Toate cele trecătoare
la inimă nu le pune.
Ia aminte la sfântul soare,
ia aminte la sfânta lună.
Cu răbdarea
treci și marea,
da cu răul
nici pârăul.

Va răsări odată și soarele dimineții,
și om cu om se va-nfrăți.
Va fi o lume — și nu poate altminteri fi —
a Tinereții fără Bătrânețe,

și a Vieții fără de Moarte.
Dragostea, Marea Dragoste
într-acolo are să ne poarte.

P ă u n:

— Pribeagul vorbește în bobote.
Bre, profețiile tale,
zburdă ca niște căprițe slobode
pe muchie de cuțit. Mi-i jale
de înțelepciunea și vârtutea ta.
Numai nu te supăra!
Mai lipsește Popa Tunsu.
Tot ajunsul cu neajunsul!
După știri în sat s-a dus.
O față bisericească,
cine-a fi s-o bănuiască?
Popa-i drac fără de coadă,
ales chiar de Dumnezeu iscoadă!
Pân-încep și eu cuvânt,
ia să mai ieșim la vânt!

13. Povestea vieții lui Păun

— Bre, strânge-vă-ți grămăjoară.
Nu-mi stați, că nu dați șfară-n țară!
Așa! Lunea înspre marți
maica ne-a născut:
doi frați,
în car cu două proțapuri,
bejenari. Orzu-n arțapuri
numai da. Tot prin hățșuri,

prin râpoase povârnișuri...
Ne-nfășa cu gățele,
ne-alăpta cu țâțele,
lăcrămând ne legăna
și cu foc ne blestema.
Frate-meu a plâns ce-a plâns,
pân-ce a murit de „strâns“.

Iară eu — un glas țineam,
chiar și-atuncea când dormeam,
încât oamenii sperieți
pe mama au părăsit-o
pe ascuns. Afurisită
frică pentru pielea ta!
Câtă vreme va purta
omul griji de sinea sa?

I o n F ă g ă d a r u:

— După mine — totdeauna!

P ă u n:

— În codru cu negură,
la poală de măgură,

dacă-a fost lăsată,
s-a pus mama-ndată
nu pe plâns și pe bocit,
dară pe trebăluit.
Moldovanca, cât am știrea,

nu se prea pierde cu firea!
Că dacă se pierdea,
n-ar fi fost Moldova mea
demult! Și ce a făcut?
Ia, un bordeieș în lut.
Un cotlon a meșterit,
ogrăjoară a-ngrădit.

Rămăsese și-o căpriță
legată de car,
(din voroava mamei
aduc toate-n dar).
Dintr-un boț cu ochi,
nu-mi fie de ochi,
am crescut jigât,
și nu chiar urât.
Prin toate ponoarele
pândeam căprioarele;
tupiluș, de-a bușile —
prindeam găinușile.
Iepurii cei urecheați
singuri se vârău în laț...
Mama mă mai chelfăna,
la brazdă, adică mă da,
și tot ea mă dăscălea.

I o n F ă g ă d a r u:

— Curat viață
legată cu ață!

P ă u n:

— Eram mărișor. Când, iată,
niște vânători s-arată
și copoi, o haită,
după mine — haida!
Numa-n prag picioru-am pus,
vânătorii m-au ajuns
pe cai iuți, înzăbălați,
în mantale îmbrăcați,
cu arcane, cu măciuci
mi-au părut niște năluci!
Nu văzusem nici prin vis
oameni cu așa dichis!
Singura icoană
omenească — mama!

Mai frumoasă nu era
pe lume, ca mama mea!

I o n F ă g ă d a r u:

— Alelei!

Și pe bufniță au întrebat-o niște
tălălăi:

„Ai cui pui îs cei mai frumoși
pe lume?“

Da bufnița: „Puii mei!“

P ă u n:

— Repede-n bordei, păpușă!
Și trag ivărul la ușă.

Mama, bolnavă de friguri,
galbenă, zăcea. Nimicuri
în ulcică — o fiertură
de pelin, ca băutura.
„Sunteți oameni trăitori
de prin partea locului?
Nu vă temeți! Vânători
noi suntem“. Din locul lui,
Corbul negru, învățat,
a cârâit, s-a-nfoiat,
Iară mama s-a ridicat
de pe leasa de pat,
de pereți s-a sprijinit
și afară a ieșit.
Multă vreme-au vorovit.
Eu cu Corbul pe un umăr
cu o fărâmură-l cumpăr
și-l amăgesc: „Bre, nu-i așa?“
Corbul din cracă: „Craa!“
— Ei, vedeți? Chiar ar fi bună,
de m-ar da el de minciună!
Ca de-un lucru minunat,
vânătorii s-au mirat.
Au plecat, și s-au întors
c-un bărbat înalt, frumos:
„Dragii mei!“ el a oftat.
Maică-mea a leșinat:
a murit și a-nviat!
Ca cu mâna i-a luat
boala!
Și ne-a dus în sat

cu căsuțe văruițe,
cu stuh nou acoperite,
lângă vatra veche, arsă,
cu fundul în sus întoarsă, —
semn că-ai noștri „megieși“,
tătarii, au trecut spre Ieși...
Casele strâmte și mici,
în ferestre cu beșici,
laițe-nguste, cât să șezi;
arme, oale, șei, poclăzi...
Eu de toate mă mirai:
îmi părea căsuța rai
măcar că „raiu“-l știu prost,
încă pe-acolo n-am fost!
Maică-mea, din văduvie,
s-a iscat flacăra vie:
trepăda ca o furnică,
puse de mămăligă,
făcu-un scrob și un mujdei...
Mă uitam la toate: Ce-i?
Să mă fi tras de urechi,
tot degeaba! Din vin vechi,
tata, când mi-a dat să gust,
parcă eram Zlatoust,
așa îmi îmbla gurița!
Pân' ce mama-mi spuse: „Fi-ți-a,
ne-ai huinit de cap!...

I o n F ă g ă d a r u:

— Da luleaua
Nu ți-a dat tata?

P ă u n:

— Mânca-o-aș
De viață, că frumoasă-i când ai
casă!..

I o n F ă g ă d a r u:

— Masă,
și ceva pe masă!

P ă u n:

— Și nici anul, ne-am trezit
cu un oaspe nepoftit,
sorioară-mea Ileana.
Și la ochi și la sprânceană
curat mama! Fiștecare
semn purtam de la născare,
eu și ea — la umărașe
aluniță cât cireașa!

14. Despre un podgheaz de tătari

—...Într-o zi mânam la iaz
gâștele, când un podgheaz
de tătari s-a arătat,
la ucis și la prădat!
Satul nostru, Coluneștii,
mai din jos amu Grozeștii
unde sânt, s-a-nvâlvorat
într-un nor întunecat,
din căsuțe albăstrele,

doar din stuh și din nuiiele,
numai șperla, bubuind,
se așternea la pământ.
Tata era dus cu-un pâlț
la pârcălăbie-n târg.
Mama cu Ileana cum
au scăpat — mă mir și-acum!
Prins, cu alți băieți și fete,
oameni și femei, tot cete,
cu funiile legați,
ne-am pomenit mânați
cu harapnice. Convoi,
în robie, vai de noi!
Mult amar și suferinți!
Tătarii erau cumpliți!
Bocete amarnice,
rugăminți — zadarnice!
Răilor nu le păsa,
nici la mas nu ne lăsau:
pân' și noaptea ne mânau,
tot de-a dreptul, nu pe șleau!

...Bugeacul în ierbi era
ca în palmă otova,
roată cât n-azvârleai ochii.
Spurcaci răsăreau și drochii,
șerpi prin ierbi,
șopârle verzi.
Să trăiești, să te dezmierzi!
Noi, mânați în ceată strânsă,
cu lacrimi pe față — pânză!

Ne-mboldeau, rânjind, tătarii.
Sus, ocol, ne dau buliharii.
Care om slăbit pica,
cu sulița-l sulița,
ne-ngropat de rămânea,
corbilor la împărțeală,
lupilor la ronțaială.
Cât ținea în lung și-n lat,
tot cu oase semănat,
tot cu căpățâni și screle
prin mohor și floricele
era șesul. Herghelii —
caii, slobozi, pe câmpii
treceau vesel, trottind,
culcând iarba la pământ,
zdrobind iarbă și nădejdi
în inimi moldovenești!
Cum copiii-s de când lumea, —
ca la un zălud, de glume
și de joacă îmi ardea!
Ș-au prins să mă ia în șa
călăreții. Un mârzac,
viindu-i chezu-mi pe plac,
m-a luat cu el, — la prânz,
dându-mi cârnică de mânz
pârpălită în harag
și turtă de orz... Să trag
cu arcul îmi da la țânchi!
Eu de mic eram mehenghi
cam la toate.
Călăream pe deșuate

pe calul cel mai sălbatic.
De mârzacul cel spânatic
m-am legat și l-am urmat
toată viața de băiat.
În Bugeac avea un sat
cu un fel de cetățuie
cu ceardacuri și cu turle
țuguiete, minarete,
și un harem plin de fete
de vânzare, cum ți-i marfa
ori vita.

Pleca la Cafa,
unde-o fi — Bahcisarai —
el zicea c-acolo-i trai!
Ori la târgul Accherman,
și-aducea bănet aman!
Mă credea fieștecare
mai tătar decât tătarii:
cel mai rău dintre cei răi,
la șolticării întâi,
fruntea frunții de-a juca
cu geridu la halcá!
Și mi-am prins un bidiviu
cu sânge de argint viu,
care mergea la gebeá —
pe palmă puteai ținea
paharul plin pân' la gură,
nu pica o picătură, —
mers așa lin! Da iuțeală,
nici nu țineai socoteală,
putea întrece ușor

chiar rândunica în zbor!
...Și prindeau de-acu să-mi deie
buchinbarii în tuleie,
când, într-o bună zi, plăn
din ținutul moldovan
au adus o copiliță
cu păru-mpletit în gățe
lăsate pe sân, pe spate
de să-ți ieși din sănătate!
Mârzacul „marfa“ sorta,
cum la cherem îi venea:
care de vânzare,
care de păstrare!...
Mârza fata-a cântărit
din privire; hotărî
s-o mai crească, cât a trece
pân-ce-a avea treisprezece:
vârstă la tătari,
la care
fata este „fată mare“.
Trec ca apa luni și zile.
Eu de dragostea copilei
mă usuc, și ca să uit
tot în câmp petrec mai mult,
cai sălbatici la-arcănit,
să-i deprind la călărit...

Într-o sară la mârzac
sânt chemat. Temenea făc,
la cei mari cum li-i pe plac:
„Aibă-te-n pază Allah!“

Cafeluță cu caimac
am primit.
În căpătâie,
cu șezutul pe călcâie,
din vorbă și din cuvânt
aflu eu că, în curând,
pașa de la Accherman
ne poștește la „bairam“,
cu cei mai buni călăreți,
cu țințașii din săgeți.
„Ei, cardaș?“ îmi zice

blând

pe umăr mâna-mi punând.
„La întrecerea de cai
dacă birui, voie ai
dintre roabe să alegi
care-ți place. Mă-nțelegi?“

15. *La Accherman*

La ziua ce-a hotărât,
cel frumos și cel urât
am pornit-o. Toți viteji,
tot pe sprânceană aleși
de mârzac, mai câți eram.
Deh! Mergeam doar la bairam!
Mârza cu cei șase cai,
numai să-i vezi și zici: Vai!
Îi purta în pas prin iarbă
și numai râdea în barbă.
Iar noi, cei mai tinerei,

dam frâu slobod inimei —
țineam caii într-o goană,
tot în joc și în hârjoană.

...Cerulea părea un cafastru
cu păsărele, albastru.
La răspântie de căi
sta cetatea cea dintâi —
Acchermanul. Piatra sură
de a vremilor arsură,
zidul gros se înălța
mohorât ca temnița,
turnuri cu zimții știrbiți,
ferestre — ca ochi mijjiți,
șanțuri se căscău sub zid,
porți de lemn care le-nchid.
Să durezi așa cetate,
trudă mare cere! Poate
Sfarmă-Piatră ca s-o facă
și sudori vărsând, nu șaga!
Robi și meșteri, mulți și mulți,
încovoiați și desculți,
parcă-i văd pe schele cară
piatra, adusă de cară,
zic — vreo patruzeci de mii,
vă închipuiți, copiii?
cu boi mari, vârtoși, se spune.
Boliști și sălbătăciune,
bătăi, foame, silnicii... —
Rodul acelei urgii
Acchermanul!... Sub cetate

Nistrul valurile-și zbate
ca o argintie pânză,
lacrimă de om neplânsă.
De-un chin, ce-a răpus strămoșii,
plâng pe ape albatroșii...
Țipă pescărușii mici,
râd târcate „curvulici“...
Caii lasă urmă-n pat
de nămol, la adăpat,
iar caicele turcești
priponite le privești,
oglindite, legănite-n
umbra neagră de cetate.
Peste tot, unde nu dai,
ieniceri, spahii vedeai,
băieți ce-i înconjura,
jucând iasâc și tura.
Capanlăi cumpărători,
de cafele băutori,
tolăniți stau pe covoare
și puneau țara la cale.
Mirosea întreaga vale
a fel de fel de mâncare...
Nici nu-mi vine a urma,
pân' nu zic — o capama
am mâncat atunci la masă —
și-acu apă gura-mi lasă!...

...Bre, de-odată în cetate
tobele încep a bate
și a schelălăi surle,

de-au pornit câinii să urle!
Veste da meterhaneaua
de-nceput. Și iată-n șaua
de argint — pașa Izmet
că venea încet, încet,
pe-un cal șarg cu coama albă,
cu frâu mai scump ca o salbă,
cu alai de beglerbei
mai mari și mai mititei,
ogârjiți și pântecoși;
mai pieriți, mai arătoși...
În halatu-i de mătasă,
cu fes roșu, mândrul pașă,
și cu albă sangulie,
ca puful de păpădie,
cu surguciul ca o para
prins cu-o mare piatră-rară;
barba lungă, în fuior,
și-o mângâia-ncetișor.
Pe șes, lângă baldahin
oaspeții cu gloata vin.
Primprejur de hipodrom
toșcă sta om lângă om.
Într-un loc se rânduiesc
arăpesc cu moldov'nesc,
tătăresc cu căzăcesc, —
cai cu răsuflet de foc,
cai sirepi, jucând în loc,
strânși în frâu de călăreți
dintre cei dibaci, isteți,
buni de harță, tari la joc —
ce-n Allah cred și-n noroc!

16. Întrecere de cai

...Șuiet! Și-al meu bidiviu,
în vine cu argint viu,
credincios, ca și un câine,
scuturând din coamă, vine.

Doi seizi voinici de stat
duc un cal la ochi legat,
negru-corb, subțire-n boi,
un hărmășăraș de soi,
scris ca de un iconar;
mi-i târăște pe grăjdari!

Un câzlar atunci îmi iese
cu mânecile sumese,
gros în ceafă, lat în spată,
părul — cușmă cârceiată,
cu nas borcănos, turtit
pe obrazul lustruit.

Glasul cum i-a auzit,
calul s-a și potolit.

Trage șarga,
pune șaua,
o șa mică,

ușurică.

Pielea calului subțire
era ca o împletire
de vine și vinișoare,
de la cap pân' la picioare;
te uitai — vedeai adică
pielea ca o horboțică.
Fudul, pașa își mângâie

mustața ca alămâia,
de ciubuc ce-i afumată:
„Nu cal, comoară curată!“
Vodă Lupu, de la Ieși,
de bairam i-a dat peșcheș.

Și de mulțămire mare
numai crește din picioare,
de n-ar ședea-n căpătâie
grămădit ca o momâie!...
Dar și al meu bidiviu,
cu sânge de argint viu —
să nu mi-l ieie deochiul! —
trage spre câzlar cu ochiul.
Înțelept cal! — și-l închide
cu-nțeles, de parc-ar râde.
Eu îi zic:

— Cara-Bugeac,
nu cumva ne cred un fleac?
Cal cu două inimi, da...
nu v-am spus care cumva?...

...La semnalul convenit,
stol — cu toții am pornit!
Frâiele scapătă —
duduie, treapădă,
se-aștern pământului
ca și iarba câmpului
la suflarea vântului.
Mușcă zăbalele,
flutură poalele.

Zboară, alunecă,
zarea întunecă.
Fluieră, hicăie,
inima ticăie.
Urlă mulțimile!
Pân' și-nălțimile
lor, și pașălele
își lungesc șalele.

Și tretinul cel fierbinte
al câzlarului-nainte
a țâșnit. În scări sta țapăn;
îi văd ceafa, ca de rapăn,
toată-n pete. Mă întind
pe căluț, vânt nepopriind.
Buburi înăbușite,
iureș, iureș de copite!
Cu harapnicul în mână,
turcul tretioru-și mână,
eu pe-al meu îl tot ațin,
și nu-i dau voie deplin,
că văd și așa, degrabă
îl am pe câzlar în labă.
Îl ajung, scară la scară,
sub noi șesul parcă zboară!
Pintenii câzlaru-nfige
într-al său până la sânge
și cu șfichiu-n mine: jap!
mă hălește peste cap.
„Alelei! câzlar păgân,
cu șarpele-ascuns în sân!

De e vorba pe așa,
să te văd cum îi juca!“
Mă dau, ca la îndemână
să-mi vie, și-i smulg din mâna
cel harapnic, mă-ndârjesc!
Hăjmălanul cel turcesc
s-a grebănoșit de-odată,
cătrănit cum e tureatca,
se-aștepta la lovitură!
„Să-ți fie de-nvățătură,
mișelule, gogoman!
Dar te duc eu la aman!“
Zvârl harapnicul în colb
și urât la el mă holb.
Și, când îl slobod din frâu,
dragul meu de bidiviu,
din arc cum slobozi săgeata,
îmi țâșnește de odată,
și cel rapăn
rămâne de-o șchioapă,
rămâne de-un cot,
tretiorului
cu scara
îi trec de bot.
„Îrrra!“
Aninat de coadă
o habă să-mi șadă,
și mi-l las, apoi.
Curat copoi:
s-a strâns,
s-a întins —

câzlaru să-nghită
colb de copită.

Iar norodul?
Ca potopul,
ca cinci iazuri
din zăgazuri,
ca o mare-n zbuciumare
a zbcunit într-o strigare,
de mă furnică-n spinare
și acuma! Fesuri zboară,
straie zboară,
parcă o zmeoaică zbiară!
Din pistoale trag în poară.
Toți răcnesc, și-n glozozală,
unii sar, toți mi se scoală...
La țânchi numai am ajuns,
la pas murguțul mi-am pus,
care-o dată-a răsuflat
și din nou hai la jucat,
parcă nici n-a alergat...
Măcar să fi asudat!

Să nu credeți ca mă laud
și vreo fală goala caut.
Iaca-așa, să n-ajung ceasul
cel bun, de nu le-am șters nasul!
Nebunie, bre, ce-a fost!
Că nu-i mai dădeam de rost:
și mătăsure, și odoare
îmi aruncau la picioare!

De atuncea mi-a rămas
astă sabie de Damasc,
la tăiș parca-i văpaie:
firul în patru îl taie!
M-a chemat pașa la el
cu mârzacul — ne-a dat miel
din frigare de argint
și stafide din pământ,
aduse de peste mare,
cu orez fierte-n unsoare.
Mârza-mi zice la ureche:
„Astăzi n-ai avut păreche!“
„Da vorba de-acasă?“ -ntreb,
„Sfântă-i!“
Alte-ntreceri se încep:
de țintași, de sulițași,
de-a halca între frunțași.
Mârza și mârzacii mei
m-au înconjurat — curmei,
mulțămindu-mă pe rând,
râzând și bodogăbind.
Plini de-odoare și mătasă —
ne-am întors, voioși, acasă.

17. *La mârzac în iatac*

— ...Beam cu mârza în iatac
cafeluță cu caimac.
Zice: „Iată, bre, așa,
ce ți-am făgăduit, ia!“
Și prind una câte una
să răsară, cum e luna,

fete mândre, ochi frumoși!
Pașii lunecau sfioși
în papuci cu vârful-tors.
Mă mir din ce s-or fi tors
și țesut straietele lor,
erau ca un fum ușor!
Vălurile ghiulghiulii —
curat umbre străvezii;
brânișoare de beteală,
cu canaful de podeală
ajungeau... Eu mă gândeam
la biet omul pământean,
la femeiasca podoabă
sortită s-ajungă roabă
unui ghiuj de mârză slut,
ca lucru de așternut!
Și odată simt în mine
cutreier focos în vine.
A intrat nici cea frumoasă,
nici cea mândră, nici aleasă,
nici cea lună dintre stele, —
dorul visurilor mele!
Zic: „Dacă-i pe înțeleș,
asta-mi place. Am ales!“

Mă ridic, la dânsa vin.
Ea mă privește senin.
Iau din mâna ei gevreaua,
pe umeri îi zvârl mantaua.
(Cu bătaia și cu postul
deprinsese roaba rostul

vieții care-o aștepta!
Învățată-a se purta
în cei trei ani de-nchisoare
la tătari, crescuse floare
veștedă, de-acum supusă,
cu surâsul stins pe buze).
Slobodă o las în casă,
și afară ca să iasă,
gospodină. Nu cutez
să mi-o apropii. Să vezi,
serile sta la fereastră
și de inimă albastră
fără preget, tot cânta...
„Eu ți-s drag?”

„Sânt roaba ta!”

„Nu vreau să te știi de roabă!
Tu demult mi-ești dragă!”

Slabă

rază de lumină trece
pe obrazu-i smead și rece.
Prins în mreaja somnului,
las în plata domnului
fata. Și când mă trezesc,
la fereastră o zăresc,
ca o umbră. Secera
lunii era-n trecere.
Cerul vânăț ca sineala.
Broaștele cu-orăcăiala
împleau lumea de sub stele,
parcă se sfădeau cu ele.
De sub grindă chiriacul

hai și el să ție hangul
cu cântarea-i. Eu ascult
vers neauzit demult,
vers duios... moldovenesc.
Repede ne-am înțeles
amândoi, căci părintească
vorbă-i dată să trăiască
în copii până la moarte,
fie și-n străinătate!
Nu vroia să-mi spună cine-i
și de unde-i... Mărăcine
cu boboci să dea în floare, —
gingașă și-nțepătoare!
Eu oftam, stând ca pe spini...
Ascultam al ei suspin:
„Așa-s, doamne,-ntre străini,
ca mlădița-ntre ciulini:
suflă vântul și-o clătește,
de toți ghimpii mi-o rănește.
Dorule, arză-te-ar para,
mi-ai făcut fața ca ceara
și ca iasca inimioara...”
O ascult zicând din gură
și somnul parcă mă fură,
dar sânt treaz
și-un dor de țară
și părinți mă înfioară...
Și fata cu cântecul
inima mi-o spintecă
și-n piuă mi-o macină
cu dorul de baștină.

Lacrimi mă răzbesc fierbinți
după vatră și părinți...
„...Izvoraș cu apă rece
pe la poarta maicii trece.
Maica merge să se spele,
dă de lacrimile mele;
să se spele pe-ochișori —
dă, sărmana, de-al meu dor;
să se spele pe obraz —
biata, dă de-al meu necaz!“

„...Eu la cai în șes m-am dus,
după rânduială; nu-s
poate-o săptămână, două.“
Mă întorc pe lună plină
să-mi văd floarea din grădină.
Dar pe fată n-o gădesc.
Unde-o fi? Și mă opresc
la o bănuială — roaba
a fugit!... Ar fi degeaba
încercarea, că tătarii,
priveghează locul tare.
Asta-ar fi o nebunie!
Doar i-am spus! Unde să fie?
Ca un șarpe pe jărat
mă frământ. Și-un gând sălbatic
de mânie și de ură
mi-a cuprins toată făptura.
Nu cumva cu moldovenii
robi s-o fi-nhăitat? Prin gene
trece chipul ei ca-n ceață —

la un rob bărbos în brațe...
Parcă-un șarpe m-a mușcat,
șed în pat cutremurat...
Și de-odată-aud drept ușă
cum oprește-un cal. Țăpușă
parcă m-a străpuns de foc.
Sar — și-n prag o văd, mă rog,
gata în genunchi, supusă,
de-un mârzac, pe sus adusă.
„Mi-ești prieten! Ține-ți roaba!
Truda nu-mi va fi degeaba?“
„Galbeni?“ Pe necredincioasă
de găte-o târâi în casă.
Din „cățea“ și „târâtură“
n-o scoteam. Tăcea din gură.
Trag jungherul — încă-o clipă,
și-o zătream. Se-ntoarse-n pripă,
ca zvârluga, și de gât
m-a cuprins sălbatic, cât
să mă-nnăbușe. Pe gură
am simțit ca o arsură
ce-mi tăie răsufletul,
îmi sorbea tot sufletul.
Nu aveam de ce mă teme,
îneebunisem pe semne!
Straiele i-am sfâșiat...

.
.

Adormită ea părea,
și zâmbea. De piaza rea

a mâniei doar scăpase.
„Frumusețea mea, mireasă!
Soțioară! Hulubaș!“
Când mă uit... pe umerăș —
semnul cel din naștere...
Surioara?... Mășteră,
și-a bătut joc de noi soarta!
Ea deschide ochii, poartă
licărul lor înfrățit
înspre mine... de cuțit
să fi fost străpuns, năpraznic,
mai ușor mi-ar fi fost paznic,
decât fusei blestemat
să mai trag și-acest păcat.
„Ți-a trecut mânia?“ — „Scoală!“
Singur mă răpăd afară
și mă bat cu pumnii-n cap.
Ce să fac? Cum să mă scap
de vedenie, de faptă!...
(Și acum o bubă coaptă
parcă am, gata să rupă,
să mă-nveninez. Astupă
vremea râpele durerii?)
Căutând ale uitării
clipe, — patruzeci de zile
am bătut câmpiile;
parcă era un făcut —
sora nu puteam s-o uit,
de-mi venea ochii să-mi smulg
și să-i zvârl la câini! Mă culc,
și vedenia grozavă

îmi răsare. Bre, bolnavă,
inima îmi clocotea!
Când pica câte o stea,
mă-ntrebam, de ce nu este
steaua mea? Vânturi buiestre
mă băteau — să mă aprind,
simţeam carnea sfârâind!...
M-au găsit cu gura arsă,
slab ca alămâia stoarsă,
cum îi iasca sfarogită,
şi cu mintea rătăcită.
Când mi-am mai venit în fire,
am simţit o pustiire
şi-o amarăciune-n mine,
parcă-aveam pelin în vine.
Vina pentru boală-au dat-o
pe nenorocita fată,
şi-au târât-o la bazar
de vânzare. În zadar,
m-am zbatut şi-am căutat,
de urmă nu i-am mai dat...
M-am întors, şi într-o noapte
mă vâr printre robi. În şoapte
îşi grăiesc. Şi ce îndrugă?
Mergera vorba, cum... să fugă!
Popa Tunsu bombănea
c-are-ascunsă-o ...şuşanea.
Iar Pribeagu, coate-rupte,
îndemna pe toţi să lupte:
„Mama-ţară ne aşteaptă!
Şi la cumpănă nedreaptă

Făt-Frumos nici când n-a fost
ca să nu-i deie de rost!
Inima de moldovan
să se facă buzdugan
și păgâna spurcăciune
s-o facă praf și fărâme!“
Când mergea divanu-n plin
mă arăt, ca din senin!
Când privesc ce cătătură
plină de dispreț și ură
m-a străpuns, -napoi am dat,
cât mă țin eu de bărbat!
„Fraților!“ le zic, și cad
la picioare. „Vinovat!“
Și le spun și ce, și cum,
despre toate. Ca acum
le văd fețele de piatră,
ochii — ca tăciunii-n vatră.

Popa Tunsu și Pribeagu
de grumaz (lua-i-ar dracu!)
m-o-nșfăcat și mă apasă
de-ajung țărâna cu nasul:
„Jură pe Moldova, care
ți-a dat trup, ți-a dat suflare!
Pe jungher fă jurământul,
că nu ai să-ți calci cuvântul!“
„Jur!“ răspund.

Iar Tunsu zice:

„De tătari te lepezi, veșnic
foc să-i ardă, ’tu-i în sfeșnic!

Și-n pomelnic! Jură!“ „Jur!“
Toți stau roată împrejur.
Mă ridic. Ș-atunci Pribeagu
Crucea de la gât dezleagă
și mi-o dă. Buh! în genunchi
la picioare. Ca un junghi
m-a trecut și-n gât un nod
mi s-a pus, cuvânt nu pot
să rostesc. Mâna mi-a dat
Tunsu, eu o am pupat,
mână ca un bolovan,
de părinte moldovan.
Lung privesc la chipul popii:
așa mutră nu au robii!
„Cum de te-ai lăsat, sfinție,
dus de teafăr în robie?“
„Glasul sângelui... Cu fiii
m-a legat puterea vie
a chemării, ca să văd
și ce-i bun, și ce-i prăpăd!“
Pribeagu se răstignește
la pământ, boscorodește:
„Toți o apă și-un pământ!
Colb — când îi vârtej de vânt;
brazdă de rod născătoare,
bucurie de la soare.
Un amar și-o pătimire,
o slobodă și-o unire!“
Întâmplarea, ori norocul,
nu știu ce să cred, dar focul
s-a stârnit când vârcolacii

luna o mâncau: cazacii
și cu moldovenii iureș
dau prin tătarime. Zgură
și cenușă unde calcă!
Spaima neagră cu o falcă
în pământ și alta-n cer,
și turbată ca un vier
vetre tătarăști râma,
iarba-n sânge năclăia...
...Ne-am întors acasă-n sate,
dar ce văd — nu-mi place, frate!
În Moldova nu-i dreptate!
Sărmanul om sărac
nimănui nu-i este drag;
ca lindina și păduchii
îl sug boierii! Ca lupchii
îl rup veneticii! Alta,
ca să scap de lepre balta,
nu-i... Văd singura scăpare —
Codrul. Iată fiecare
câți ne vezi — nu suntem totul:
împrejur
ne stă norodul!
Să rabzi răul — ar fi culmea! —
când dreptate toată lumea
de la mic la mare-o cere!
Iată unde ni-i puterea.
Am trântit cușma-n pământ,
și-am zis: „Ori sânt, ori nu sânt!“
De când codru-am apucat,
doarme dușmanu-ncălțat!

Măi sărdare, sărdăraș,
nu îmbla cu poterași,
pe haiduci nu fi zăcaș:
cu cei bieți ne împărțim,
cu bătuții ne-nfrățim,
da bogații și păgânii
roadă-i-ar în râpă câinii,
cum au ros amar de țară,
făcând viața de ocară!
Va veni și ziua ceea
că Soroca și Orheiul,
și Lăpușna, ca un vifor
s-or scula! Cu toții fi-vor
spadă dreaptă, sfântă faclă —
nici mormânt n-a fi, nici raclă
pentru obijduitori!
Focul cel pustiitor
aibă parte doar de dânșii,
îndrăgi-i-ar ciorile
și spânzurătorile!“

M i h a l c e a:

— Văd, a voastră voinicie
nu-i de o vorbă să fie
și nimica să rămâie!
Am pornit și eu la drum
să mai văd și ce, și cum,
să nu fiu proptea de garduri.
Ochii — sânt cei mai buni martori!
Omul — bunele povețe
poate numai să le-nvețe

de la oamenii pățiți,
înțelepți, chiar răzlețiți
pe pământul Țării scumpe.
Vă socot, fraților, cum pre
frați mai mari. Și la credință
și a voastră suferință
mă închin pân-la pământ!
Crud și nepățit doar sânt.
Ce-ar vrea inima să spuie?
Am un drăgulean de fluier...

18. Bătuta

— Zici din fluier? Măi, noroc!
După-atât taifas — un joc
n-ar strica! — sare Ion.
„Frunzuliță afion,
ian zi, țică, o bătută
de haiduc, nu de stătută
fată mare la părinți,
ca paingănul la sfinți...

Iu-hu-hu! Iuhu mă cheamă!
Iepurașu-i bun de zeamă,
iepuroaica de friptură,
mândra de pupat în gură!

Frunză verde de chiperi,
să dea bengă în boieri,
să dea popii de belea,
să mă-mpac cu mândra mea.

Iac' așa — pe loc, pe loc!
Zi-i bătuta cu noroc.
Ce ședeți, măi, fără joc,
ca butucii lângă foc?

Măiculiță, maică dragă,
de ce lumea mi-este dragă?
De vrăjmaș s-o izbăvesc,
cu puica să mă iubesc“...

* * *

—...Mulțumesc de cântec, frate,
mi-i udă cămașa-n spate.
O doină de mi-i cânta
la focul ei m-oi usca.

La porunca lui Păun
voiniceii mi se pun
doi la trunchi, doi din bordei
aduc colaci rotunjei;
pe-un prosop mănăstiresc
un porcan de hălci clădesc;
din afumătoare scot
niște lostriți la hârzob.
Râde gura?
Dau de-a dura
un polobocel și-ncep
cu pricepere-ai da cep:
sângele domnului, bre!

de ce-l bei, de ce-ai mai be!
„Am jurat că n-oi mai be,
dar eu nu mă pot ține!“
Curcubăta împlă tata,
curcubătă cât găleata,
și cât ai trăsni din pușcă,
Păun o și dă de dușcă!
Dar și Mihalcea, drăguță,
nu rămâne de căruță!
Curcubăta face roată,
dați-o-ncoa, pupa-o-ar tata!
Rup vârtos din cele hălci,
de pocnește pe la fălci!
Pun colacul tot în gură!
De-i vorba pe băutura,
balercuța, cât ai spus
Vivat! stă cu fundu-n sus.
Da noroc că-n bordeieș
mai este un fedeleș!...

19. *Popa Tunsu*

Parc-un cuc a cucuit,
o broască-a orăcăit...
Și, hai-hai, și hopa-hopă...
s-a ivit, călare, Popa.
— He-he-he! râse Păun.
Lingura în brâu să-ți pun?
Chiar de nu ești popă drept,

blagoslovește! Aștept!
— Domnul! popa băsuiește,
și, când se descălărește,
iapa lui se cumpănește.
— Grea ți-i, părinte, sacaua,
i-ai făcut screaua ca șaua!
— Nu vă temeți, măi băieți,
așa strâmbă, cum vedeți,
e din soiul care Bulba
l-a crescut. I-e tare pulpa
și aflați că dumealui
era greu cum altul nu-i:
zece puduri și-o oca,
și o vadră la măsea
într-un suflet o punea!
— Ca și „preasfinția“ tal...
— Fiilor, cât despre mine,
nu dau cinstea pe rușine!
— O știam noi dinainte:
la plăcinte înainte,
la război — înapoi!
— Da ce șoltic și spânatic
face umbră la jărativ?
— Mihalcea lui Hâncu, cică-i!
— Vin la moșu, băiețică!
Hei, băietecucuiete,
îmi vii neam din partea mă-tii!
Ai crescut, măi, ai crescut!
Da eu te țineam pui crud.
Cum trec anii! Cum trec anii!

Și se petrec măghirani! Iaca, măi, rob la catargă
cât am fost pe Marea Neagră!...
Măi, măi, măi! Ia țânc de lup!
Vin, nepoate, să te pup!
Ei în brațe se apucă,
se sărută, se hurducă,
și Mihalcea înțelege —
de ce-l strânge Popa-n lege,
și nu-n șagă! Dar și Hâncu
tare-i, stă înfipt ca stânca!
Dar și Tunsu-i un medean,
cruce de voinic,
codrean.
— Ei, halal, nepoate! Brava!
Coliva nu ți-a mânca-o,
cum vād, nimenea-nainte
de-a vrea domnul.
Șezi cuminte!

La mâncat și la băut
Popa când s-a așternut,
ce-s Sătilă, Flămânzilă?...
Puteai să le plângi de milă!
Ochi ca sfecla,
dinți ca grebla,
Popa era pop din pochi,
să nu-i fie de deochi,
nu-l vadă vecinele,
și mânca-l-ar binele!

M i h a l c e a:

— Și la turci și la tătari
ai fost rob?

P o p a:

— Se cheamă — tare
vrei să știi?
Apoi, feciorul
de la turci m-a scos.
Ogorul,
casele,
armele toate,
am avut și nestemate
de la leși — toate le-a dat
și, vezi...
m-a răscumpărat.
Două veri, de cele mari,
n-au trecut, și la tătari
am picat,
dar fetele
mi-au scăpat. Stau, biete,le,
la un schit poslușnice.
Da, tare-s năstrușnice:
cică la domnul se roagă
„sfânt“ din mine ca să scoată!
De la tătari, cum să spun,
am scăpat cu-aist Păun...
Ista-cela... Măi Ioane,
dacă nu vrei trei canoane,
ia mai cată-n fundu' gropii,
că-i e sete iară Popii!

20. Cu jalbă

De odată, prin rariști, strașnici,
un cârd de țărani îs aduși
de cetașii strajnici.

Sânt oameni? Sânt urși?

Sânt oameni! Ce dușman

i-a prefăcut în ce sânt,

cu fețe ca de pământ

și părul ieșit prin cușme?

În frunte — unul cu bouri

pe față, dăngăluit.

Ochii — la nouri,

urechile lipsă, la nări zdrelit.

— Cine te-a înfrumusețat așa, omule?
se miră Ion, șugubățul.

— Din mila lui Vodă, a domnului,

flăcăule! Călăii domnești

își fac slujba cu osârdie.

Ce gândești!

Și tu de le-ai pica, frate-meu,

mi te-ar însura cu Carpena.

— Bine-ați venit, oameni buni!

Cu ce nevoi, bre, pe la noi?

A ieșit un moș

cu ochii frumoși,

cu părul — colilie,

cu voroavă de solomonie:

— Voinicilor, dragilor,
nu povara desagilor,
că nici nu-i avem, —
nu vântul și ploile,
ne mână nevoile!
A venit podgheazul domnesc...
Mâine —
ne împlinesc...
N-avem scăpare!
Ne pradă ziua-n amiaza mare.

— Care-i acela, nemernicul?
— Duca, grecoteiul,
vistiernicul.

— Duca? Hiclean și hulpav!
Am auzit de dânsul...
Are
cu sine putere mare?
— Putere?
Puterea-i... domnească.
Dar „mila“-i
arnăuțească!
Nu păsuiește,
nu crede,
ca vultanul la pui
se repede,
smulge la femei
din urechi cerceii;
copilițelor — dalbelor,
la joc,

le rupe de la gât salbele.
— Cum de răbdați? Hâncu strigă.
În fața unui grecotei afurisit
s-o puneți de măligă?
N-aveți furci?
N-aveți cuțit?
— He-hei, voinicule!
Ușor de zis.
Tineretea pe mulți i-a aprins!
Semnele pe fața lui Costache,
de unde-s?
Din rocoșire, frate!
La toate răscrucile,
prin mahalăli, la Ieși
se leagănă-n vânt nu numai un leș.
Răbdare moldovenească!...
Dacă ar putea
se vadă ochiul inima mea:
Țara asta — rană vie,
plină de viermi. Volnicie!
La voi am venit!
Rătuiți-ne!
— Întoarceți-vă, și fiți pe pace.
N-om lăsa să facă ce-i place
găinarului domnesc!
— Măine
îi hram și joc la noi .
— Bine!
Așteptați-ne în musafirie!
Măine!

APRECIERI

...Pluralitatea acestei mistici total sentimentalistă capătă un corolar de se-rafică distincție, atunci când ridică dragostea omenească la înălțimea purității divine. Asemenea extremă și ultimă treaptă de înălțare a unui sentiment ome-nesc — drept cel mai puternic din toate — e normală în firea unui poet de o atare concepție și dovedește din plin că N. F. Costenco e un mare creștin.

Asemeni lui Giacomo Leopardi, el nu vede altă analogie a dragostei, decât doar fiorul divin. Metafore pot să existe câte vrei, dar fondul psiho-logic și natural al dragostei, în desfășurarea vertiginosoasei ei înnoiri, nu se poate pune pe altă treaptă, decât cu divinitatea. Este un panteism erotic, care lămurește toate rezervele incertitudinii.

Sergiu Matei NICA, „*Dumnezeu*“ în *lirica basarabeană*. — În „Viața Basarabiei“, nr. 11-12, 1939, p. 850.

Ceea ce încântă îndeosebi la Costenco este originalitatea expresiei și a gândului, dobândită prin mari eforturi stilistice și printr-o adâncă cunoaștere a limbii, a creației populare orale și a întregului sistem de ima-gini și chipuri ale acesteia. Fraza lui N. Costenco este amplă, bogată în detalii, păstrându-și în toate cazurile claritatea, iar, într-un sens mai larg, mesajul. Poetul aderă sincer la poezie, făurind-o din momente trăite și dragoste de adevăr. Există în poezia lui N. Costenco un avânt, care nu e strunit de retorică și aranjat ca să sune în versuri, ci o stare sufletească, legată de întreaga făptură a creatorului, care se realizează potrivit legilor interioare ale firii.

Vasile COROBAN, *Elogiu omului și țării*. [Rec. la volumul: Nicolai Costenco „Euritmii“, Chișinău, Ed. „Literatura artistică“, 1980]. — În „Moldova Socialistă“, nr. 205 din 3 septembrie 1980, p. 4.

Versul lui Nicolai Costenco se menține statornic în hotarele cerințelor poeziei clasice, el este clar și încărcat de sens. Pe poet îl preocupă în mod intens soarta poeziei pe care o făurește, durabilitatea ei în timp. Prin aceasta se explică numeroasele reflecții despre sensul și mesajul operei literare. În chip firesc, Costenco înțelege poezia ca un mijloc de a pătrunde în esența lumii în care trăim: „Nedefinită — poezia-n curgere/ Din focul veșnic ocolind balanțe/ E o permanentă, fină introducere/ În labirintul denumit substanță“. Cu alte cuvinte, poezia este creație, oglindă a realității, ecou al evenimentelor de actualitate, versul adevărat trebuie să depășească prezentul prin substanța sa reflexivă și afectivă și să se înscrie în categoria valorilor estetice durabile...

Vasile COROBAN, *Autentice valori artistice*. [Rec. la: Nicolai Costenco, *Scrieri* (în două volume). Prefață de V. Badiu și A. Gavriloș, Chișinău, Ed. „Literatura artistică“, 1979]. — În „Moldova socialistă“, nr. 262 din 13 noiembrie 1979, p. 4.

Un poet basarabean, crucificat pentru aspirațiile naționale și întors la uneltele sale după o lungă perioadă de exil concentraționar siberian este Nicolai Costenco care, împreună cu Pan Halippa, au fost animatorii vieții literare în Basarabia anilor '40. Deși a publicat versuri ocazionale cu caracter superficial-publicistic, poezia sa a rămas temperamental aceeași.

E o poezie vulcanică ce găsește pentru lava interioară a trăirii erupții exterioare de pajuri de foc și nori de cenușă. Versurile vin năvalnice și fierbinți, fumegoase sau vaporozitate, cu pietrele care au dovedit să le desprindă la ieșirea prin „craterul“ îngust al gândului, stăpâne fiind imediatitatea, impetuoșitatea, deschiderea. Se mizează pe contactul direct, nemijlocit cu realul: sufletul este asemuit unui hlujdan întomnat, chiparoșii „stau, ca niște dinți de greblă“, balta „fumează ca laptele la fiert“, iar infinitul „își plânge sirenele de gheață“. Rapiditatea picturală a gândului e semnul artei veritabile. La Costenco ea are un farmec aparte mai ales atunci când se contopește cu un fond primar al sensibilității — amestec de sentimentalism și violență erotică, de moliciune orientală, cavalerism romantic și accente telurice, toate manifestându-se într-un cadru tradițional moldovenesc. Senzorialitatea și tristețea eseniniană se altoiesc pe trunchi emi-

nescian, realizând — doctrinar — imperativul „basarabenismului“ anunțat în anii '40; culoare locală, fond sentimental păgân marcat de note mistice. Poetul caută „ascunzișurile sângelui“, muza lui fiind demonul redeșteptat anume în astfel de adâncuri ancestrale. Mijloacele folclorice, cele galant-madrigalești medievale și cele energice, „telegrafiate“ realizează o sinteză sui-generis. Deși a acceptat o ideologizare extremă în spiritul dogmatic al realismului socialist, „crainicul de răspântii la marile prefaceri“ de până la 1940 a rămas uimitor de consecvent și în perioada înstrăinării de baștină, când a fost aruncat, timp de 15 ani, în GULAG-ul sovietic. Demonismul său este un mijloc de rezistență și supraviețuire, o formă de perpetuare a spiritului său basarabeano-român.

Mihai CIMPOI. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Ediția a II-a revăzută și adăugată, Chișinău, Ed. ARC, 1997, p. 172-173.

Ai știut a pune satul în chenarul veșniciei, rămânându-i prin cântare, un fecior care-l ajută. Știm că satu-ți dă tărie, iară codrul te susține când în zarea-acestor zile versuri nouă se adună pe coloanele hârtiei care-o onorezi cu rostul celor ce s-au întâmplat, celor care se întâmplă, celor care vor veni.

Ai știut să vezi lumina — frunza știe să te-ncante, ai știut să crezi pământul — rodul plin te răsplătește, ai știut să fii cu omul ochi în ochi și vorbă-n vorbă — cărțile ți-au mers departe și-au sălășluit acolo unde pâniile foșnesc, unde tânăr e izvorul laptelui și al cântării.

Anii sunt și o povară pe care nu poți în glumă s-o arunci cumva din spate. Tot ce arde se consumă, sarea tâmplele-ți încleaștă, dar te uiți în ochii vremii mândru, tânăr și curat, demn să-i întâlnești torentul, zvelt, precum un chiparos, mistuit în flăcări nalte, de iubire...

Liviu DAMIAN, *Zvelt precum un chiparos*. (Lui Nicolai Costenco la 60 de ani). — În cartea lui: *Îngânduratele porți*; Chișinău, Ed. „Cartea moldovenească“, 1975, p. 99.

Poeziile și poemele sale învederează o patimă rară pentru tot ce e viață, dreptate, demnitate. Ele sunt un rechizitoriu neiertător împotriva morții, înșelăciunii, micimii de suflet. Sentimentală în măsura în care izvorăște din

emoție, trăire, pasiune, rațională uneori mai mult decât i-ar sta bine unui poet cu temperament sudic și educat în spiritul folclorului nostru, însă de un raționalism ce exprimă angajarea omului și artistului în dezbaterăa problemelor complicate ale contemporaneității în necutență evoluție, poezia sa este în adevăr o casă mare, îmbietoare pentru orișicare îndrăgostit de cuvântul artistic moldovenesc.

* * *

Coșofenele albastre, Femeia în Negru, Cleopatra, iar, parțial, și celelalte poeme costeciene sunt puncte de referință ale întregului peisaj poetic moldovenesc. Ca și în cele mai bune poezii, aici poetul cultivă ideea vitalității robuste și demne, antonim al lăncezelii fizice și spirituale, deznădejdiei, împăcării cu lașitatea, cu răul, cu trădarea etc.

Ion CIOCANU, *Cetățean al țării poeziei*: — În cartea: Nicolai Costenco. *Euritmii*. Selecție și prefață de Ion Ciocanu, Chișinău, Ed. „Hyperion“, 1990, p. 5-6.

* * *

Poemul *Răscoală (Hâncu)** este o operă epică desfășurată, are subiect, intermediu (dialoguri între un om pribeag și personajul principal), cânturi (biografii succinte, redată poetic, ale unor țărani exploatați, deveniți haiduci). Fiecare personaj se impune prin patriotism fierbinte și prin utilizarea unui limbaj cu puternice nuanțări de natură folclorică. De exemplu, Pribeagul exclamă: „Mare, o, mare, mare/ îi minunea Moldovei mele!/ Pâinea, sarea/ mai dulci is ca mierea,/ Și-i mai dulce ca orice dulceață/ a sufletului tău frumusață!“ În cântul I, intitulat *La Secăreni*, autorul descrie în culori vii o masă mare la Hâncu „cel bătrân“: „De trei zile și trei nopți/ îmblătesc colacii copti;/ curge vinul roș, mistreț,/ și din an și de antârț;/ toți meseții mi-s bărbați/ prin războaie încercați,/ sprâncenați și mustăcioși,/ mai mulți nați,/ mai mulți spătoși...“ Portretele personajelor sunt succinte, concrete, impresionante: „Hâncu-al nostru-i din codreni, moldovean din moldoveni,/ cam fălos, dar primitor.../ la un ochi stricat; îi chior...“. Vorbirea acestuia către fiul său Mihalcea are o puternică aromă folclorică: „Mergi, fiule, sănătos,/ ca un trandafir frumos!/ Pe unde ai fi departe,/

* În ultima ediție antumă și în volumul de față — *Neamul*. (Nota red.).

s-auzim de sănătate! / Nu uita de ai tăi frați, / ca de codrii vălurați, / să nu uiți nici de surori, / ca de câmpul plin de flori...“.

Obiectul celei mai sincere și mai mari simpatii a autorului este, bineînțeles, Mihalcea Hâncu. Portretul lui fizic este memorabil: „Ca Mihalcea de picior / iute, știți, nu-i alt fecior. / De te-a strâns în pumn, mă rog, / poți scăpa numai olog! / Pe-un împlinitor netot / l-a zvârlit cu cal cu tot / peste gard cu capu-n glod!“ Curajul, dârzenia și alte trăsături morale nobile se desprind din vorbirea protagonistului poemului: „Oameni buni, / scumpi părinți, vecini și neamuri, / mulțumim de cinste, daruri! / Dar nici cal de călărie, / nici arme de Veneție / la drum nu-mi trebuiesc mie. / Unde-a fi mai greu priporul, / mai de nădejde-i piciorul, / Și decât sabie grea, / mă bizui pe mâna mea!“

Impresionează foarte plăcut rimele rare, îmbinarea cuvintelor uzuale cu arhaisme potrivite în context („Și-a *tufli*t pe ceafă cușma... / Mândri codri spre Lăpușna...“).

* * *

Portretul de creație al lui Nicolai Costenco nu e deplin cât timp nu vorbim de încă două poezii ale autorului. Prima e *Limba moldovenească*, un adevărat imn limbii noastre strămoșești, bogat în definiții poetice, cutreierat de un fior liric adânc, purtător al unui mesaj deosebit de important și actual. Dar e nevoie să explicăm titlul ei. Nicolai Costenco a scris „moldovenească“, la fel ca toți confrății de breaslă în epoca respectivă, când regimul totalitar comunist nu îngăduia vreo discuție în privința denumirii autentice a limbii noastre. Nicolai Costenco, redactor al revistei „Viața Basarabiei“ de prin 1932, știa, ca toți ceilalți scriitori din stânga Prutului, că limba noastră e română. Mai mult, anume pentru curățenia limbii române, pentru neacceptarea limbii schimonosite din stânga Nistrului a făcut el 15 (cincisprezece!) ani de exil în Extremul Orient. De aceea poezia în întregime, inclusiv titlul ei, urmează să fie înțeleasă ca o odă consacrată limbii noastre *române*.

Cea de-a doua poezie, fără de care portretul de creație al lui Nicolai Costenco nu este deplin, se intitulează *Aici eu am să-mi scutur spicul*. Ea este expresia desăvârșită a dragostei poetului pentru meleagul natal, pentru oamenii lui, pentru obiceiurile naționale. „De altă lume nu mi-i dor, scrie răspicat proaspătul întors din gulagul stalinist, nu vântur fără rost nimi-

cul./ Fiind crescut pe-acest ogor,/ Aici eu am să-mi scutur spicul“. Urmează trei strofe de gloriificare inspirată, metaforică și memorabilă a pământului natal, și reluarea strofei inițiale, poezia exprimând ceea ce dă sens și valoare existenței personajului liric, în cazul de față coincidând cu autorul însuși: dragostea sinceră și nețărnută a fiului-poet față de maica sa — țara unică, unde „codrii verzi/ Își clatină măreața apă,/ Din care norii cu zăpezi,/ Ca niște boi plăvani, se-adapă“.

Ion CIOCANU, *Nicolai Costenco*. — În volumul lui: *Literatura română din Republica Moldova (scriitori incluși în programele de învățământ)*. Ediție specială a revistei „Limba Română“, 1997, nr. 5, p. 31-32.

Nicolai Costenco ține de tagma poezilor adevărați, veritabili, unul din rarii indivizi dedicați numai și numai poeziei. Talentul său viguros l-a făcut să urce încă din tinerețe pe culmile spiritualității umane, înălțând odată cu el și numele poporului care l-a născut.

Neliniștit, curajos, fremătând de poezie, asemeni înaintașului său din altă limbă, Serghei Esenin, poetul nostu, în tinerețe, purta sus și în atenția tuturor, pe acest plai blestemat de soartă, flamura poeziei, omul căreia era identificat cu unealta de muncă.

Cronicile vremii îl numeau *Steaua Basarabiei*, fiindcă, apărută pe bolta acestui meleag, steaua talentului său iradia lumină de univers necunoscut, neaș, deschis într-o luminare de inimi și suflete însetate de marele frumos al vieții pe pământ.

Prin el, cu demnitate și bărbăție, vorbea poporul, iar el, poetul, și-l iubea, punându-și tot harul în cuvântul neamului, ridicându-l între civilizații pe locul său care îl merita, ca un popor cu un suflet genial ce îl avea și îl are.

Poetul Nicolai Costenco de până la 1940 activa cu dăruire și elan tineresc în toate domeniile culturii, muncea aproape de unul singur la editarea și alcătuirea revistei „Viața Basarabiei“, desfășura o muncă grea de culturalizare și alfabetizare în mase, ștergând „slinul, mucegaiul“ de pe cronici, de pe cuvântul matern, redându-i strălucirea sa de viață lungă.

Adevăratul Nicolai Costenco, poetul tânăr și frumos ca un zeu, în 1941, pentru că și-a apărut cu bărbăție limba și graiul, s-a pomenit cu călușul în gură și cu mâinile în cătușe, mânat fiind, împreună cu alți intelectuali moldoveni, spre Enisei, la Norilsk, pentru 15 ani de murire, ca dușman al

poporului său pe care l-a iubit fierbinte și l-a slujit cu versul, apărându-i demnitatea și statornicia.

Cincisprezece ani de viață, pe un pământ de gheață, avea să cânte cu gura închisă, să supraviețuiască torturilor iadului, ca, la întoarcere, să aducă cu sine o numeroasă familie și trista amintire a unei tinereți mutilate, acolo lăsându-și un copil îngropat în mormântul de gheață, lăsându-și sudoarea de sclav împietrită în zidurile înălțate pentru căldura celor rămași de băștinași pe loc.

Gheorghe VODĂ, *Învieirea dreptății*. — În „Moldova“, 1988 nr. 12, p. 7.

Poezia lui Nicolai Costenco se zbate între viață și moarte, între uman și inuman, între întuneric și lumină, poetul manifestând o atitudine activă, fără compromis, combativă. Între eroul liric și societate, poezie și univers, dispar hotarele riguroase, se stabilesc contacte strânse, interferențe fructuoase.

Poetul e preocupat de problema sensului existenței, caută să discearnă criteriile eternului. Bine cunoscutele formule filozofice „a exista înseamnă a iubi“, „a exista înseamnă a acționa“ sunt înlocuite de el prin formula „Iubind — exist“. Verbul „a iubi“ în accepția poetului înseamnă cugetare, acțiune, ideal, creație...

Nicolae BILEȚCHI, *Cetățean al Țării poeziei*. [Rec. la carte: Nicolai Costenco, „*Mugur, mugurel*“, Chișinău, Ed. „Cartea moldovenească“, 1967]. — În „Zorile Bucovinei“, nr. 195 din 2 octombrie 1968, p. 3.

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	3	<i>Tărie</i>	37
<i>Tabel cronologic</i>	5	Saninism	38
Din volumul POEZII (1937)		Potcovarul	39
Prolog	18	Muguri negri	40
Cântec	20	*** Sunt mistuit de	
Transplantare	21	nostalgiei tăcute	41
Cântec	21	Poem într-un vers	41
Sanctuar	22	Catrene	41
Poem sentimental	22	Impresii dintr-o călătorie	42
Ploaie	29	Al doilea itinerar	43
Scrisoare	29	*** Adio! Timpul nostru	
Măhnire de toamnă	30	a trecut	44
Miez de noapte	31	Își plânge infinitul...	45
Din adânc	32	Elegie	45
Epilog	33	Final	46
Din volumul ORE (1939)		Charmion	47
Prolog	35	Poveste	47
Preistorie	36	Amurg	48
		Drum de toamnă	49
		Zăpezi topite	50
		Călăuza	50

Pământ natal	51	Arhivă	126
La răzășie	52	Poezia Moldovei	127
În codru	53	Marea chihlimbarelor	127
În sat la noi	54	Mugur, mugurel	128
Toamna	55	Tăindu-mi calea	129
Mitologie basarabeană	56	Aici eu am să-mi scutur	
Dansul unui duh	57	spicul	130
Rapsodie basarabeană	59		

ELEGII PĂGÂNE

(1936-1940)

I-a Elegie păgână	63
A II-a Elegie păgână	89
Cleopatra. A III-a Elegie păgână	92
Lebăda Neagră	103

Din volumul

POEZII ALESE

(1957)

Sonet	115
Lucrul țaranului	116
Sat moldovenesc	117
Îndreptar	121
Sub cireși	121
Depart de Moldova	122
Pe Enisei	123
Aștept	124
*** Huligan azi m-a făcut bunica	125

Din volumul POEZII NOI

(1960)

Poeților tineri	131
Moartea albinei	132
Scrisoarea mamei	133
Terține	135
Limba moldovenească	137

Din volumul POEZII

(1961)

Rustică	140
Cetatea Sorociei	145
*** Luna stă la geam și-ascultă	146
Lirică	147
Cât de frumoasă	148

Din volumul VERSURI

(1963)

Odă vinului	149
Orfan de tată	151
Compoziție	154
Orașul doarme	155

Din volumul MUGUR,
MUGUREL
(1967)

Cetățean al țării poeziei	156
Buciumele vorbei	156
M-aș cufunda	158
Moldovencele mele	158

Din volumul
POEZII ȘI POEME
(1969)

A fi contemporan	161
Țara mea de cântece	162
Mama	162
În păhărelul inimii să-l porți	163
Are tata o fetiță	164
Pielea mea	165
Nici o pasăre	166
Sonet	167
Tăcerea rezervată mie	168
*** Am plecat în lumea largă	169
*** În pământul tundrei înghețate	170
Frânturi	171
Îmi port	172
Drumuri nebătute	172
Floare de migdal	173

Pastel	174
Îmi stai în gând	174
Cantilenă	176
În ianuarie, la Yalta	177
Omar Chaïam	178
Reproș	178
*** Din becuri curge gălbenușul blond	179
Șerpoaica	180

Din volumul
TĂRIE
(1972)

Cimitirul eroilor, Riga	182
Simbolul	183
Orgoliu bărbătesc	183
Dante	184
Petronius — arbitrul eleganței	185
Sonet urban	185
Meditație la mormântul lui Ianis Rainiss	186
Îngenunchez în miresme	187
Din desaga amintirii	188
Sub clar de lună	189
Uneea	190
La o cafea	191
La ora despărțirii	191

Din volumul EURITMII		Arta 209
(1980)		Belșugul cel de spice 210
Merii își ning podoaba 193		Cine mama sa și-o uită 211
Vin rândunelele la cuib 193		Îndrăgostit de ochii tăi 212
Cărțile 194		Veghează 212
Dă îndestulare sufletului 194		Meditații la capătul nopții ... 213
La Sauca 195		Omul e fluviu 215
Amfibolie 196		Frunza în chip de inimă 217
La moartea poetului		Au picat frunzele 218
Leonard Tuchilatu 196		Insuportabila grelîme 218
Chiriecii beți de vlagă... 197		Plopul toamna 219
Otravă 198		Păr de aramă,
Nu-ți cânt drumul 199		aur de-aramă 219
Nicoletta 200		Finalul lui Don Quijote 220
Cine-a zis? 200		Apel la omenie 221
Vioară 201		Păsări călătoare 222
După o țară de căldură 202		Răzbat la lumină 223
Lume, dragă lume 203		M-aș reîntoarce 223
Stafiile versului 203		
Alba mixtură a suferinței 204		
Euritmii 205		
Floarea de vis 205		
Prin nouri luna 206		
Tristețe, singurătate 207		
Din volumul		
POEZII ȘI POEME		
(1983)		
Poetul 208		
Elevație 209		
		RONDELURI
		Rondelul dimineții 225
		Rondelul brazdei 226
		Rondelul așteptării 226
		Rondelul iubitei 227
		Rondelul lupului 227
		Rondelul obidei 228
		Rondelul robului 229
		Rondelul răsculațiilor 229
		Rondelul mistuitoarei
		iubiri 230

Rondel de mai	231
Rondelul grădinii	231
Rondelul fierarilor	232
Rondel de iarnă	232
Rondel despre dragoste	233
Rondelul doinei	234

POEME

Femeia în Negru	235
Coțofenele albastre	241
NEAMUL (Hâncu)	248
<i>Aprecieri</i>	356

Nicolai Costenco

ELEGII PĂGÂNE

Poezii și poeme

Apărut: 1998. Format: 70x108^{1/32}
Coli tipar: 16,10 Coli editoriale: 17,17 Tiraj: 5000 ex.

Casa de editură «LITERA»
str. B. P. Hasdeu, nr. 2, Chișinău, MD 2005, Republica Moldova
Operator și tehnoredactor: *Cristina Rusu*
Corector: *Galina Budeanu*
Redactor: *Vasile Malanetchi*
Editor: *Anatol Vidrașcu*

Tiparul executat sub comanda nr.
Combinatul Poligrafic, str. Mitropolit Petru Movilă, nr. 35,
Chișinău, MD 2004, Republica Moldova

Departamentul Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți